

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

BIBLIOTEKA

EDUKACJA TEATRALNA

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

ODN
S Ł U P S K
www.odn.slupsk.pl

INFORMATOR OŚWIATOWY

Nr 2/07 (135) • Rok XVII • KWIECIEŃ - MAJ 2007 • ISSN 1505-0904

▪ Bałtycki Festiwal Nauki. Rozmowa z Marią Stolnicką – zastępcą Dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Pomorskiej w Słupsku, jednym z koordynatorów Festiwalu Nauki (s.2)

PRZEPISY, ZALECENIA, WYJAŚNIENIA s. 3

▪ Polecamy... ustawy, rozporządzenia, zarządzenia (s.3-5) ▪ Komunikaty (s. 5-10) * Terminy ferii zimowych w roku szkolnym 2006 / 2007 * Nagana roczna ocena z zachowania * Warunki i sposoby promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych * E-nauczanie - innowacja pedagogiczna, społeczna i technologiczna * Akademia IQ * ▪

INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE s. 11

▪ Biblioteka: ▪ Katarzyna Nazaruk: Formy pracy biblioteki (s.11) ▪ Działalność biblioteki w SP 5 w Lęborku: ▪ Bogusława Bobrucka, Anetta Wetta, Iwona Głowacka: Obchody Międzynarodowego Dnia Bibliotek Szkolnych (s.12) ▪ Bogusława Bobrucka: Obchody Międzynarodowego Dnia Książki dla Dzieci (s.13-14) ▪ Bogusława Bobrucka, Iwona Głowacka: Wystawa „Moje hobby” (s.14) ▪ Bogusława Bobrucka, Anetta Wetta: Wystawy ulubionych książek (s.14-15) ▪ Bogusława Bobrucka: Konkursy międzyszkolne (s.15-16) ▪ Bogusława Bobrucka: Spotkania autorskie (s.17-18) ▪ Renata Mazurek: Wydział Multimedialny Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku (s.18-20) ▪ Agata Szklarkowska: A może PBW w Słupsku... (s.20-21) ▪ Jolanta Janonis: Kartoteka zagadnieniowa on-line PBW w Słupsku (s.21-22) ▪ Elżbieta Wisławska: Regionalia w Miejskiej Bibliotece Publicznej (s.22-23) ▪ Maria Stolnicka: Dydaktyka w Bibliotece Głównej Akademii Pomorskiej w Słupsku (s.24) ▪ Elżbieta Różalska: Biblioteka Uczelniana Akademii Pomorskiej w Słupsku i jej zbiory (s.25-27) ▪ Agata Maciąg, Katarzyna Nazaruk, Anna Szymańska; Biblioteka czyli multimedialne centrum informacji (s.27-28) ▪ Grażyna Kikcio, Joanna Hanasko: Kącik dla dziecka studiującej mamy (s.29) ▪ Agata Szkularska: Słupski kwiecień pachniał wiosną literacką (s.30) ▪ Barbara Kosmowska: Tęskność na wiosnę (s.31-32) ▪ Renata Sztabnik: Warsztaty teatralne ABC Teatru Lalki (s.32-33) ▪ Renata Sztabnik: Współpraca z Państwowym Teatrem Lalki „Tęcza” (s.33-34) ▪ Katarzyna Sygitowicz, Maciej Sierosławski: Techniki teatralne jako sposób przeciwdziałania agresji (s.34-36) ▪ Katarzyna Sygitowicz – Sierosławska: Bariery komunikacji: zajęcia z wykorzystaniem technik teatralnych (s.37-38) ▪ Wioletta w Komar: Teatr jak czekolada (s.39-43) ▪ Brygida Skolarus: Marynarska Dziewiątka (s.43-44) ▪ Jolanta Gierszewska: Lekcje teatru (s.44) ▪ Iwona Poźniak: Multimedia w edukacji teatralnej (s.45) ▪

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI s. 46

▪ Ewa Misiewicz: Odbyło się w ODN (s.46-47) ▪ Lech Kowalewski: Zmiany w nadzorze pedagogicznym (s.47-49) ▪ Alicja Szustakowska: Nauczmy uczniów uczenia się (s.49-52) ▪

OLIMPIADY, KONKURSY s. 52

▪ Jerzy Tarnacki: Wrocławski finał Ogólnopolskiego Konkursu Językowego „Słowo daje” (s.52-54) ▪ Halina Krupa: Konkurs: Wychowanie do życia w rodzinie (s.55) ▪ Iwona Poźniak: Konkurs teatralny na parodię reklamy (s.56) ▪ Iwona Poźniak: Łajba 2007 (s.56-57) ▪ Zofia Pstrągowska – Misiuk: Wyniki Konkursu Wiedzy o Krajach Niemieckiego Obszaru Językowego (s.58) ▪ Jerzy Paczkowski: Konkurs matematyczny szkół ponadgimnazjalnych (s.59) ▪

KSIĄŻKI I CZASOPISMA s. 60

▪ Elżbieta Wisławska: Podróże z literaturą w tle (s.60) ▪ Elżbieta Pliszka: Biblioteka ODN poleca (s.61-62) ▪ Jolanta Janonis: Edukacja teatralna. Wybór materiałów za zbiorów PWB (s.62-64) ▪ Jolanta Janonis: Nadzór pedagogiczny, zarządzanie, kierowaniem szkołą, hospitacje, dyrektor szkoły... (s.64-67) ▪ Teksty piosenek Jacka Skubikowskiego: s.:7, 18, 27, 28, 29, 32, 38, 43, 44.

O Bałtyckim Festiwalu Nauki

Rozmowa z Marią Stolnicką - Zastępcą Dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Pomorskiej w Słupsku, jednym z koordynatorów Bałtyckiego Festiwalu Nauki

Od kilku lat w maju odbywa się w Słupsku Bałtycki Festiwal Nauki. Skąd wziął się pomysł organizacji tej imprezy i jakim celem służy ten festiwal?

Bałtycki Festiwal Nauki odbył się po raz pierwszy w 2003 r. w Trójmieście i to właśnie reprezentanci wyższych szkół z Gdańska, Gdyni i Sopotu postanowili go zorganizować. Udział naszej Uczelni w imprezach w Gdańsku był niewielki.

Od 2004 r. także w innych ośrodkach akademickich województwa pomorskiego zorganizowano imprezy festiwalowe: w Słupsku, Tczewie, Elblągu.

Celem Bałtyckiego Festiwalu Nauki jest promocja wyższych szkół państwowych, skierowana do młodzieży oraz zainteresowanie społeczności lokalnej sprawami nauki.

Co zawiera oferta imprez w czasie dni festiwalowych w Słupsku?

Oferta festiwalowa proponowana przez wszystkie Wydziały i Jednostki naszej Uczelni, a także studenckie koła naukowe jest z każdym rokiem bogatsza. Zawiera wycieczki krajoznawczo – przyrodnicze, pokazy np. fizyka zabawek; konkursy matematyczne, na znajomość języków obcych, poradnictwo medyczne, zajęcia terapeutyczne, czy z zakresu komunikowania się. Są też w ofercie występy chóru i zespołów muzycznych, a także zajęcia plastyczne, czy wreszcie prelekcje, wystawy i inne propozycje.

Program imprez jest już gotowy w lutym, drukowany we wspólnym katalogu wojewódzkim, a rozpowszechniony wśród młodzieży i nauczycieli dzięki coraz ściślejszej współpracy z dyrekcjami szkół, a także za pośrednictwem prasy, radia, telewizji, Internetu oraz plakatów i ulotek rozdawanych w mieście. Akcja informacyjna nasila się w maju, gdyż dni festiwalowe wyznacza się zwykle na trzecią dekadę maja.

W 2007 r. V Bałtycki Festiwal Nauki odbędzie się w dniach 24 – 27 maja (od czwartku do niedzieli), przy czym znaczna część imprez zostanie zorganizowana na terenie Akademii Pomorskiej przy ul. Arciszewskiego. Spotkania festiwalowe odbywać się będą także na Rynku Rybackim, przy Spichlerzu Richtera i w innych miejscach.

Jaki był udział Biblioteki Głównej w organizacji Festiwalu?

Włączyliśmy się w organizację Festiwalu w 2004 r., wzięliśmy więc udział w II BFN, organizując w holu Muzeum Pomorza Środkowego wystawę książek, map i rękopisów dawnych (często w języku niemieckim) i nowych, dotyczących Słupska i okolic. Umieszczenie tej wystawy było bardzo trafne, gdyż mogła ją obejrzeć nie tylko młodzież słupska, ale także liczne wycieczki przyjezdnych, w tym goście zagraniczni, którzy przede wszystkim przyszli zwiedzać Muzeum, ale zawsze zatrzymywali się przy wystawie.

W następnych latach zorganizowaliśmy wystawy w holu Biblioteki Głównej, połączone z komentarzem dyżurującego bibliotekarza:

- w 2005 r. – III BNF – na temat: „Piękno książki”,
- w 2006 r. – IV BFN- pod tytułem: „Od dysku z Fajstos do dysku optycznego: dzieje książki na przestrzeni wieków”.

W ubiegłym roku w oparciu o przygotowaną wystawę przeprowadziliśmy lekcje biblioteczne z uczniami – głównie na życzenie bibliotekarzy ze szkół ponadgimnazjalnych.

Jakie formy prezentacji przygotowuje Biblioteka Główna na V Bałtycki Festiwal Nauki, czyli na dni: 24 – 27 maja?

Będą to dwie wystawy. Jedna w Bibliotece Głównej zatytułowana: „Rok Turystyki – zwiedzamy świat!”, a druga w holu Muzeum Pomorza Środkowego, prezentująca rękopiśmienne wspomnienia pierwszych słupszczan. Ekspozycja ta została wzbogacona komentarzem i będzie częścią większej imprezy pod tytułem: „Słupsk inaczej”. ✦

Elżbieta Pliszka

PRZEPISY
ZALECENIA
WYJAŚNIENIA

Polecamy...

Ustawy:

- Ustawa z dnia 12 stycznia 2007 r. o zmianie ustawy o sporcie kwalifikowanym oraz ustawy o kulturze fizycznej (Dz.U. 2007 nr 34 poz. 206).
- Ustawa z dnia 12 stycznia 2007 r. o zmianie ustawy o ustanowieniu dnia 1 maja świętem państwowym (Dz.U. 2007 nr 35 poz. 214).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 2007 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej oraz ustawy o systemie oświaty (Dz.U. 2007 nr 42 poz. 273).
- Ustawa z dnia 11 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 80, poz. 542).

Komentarz do zmian w ustawie o systemie oświaty

Ustawa z dnia 11 kwietnia 2007r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw, opublikowana w Dzienniku Ustaw z dnia 9 maja 2007r. nr 80 pod pozycją 542, wchodzi w życie – zgodnie z jej zapisami w art.10 – po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Oznacza to, że jest to 23 maja br. Oto lista najważniejszych zadań, które stoją przed szkołami w najbliższym czasie:

I. Szkolny zestaw programów nauczania i szkolny zestaw podręczników (art. 22a i 22b ustawy o systemie oświaty oraz art. 7 ustawy nowelizującej).

1.Nauczyciel wybiera program wychowania przedszkolnego, program nauczania oraz podręcznik i następnie przedstawia swoje propozycje [1] radzie pedagogicznej.

2.Rada pedagogiczna, po zasięgnięciu opinii rady rodziców, podejmuje uchwałę, w której ustala zestaw programów wychowania przedszkolnego lub szkolny zestaw programów nauczania i szkolny zestaw podręczników. W tym roku przed 31 maja rady pedagogiczne powinny podjąć uchwały w sprawie

zestawu programów wychowania przedszkolnego lub szkolnego zestawu programów nauczania i szkolnego zestawu podręczników obowiązujących w danej szkole od roku szkolnego 2007/2008.

3. Szkolny zestaw podręczników składa się z nie więcej niż trzech podręczników dla danych zajęć edukacyjnych. W szkołach ponadgimnazjalnych, w których realizuje się rozszerzone zakresy kształcenia z poszczególnych zajęć edukacyjnych, szkolny zestaw podręczników składa się z nie więcej niż trzech podręczników do każdego zakresu kształcenia z danych zajęć edukacyjnych. Wdrożenie tej zasady będzie następowało stopniowo. W roku szkolnym 2007/2008 szkolny zestaw podręczników składający się z nie więcej niż trzech podręczników dla danych zajęć edukacyjnych dotyczy klas pierwszych i czwartych szkół podstawowych oraz klas pierwszych pozostałych typów szkół. W stosunku do pozostałych klas, jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego przebiegu procesu dydaktycznego w ramach rozpoczętego etapu edukacyjnego, rada pedagogiczna może podjąć uchwałę, że w szkolnym zestawie podręczników będzie więcej niż trzy podręczniki dla danych zajęć edukacyjnych. Taka sytuacja trwać będzie do zakończenia kształcenia w danym etapie edukacyjnym.

4. Dyrektor szkoły w tym roku do dnia 31 maja podaje do publicznej wiadomości informacje o zestawie programów wychowania przedszkolnego lub szkolnym zestawie programów nauczania i szkolnym zestawie podręczników, które mają obowiązywać w danej szkole od roku szkolnego 2007/2008. W latach następnych termin ten ustawa ustala na dzień 31 marca.

5. Szkolny zestaw programów nauczania i szkolny zestaw podręczników obowiązuje przez 3 lata szkolne. W tym czasie zmiany w zestawie mogą być wprowadzone w uzasadnionych przypadkach przez radę pedagogiczną, na wniosek nauczyciela lub rady rodziców, wyłącznie z początkiem roku szkolnego.

6. Dyrektor szkoły podejmuje działania organizacyjne umożliwiające obrót używanymi podręcznikami na terenie szkoły.

II. Zadania dla Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych.

Zgodnie z zapisami art. 10 pkt 1, zmianie podlegają od 1 lipca 2007r.: art. 9a ust. 2 pkt 1-2 i 6, art. 9c ust.2 pkt 1,2,3 i 4 oraz 8 i ust. 5 pkt 2 lit. b i c oraz art. 10 i 10a ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991r (z późniejszymi zmianami) w brzmieniu nadanym omawianą ustawą.

Dokonane zmiany w zapisach powyższych artykułów dotyczą zadań stojących przed Centralną Komisją Egzaminacyjną oraz okręgowymi komisjami

egzaminacyjnymi. Zmiany dotyczą m.in.:

- opracowania propozycji standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów oraz egzaminów eksternistycznych;
- opracowania zadań, pytań i zagadnień na egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe;
- sposobu przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów w tym eksternistycznych.

III. Rady rodziców (art. 53 i 54 ustawy o systemie oświaty i art. 4 ustawy nowelizującej)

1. Nowe przepisy dotyczące obligatoryjnych [2] rad rodziców w szkołach i placówkach zaczynają obowiązywać od 1 września 2007 r.

2. Do dnia 23 czerwca 2007 r. dotychczasowe organy będące reprezentacją rodziców uczniów szkoły lub placówki, a w przypadku braku takiego organu w szkole lub w placówce – rada pedagogiczna szkoły lub placówki, mają obowiązek uchwalenia szczegółowego trybu przeprowadzenia pierwszych wyborów do nowej rady rodziców szkoły lub placówki.

3. Wybory do nowych rad rodziców powinny być przeprowadzone do dnia 31 października 2007 r. Dotychczasowe organy będące reprezentacją rodziców uczniów szkoły lub placówki wykonują zadania rady rodziców do czasu wyboru nowych rad rodziców, nie dłużej jednak niż do dnia 31 października 2007 r.

4. Nowo wybrane rady rodziców uchwalają regulaminy swojej działalności.

5. W skład rad rodziców wchodzi:

- w szkołach – po jednym przedstawicielu rad oddziałowych, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danego oddziału;
- w placówkach – co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców wychowanków danej placówki;
- w szkołach artystycznych – co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danej szkoły.

6. Kompetencje rady rodziców:

- występowanie do dyrektora i innych organów szkoły, organu prowadzącego szkołę oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły (lub placówki);
- Uchwalanie [3] w porozumieniu z radą pedagogiczną [4] programu wychowawczego szkoły (obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów, realizowanego przez nauczycieli) oraz programu profilaktyki (dostosowanego do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców; nie dotyczy szkół artystycznych, w któ-

rych nie prowadzi się kształcenia ogólnego); jeżeli rada rodziców w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego nie uzyska porozumienia z radą pedagogiczną w sprawie programu wychowawczego szkoły lub programu profilaktyki, program ten ustala dyrektor szkoły w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny; program ustalony przez dyrektora szkoły obowiązuje do czasu uchwalenia programu przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną;

- opiniowanie programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania szkoły lub placówki;

- opiniowanie projektu planu finansowego składanego przez dyrektora szkoły.

IV. Jednolity strój (art. 64a ustawy o systemie oświaty)

1. Od dnia 1 września 2007 r. obowiązkowe jest noszenie przez uczniów jednolitego stroju na terenie publicznych szkół podstawowych i gimnazjów.

2. W stosunku do uczniów publicznych szkół ponadgimnazjalnych obowiązek noszenia jednolitego stroju może nałożyć dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii rady rodziców.

3. Dyrektor szkoły w porozumieniu z radą rodziców [5] określa wzór jednolitego stroju, a także może określić sytuacje, w których przebywanie ucznia na terenie szkoły nie wymaga noszenia przez niego jednolitego stroju ze względu na szczególną organizację zajęć dydaktyczno-wychowawczych w określonym dniu lub dniach.

[1] Dotyczy także własnego programu wychowania przedszkolnego lub programu nauczania, jeżeli taki został przez nauczyciela opracowany.

[2] Rodzaje szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców, ze względu na organizację szkoły lub placówki lub brak możliwości bezpośredniego uczestniczenia w ich działalności reprezentacji rodziców, określi wydane na podstawie art. 54 ust. 6 ustawy o systemie oświaty rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej.

[3] W szkołach i placówkach publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub przez osoby fizyczne oraz w szkołach i placówkach niepublicznych programy wychowawcze i profilaktyki ustala organ wskazany w statucie szkoły lub placówki.

[4] W szkołach i placówkach, w których nie tworzy się rad rodziców, programy wychowawcze i profilaktyki uchwała rada pedagogiczna. Programów nie uchwała się w szkołach dla dorosłych.

[5] Rada pedagogiczna w szkołach, w których nie powołuje się rad rodziców.

V. Zmiany w Karcie Nauczyciela

Wspomniana ustawa z dnia 11 kwietnia 2007 r. w art.2 zmienia również zapisy w niektórych art. Karty Nauczyciela. Najistotniejszą zmianą jest zapis art. 63. Zmiana ta bowiem nadaje nauczycielowi status funkcjonariusza publicznego. Znowelizowany przepis stanowi, że pedagodzy korzystają z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych, ale nie określa wprost, czy dotyczy ich także rozszerzenie odpowiedzialności karnej w związku z nowym statusem.

Z nadaniem statusu funkcjonariusza publicznego nauczyciel podlega:

1. Większej ochronie – co oznacza, że:

- czynna napaść na niego lub znieważenie go będąc surowiej karane;
- zaostrenie odpowiedzialności za stosowanie wobec niego przemocy lub groźby w celu zmuszenia go do przedsięwzięcia lub zaniechania czynności służbowej.

2. Większej odpowiedzialności – co oznacza, że:

- grozi kara do 8 lat pozbawienia wolności za przyjęcie korzyści majątkowej lub osobistej;
- grozi kara do 10 lat pozbawienia wolności za uzależnienie wykonania czynności służbowej od otrzymania korzyści majątkowej;
- grozi kara do lat 3 pozbawienia wolności za przekroczenie uprawnień lub za niedopełnienie obowiązków.

Przyznanie pedagogom statusu funkcjonariusza publicznego ma swoje plusy i jak to zwykle bywa - minusy.

Do zalet nowego statusu można by zaliczyć:

- większa będzie ochrona nauczycieli;
- wzrost prestiżu zawodu nauczyciela;
- mniej agresji w szkołach i placówkach oświatowych wobec nauczycieli.

Do minusów nowego statusu będą należały niewątpliwie:

- rozszerzenie odpowiedzialności karnej nauczyciela;
- kary mogą być niewspółmiernie wysokie w stosunku do wagi nieprawidłowości;
- zagrożenie sankcjami może odstraszać kandydatów na nauczycieli;
- zmiany dotyczą tylko nauczycieli szkół publicznych.

Tyle mówią przepisy zmienionych ustaw, Ustawy o Systemie Oświaty oraz Karta Nauczyciela. Jak te zmiany zafunkcjonują w praktyce, okaże się „w praniu”.

Rozporządzenia:

- **Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowego trybu dokonywania kontroli uczelni i związków uczelni (Dz.U. 2007 nr 24 poz. 151).**
- **Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień, co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2007 (Dz.U. 2007 nr 37 poz. 238).**
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 lutego 2007 r. w sprawie typów szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego (Dz.U. 2007 nr 52 poz. 347).**
- **Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 marca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opisu, materiału, wymiarów, wzorów rysunkowych oraz sposobu i okoliczności noszenia odznak, orderów i odznaczeń (Dz.U. 2007 nr 53 poz. 353).**
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie sposobu i trybu dokonywania ocen kwalifikacyjnych pracowników samorządowych (Dz.U. 2007 nr 55 poz. 361).**
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagrodzenia za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz.U. 2007 nr 56, poz. 372)**

Komunikaty, uchwały, obwieszczenia:

- **Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 9 lutego 2007 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w czwartym kwartale 2006 r.(M.P. 2007 nr 12, poz.124).**
Ogłasza się, iż przeciętne wynagrodzenie w czwartym kwartale 2006 r. wynosiło 2 662,51 zł – podał Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.
- **Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie**

- przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2006 r. (M.P. 2007 nr 12, poz. 125).
- **Ogłasza się, iż przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w 2006 r. wyniosło 2 477,23 zł – podał Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.**
  - **Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie kwoty bazowej w 2006r. (M.P. 2007 nr 12, poz. 126).**
  - **Ogłasza się, iż kwota bazowa, o której mowa w art.19 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. nr 39, poz. 353, z późniejszymi zmianami) wyniosła 2 059,92 zł – podał Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.**
  - **Komunikat Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lutego 2007 r. w sprawie kwot przychodu odpowiadających 70% i 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za IV kwartał 2006 r. stosowanych przy zawieszaniu albo zmniejszaniu emerytur i rent (M.P. 2007 nr 14, poz. 153). *Są to kwoty odpowiednio: 1 863,80 zł oraz 3 461,30 zł.***
  - **Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lutego 2007 r. o potrzebie budowy atmosfery wychowawczej w Polsce (M.P. 2007 nr 15 poz. 157).**
  - **Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 marca 2007 r. w sprawie uczczenia 80. rocznicy ogłoszenia „Mazurka Dąbrowskiego” polskim hymnem państwowym (M.P. 2007 nr 16 poz. 178).**
  - **Obwieszczenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 marca 2007 r. w sprawie wysokości kwot jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej (M.P. 2007 nr 18, poz. 218).**
  - **Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lutego 2007 r. o potrzebie budowania atmosfery wychowawczej w Polsce.**

Wydarzenia ostatnich miesięcy z dramatyзмом i mocą uwydatniły potrzebę refleksji nad potrzebami wychowawczymi, dotyczącymi młode pokolenia. Dotyczą one najczęściej młodzieży gimnazjalnej i zapewne z tego powodu cała uwaga społeczna koncentruje się wokół spraw szkoły.

Jako Senat Rzeczypospolitej Polskiej przypominamy, że wychowanie młodego pokolenia jest obowiązkowym i wszechobecnym procesem, który odbywa się przede wszystkim w domu, szkole i kościele, ale także na ulicy i w autobusie, w sklepie i miejscu pracy.

Aby dobrze wychowywać młode pokolenie potrzebna jest atmosfera wychowawcza w państwie, czyli zgoda społeczna na dobre wychowanie, na priorytet zadania w społeczeństwie i w państwie.

Należy zwrócić uwagę na ogromną rolę mediów i ich wpływ na dzieci i młodzież. Konieczne jest bardziej odpowiedzialne dobieranie emitowanych treści, szczególnie filmów, w których obecnie tak dużo jest przemocy i braku moralności. Pozytywne przykłady nie mają należytego miejsca i szacunku. Elementy te tworzą społeczny wzór do naśladowania, szczególnie przez młodych ludzi. Kolejnym bardzo ważnym czynnikiem jest przykład osobisty, w tym przede wszystkim rodziców, nauczycieli i księży, ale także polityków i wszystkich innych obywateli.

Dopiero w tym miejscu należy wymienić szkołę, jako bardzo ważne ogniwo, obok rodziny i kościoła. W szkole, podobnie jak w domu, wszystko ma wpływ na wychowanie: nauczyciel i woźny, wygląd klasy i stan pomocy naukowych, ale przede wszystkim przykład osobisty nauczycieli. Bardzo ważna w szkole jest obecność księdza, nie tylko na katechezie.

Jest dziś ogromna potrzeba zrozumienia ludzi młodych – całego pokolenia i każdego z osobna. Należy pochylić się nad ich problemami, nad radościami i smutkami, zapytać o ich szansę na dziś i na jutro. Zapytać, czy mają propozycje zajęć po zakończeniu lekcji, czy mają z kim porozmawiać, czy ich agresja nie jest krzykiem rozpacz i samotności?

W dziecku jest dużo dobra, a dorastając, coraz częściej styka się ono ze złym przykładem swego otoczenia. Jeśli spróbujemy to otoczenie zmienić, jeśli zbudujemy atmosferę wychowania w społeczeństwie, wówczas na pewno dobre wychowanie naszego czasu będzie na miarę pokolenia Jana Pawła II.

Zwracamy się z gorącym apelem do całego społeczeństwa: do rodziców i wychowawców, do nauczycieli i księży, do polityków i pozostałych obywateli – błądzcie dobry dla młodzieży, dodostrzeżcie ja i jej problemy, próbujcie zrozumieć, dajcie dobry przykład!

Jako Senat Rzeczypospolitej Polskiej w swoich działaniach legislacyjnych będziemy podejmowali sprawy młodego pokolenia, w tym szczególnie

rozwiązania wspierające rodziny i dobrą edukację, przyjazne media i aktywnych wychowawców oraz miejsca pracy dla młodzieży

Zbudujemy wspólnie w Polsce atmosferę wychowawczą, na dziś i dla przyszłych pokoleń!

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” ♦

Marszałek Senatu: w z. M Płażyński

Wybrał: *Lech Kowalewski*
konsultant ds. doskonalenia
kadry kierowniczej i oświaty samorządowej
w ODN w Słupsku

Kryształowa

*Powoli zniżył głos
Był o włos, zupełnie blisko
Zaszeptał, zaśmiał się
I objął Cię, widziałem wszystko
Czerwono-czarna mgła
Skryła świat jak jadowity dym
I zanim wrócił wzrok
Już było po, już wyszłaś razem z nim*

*A byłaś dla mnie jak kropla wody
Aż kryształowa*

Jacek Skubikowski

Komunikaty

⇒ **Terminy ferii zimowych w roku szkolnym 2007/2008**

Na podstawie § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie organizacji roku szkolnego - Dz. U. Nr 46, poz. 432, z późn. zm.) ogłaszam terminy ferii zimowych w poszczególnych województwach w roku szkolnym 2007/2008.

Terminy ferii:

14 – 26 stycznia 2008 r. województwo:

Lubelskie
Podkarpackie
Pomorskie
Śląskie
Warmińsko - Mazurskie

21 stycznia – 2 lutego 2008 r. województwo:

Podlaskie

28 stycznia – 9 lutego 2008 r. województwo:

Kujawsko – Pomorskie
Lubuskie
Małopolskie
Świętokrzyskie
Wielkopolskie

11 – 23 lutego 2008 r. województwo:

Dolnośląskie
Łódzkie
Mazowieckie
Opolskie
Zachodniopomorskie

Ze strony: http://www.men.gov.pl/menis_pl/glowna/aktualnosci.php

⇒ **Program Rzeczpospolita internetowa**

Program realizowany przez Fundację Grupy TP we współpracy z Programem Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP), powstał z myślą o grupach wiejskich w całej Polsce. Celem jest budowanie społeczeństwa informacyjnego poprzez nowoczesną edukację oraz aktywizacja mieszkańców polskiej wsi.

Program zakłada finansowanie projektów w następujących obszarach:

- edukacja i rozwój
- nasz region
- integracja i tolerancja

Szczegółowe informacje na temat programu można znaleźć na stronie: www.rp-internetowa.pl

Ze strony: <http://www.kuratorium.gda.pl/>

⇒ Naganna roczna ocena klasyfikacyjna z zachowania

W związku z licznymi pytaniami i wątpliwościami dotyczącymi skutków ustalenia uczniowi nagannej rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, wyjaśniamy:

1. Przepisy § 13 ust. 7 i 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 199, poz. 2046, z późn. zm.), wprowadzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 września 2006 r. zmieniającym ww. rozporządzenie, weszły w życie 22 września 2006 r. Zatem, przepisy te znajdują zastosowanie dopiero do tych rocznych nagannych ocen klasyfikacyjnych zachowania, które ustalone zostaną w roku szkolnym 2006/2007. Wskazane wyżej przepisy nie dotyczą nagannych ocen klasyfikacyjnych zachowania ustalonych w poprzednich latach szkolnych: 2004/2005 i 2005/2006, gdyż wystawione one zostały przed 22 września 2006 r., a więc w momencie, gdy nie obowiązywała jeszcze ww. regulacja.

W przypadku, gdy uczeń uzyska na koniec roku szkolnego 2006/2007 naganną ocenę zachowania i będzie to jego druga (bądź trzecia) z rzędu ocena naganna, to nie wywoła to skutku w postaci niepromowania tego ucznia do klasy programowo wyższej lub nieukończenia przez niego szkoły (ponieważ poprzednie naganne oceny zachowania uzyskał jeszcze przed wejściem w życie omawianych wyżej przepisów). W tym przypadku, naganna ocena zachowania będzie de facto „pierwszą” taką oceną wystawioną w nowym stanie prawnym, ustalonym po wejściu w życie ww. przepisów.

2. Zgodnie z § 13 ust. 7 wskazanego wyżej rozporządzenia, rada pedagogiczna może podjąć uchwałę o niepromowaniu do klasy programowo wyższej lub nieukończeniu szkoły przez ucznia, któremu w danej szkole po raz drugi z rzędu ustalono naganną roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania. Z brzmienia powyższego przepisu wyraźnie wynika, iż nieuzyskanie promocji lub nieukończenie szkoły z powodu nagannej rocznej oceny zachowania możliwe jest tylko wówczas, gdy uczeń otrzyma taką ocenę po raz drugi z rzędu w tej samej szkole. Analogiczne rozwiązanie przyjęte zostało w przepisie § 13 ust. 8 rozporządzenia, dotyczącym automatycznego niepromowania ucznia do klasy programowo wyższej lub nieukończenia przez niego szkoły („uczeń, któremu w danej szkole po raz trzeci z rzędu ustalono...”).

Ze strony: http://www.men.gov.pl/oswiata/biezace/ocena_naganna.php

⇒ Warunki i sposób oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Dnia 30 kwietnia 2007 r. Minister Edukacji Narodowej podpisał nowe rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, które zaczną obowiązywać od 1 września 2007 r.

Treść rozporządzenia w wersji przedłożonej do podpisu Ministra Edukacji Narodowej jest opublikowana na stronie internetowej MEN w dziale BIP.

Najważniejsze zmiany wprowadzone ww. rozporządzeniem to:

- wprowadzenie listy języków obcych nowożytnych, w których będzie przeprowadzana, począwszy od roku szkolnego 2008/2009, trzecia część egzaminu gimnazjalnego,
- przywrócenie – w konsekwencji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego - zasady, że egzamin maturalny jest zdany wtedy, kiedy są zdane wszystkie egzaminy z obowiązkowych przedmiotów zarówno w części ustnej jak i w części pisemnej,
- przesunięcie na rok szkolny 2009/2010 obowiązkowego dla wszystkich zdających egzaminu z matematyki,
- określenie nowego terminu (do 7 lutego) składania przez zdających ostatecznych deklaracji dotyczących egzaminu maturalnego,
- wprowadzenie egzaminu poprawkowego dla tych zdających egzamin maturalny, którzy nie zdali wyłącznie jednego egzaminu z przedmiotu obowiązkowego w części ustnej albo w części pisemnej; egzamin poprawkowy będzie przeprowadzany w tym samym roku w okresie sierpień – wrzesień w terminie ustalonym przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Ze strony: http://www.men.gov.pl/menis_pl/glowna/aktualnosci.php

⇒ E-nauczanie jako innowacja edukacyjna, społeczna i technologiczna

W dniach 20 - 23 czerwca 2007 r. odbędzie się organizowana przez Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji Uniwersytetu Warszawskiego VII Konferencja Uniwersytetu Wirtualnego pod tytułem „E-nauczanie jako innowacja edukacyjna, społeczna i technologiczna”. Konferencja podejmie najważniejsze zagadnienia E-edukacji, a w szczególności:

- socjologiczne, pedagogiczne i psychologiczne problemy kształcenia na odległość,

- metodyka e-nauczania, kryteria oceny efektów nauczania przez Internet,
- technologia informacyjna, multimedia i Internet w edukacji zdalnej,
- nowe trendy w e-edukacji w Europie i na świecie,
- e-nauczanie w kształceniu ustawicznym,
- kształcenie kadr do e-edukacji.

Szczegółowe informacje oraz formularz zgłoszeniowy znajdują się na stronie <http://www.come.uw.edu.pl/konferencja>. Udział w konferencji jest płatny. Organizatorzy zapraszają pracowników naukowych i dydaktycznych szkół wyższych, nauczycieli oraz wszystkich tych, którzy w e-nauczaniu widzą szansę rozwoju edukacji.

Ze strony: www.come.uw.edu.pl/konferencja

⇒ Akademia IQ

Akademia IQ - pod hasłem „Obudź w sobie mistrza” - jest ogólnopolską kampanią edukacyjną, mającą na celu poprawę sprawności i skuteczności uczenia się dzieci w wieku szkolnym.

Projekt zostanie pilotażowo zrealizowany w semestrze letnim w klasach 4-5 w 13 szkołach z największych miast Polski. Patronat merytoryczny objęło Polskie Towarzystwo Dysleksji. Organizatorem kampanii jest firma farmaceutyczna GAL z Poznania.

Jak wyjaśnia Danuta Stempowska z Polskiego Towarzystwa Dysleksji, „dzieci coraz częściej mają problemy z uczeniem się. Akademia IQ pokaże im, jak czytać szybciej, poprawnie pisać, łatwiej zapamiętywać i koncentrować się. Pomoże też rodzicom brać czynny udział w edukacji ich pociech”. Zajęcia Akademii IQ opierać się będą na Programie Edukacyjno-Terapeutycznym „Ortografitti” Wydawnictwa Pedagogicznego Operon.

Twórcy projektu zapraszają do odwiedzania forum Akademii IQ. Na stronie www.akademiiq.pl można zadawać pytania Ekspertom Akademii oraz znaleźć szczegółowe informacje dotyczące projektu. Organizatorzy kampanii wierzą, że „w każdym dziecku drzemie mistrz. Trzeba go tylko obudzić”.

Ze strony: <http://scholaris.pl/cms/index.php/news/show?id=Akademia%20IQ>

⇒ Składanie wniosków PRM oraz Stypendium MEN

Kuratorium Oświaty w Gdańsku informuje Państwa Dyrektorów, że szczegółowa informacja dotycząca składania wniosków o STYPENDIUM PREZESA RADY MINISTRÓW i kart zgłoszeń kandydatów do

STYPENDIUM MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ znajduje się na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Gdańsku - Biuletyn Informacji Publicznej: <http://bip.kuratorium.gda.pl>

Celem ułatwienia dotarcia do danych podajemy procedurę wejścia na stronę BIP:

1. <http://bip.kuratorium.gda.pl>
2. Hasło „Menu tematyczne”.
3. Załatwianie spraw.
4. „Rodzaje i procedury załatwiania spraw” - pod poz. (przedostatnia i ostatnia) znajduje się zapis „Przyjmowanie wniosków i zgłoszeń o stypendia dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych” - otworzyć.

Prosimy o dokładne przeprowadzenie procedur związanych z typowaniem kandydatów do Stypendium Prezesa Rady Ministrów oraz Stypendium Ministra Edukacji Narodowej. Wnioski powinny zawierać tylko osiągnięcia uczniów w roku szkolnym 2006/2007. Szczegółowe informacje w zakresie przygotowywania i składania wniosków i kart zgłoszeń kandydatów do Stypendium są opisane na stronie internetowej BIP.

Prosimy Dyrektorów o osobiste zainteresowanie się pracami nad przygotowaniem wniosków i kart zgłoszeń kandydatów do Stypendium, aby nie powtarzały się najczęstsze uchybienia, jak np.: błędnie wpisane nazwisko kandydata, brak wpisu średniej ocen kandydata, brak informacji o typie szkoły, brak uzasadnienia wniosku. Za poprawność merytoryczną przekazanego wniosku lub karty zgłoszenia kandydata do stypendium (kryteria i tryb typowania kandydatów) odpowiada dyrektor szkoły, który podpisuje przesyłane dokumenty do Kuratorium Oświaty w Gdańsku.

Zwracamy się z prośbą o zapewnienie możliwości łatwego kontaktu z przedstawicielem dyrekcji szkoły w szczególności po 10 lipca br., kiedy będą opracowywane zbiorcze listy kandydatów, celem ewentualnych wyjaśnień związanych z wnioskami. Przy przekazywaniu wniosków prosimy o pisemne podanie danych przedstawiciela dyrekcji (imię i nazwisko) oraz numer telefonu do roboczych kontaktów z wizytatorem kuratorium w dniach od 10 do 16 lipca 2007 r. - w okresie analizy wniosków.

Wnioski kandydatów do Stypendium Prezesa Rady Ministrów - oryginał wraz z uzasadnieniem, a w przypadku braku wniosku pisemną informację o przyczynach braku kandydata z określonego typu szkoły (w zespole szkół należy podać typy szkół ponadgimnazjalnych) oraz karty zgłoszeń kandydatów do Stypendium Ministra Edukacji Narodowej - oryginał należy przesłać w nieprzekraczalnym terminie do 10 lipca 2007 r. - ostateczna data wpływu wniosków na adres: Kuratorium Oświaty ul. Okopowa 21/27 80-810 Gdańsk z dopiskiem na kopercie: „Stypendium Premiera” lub „Stypendium MEN”.

Ze strony: <http://www.kuratorium.gda.pl/>

⇒ 70 Pielgrzymka Nauczycieli i Wychowawców na Jasną Górę

W dniach 30 czerwca - 1 lipca br. odbędzie się jubileuszowa, 70 Ogólnopolska Pielgrzymka Nauczycieli i Wychowawców na Jasną Górę pod hasłem „*Nasze czasy wołają o świętych nauczycieli*”.

Wykłady, konferencje oraz inne spotkania o charakterze formacyjnym i modlitewnym w programie tegorocznej pielgrzymki, koncentrować się będą na fundamencie prawdy o nauczycielskim etosie, który zawiera szczególną misję i szczególne powołanie.

Jednym z tematycznych nurtów będzie wpatrzenie się w przykłady bohaterskich i świętych nauczycieli trudnych czasów w historii naszej Ojczyzny, którzy i dzisiaj mogą stać się inspiracją do dalszego odradzania nauczycielskiego etosu.

Integralną częścią pielgrzymki jest szóste już symposium, które rozpocznie się w sobotę 30 czerwca o godzinie 15.00 w auli o. Kordeckiego na Jasnej Górze.

Ze strony: <http://www.kuratorium.gda.pl/>

⇒ Nagrody MEN i Pomorskiego Kuratora Oświaty

I. Nagrody Ministra Edukacji Narodowej

Z okazji Dnia Edukacji Narodowej - zgodnie z wieloletnią tradycją - nauczycielom posiadającym powszechnie uznany dorobek w pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, wdrażającym pozytywnie oceniane innowacje przyznawane są - na podstawie art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97 poz. 674 z póź. zm.) i rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 6 września 2001 r. w sprawie trybu i kryteriów przyznawania nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno - wychowawcze (Dz. U. Nr 101 poz. 1093) - nagrody Ministra Edukacji Narodowej oraz Kuratora Oświaty i organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

Minister Edukacji Narodowej pełniąc rolę koordynatora i realizatora polityki oświatowej państwa przyznaje nagrody nauczycielom wymienionym w art. 1 ust. 1 i 1a, ust. 2 pkt 1 lit. d oraz pkt. 2 i 3 ustawy - Karta Nauczyciela.

W roku bieżącym zgodnie z Zarządzeniem Nr 8 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2007 r. w sprawie wysokości nagród Ministra Edukacji Narodowej wysokość nagród kształtuje się następująco:

- **nagroda I stopnia** - 7.700 zł (siedem tysięcy siedemset złotych),

- **nagroda II stopnia** - 4.600 (cztery tysiące sześćset złotych).

Do nagrody może być zgłoszony nauczyciel, który przepracował w szkole co najmniej 2 lata, posiada wyróżniającą ocenę pracy oraz spełnia kryteria wymienione w § 5 w/w rozporządzenia. Wnioski przygotowane być muszą na obowiązujących formularzach stanowiących załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 września 2001 r. Do wniosku załączyć należy informacje podające numer rachunku bankowego szkoły/placówki.

Środki finansowe na nagrody zostaną przekazane przez Ministerstwo po otrzymaniu noty obciążeniowej wystawionej przez szkołę (jeśli wniosek zostanie zaakceptowany przez Ministra i nagroda zostanie przyznana). Nota obciążeniowa powinna zawierać:

- paragraf 3040 - kwota nagrody brutto,
- paragraf 4110 - składka na ubezpieczenie społeczne zapłacona przez pracodawcę,
- paragraf 4120 - składka na Fundusz Pracy.

Wnioski o przyznanie Nagrody Ministra Edukacji Narodowej powinny być podpisane przez pracodawcę: dyrektora lub organ prowadzący (w przypadku wniosku dla dyrektora szkoły/placówki). We wniosku należy przedstawić informację zawierającą: datę oceny pracy lub dorobku zawodowego i datę posiedzenia rady pedagogicznej opiniującej wnioski. Wnioski należy przesłać w dwóch egzemplarzach do Wydziału Organizacji i Pragmatyki Kuratorium Oświaty w Gdańsku, pok. 260, w terminie do dnia 20 czerwca 2007 r.

II. Nagrody Pomorskiego Kuratora Oświaty

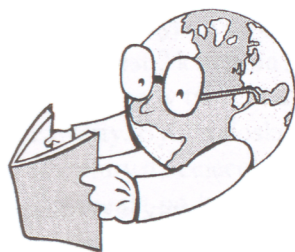
Kurator Oświaty przyznaje nagrody nauczycielom wymienionym w art. 1 ust. 1 i 1a, ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela

Termin składania wniosków:

- a. z okazji Dnia Edukacji Narodowej - do 15 lipca,
- b. z okazji obchodów ważnych rocznic i wydarzeń w życiu szkoły - na trzy miesiące przed planowaną uroczystością.

Wnioski należy składać w jednym egzemplarzu w Wydziale Organizacji i Pragmatyki Kuratorium Oświaty w Gdańsku, pok. 260, na ustalonym formularzu stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Do wniosku należy dołączyć numer rachunku bankowego szkoły/placówki.

Ze strony: <http://www.kuratorium.gda.pl/>

INFORMACJE OPINIE PROPOZYCJE

FORMY PRACY BIBLIOTEKI

Od 5 lat jestem nauczycielem bibliotekarzem w Szkole Podstawowej w Bierkowie. Pracując w małej wiejskiej placówce mam lepszą możliwość zbadania zainteresowań czytelniczych uczniów, a co za tym idzie, możliwość wykorzystania wielu form pracy, sprzyjających rozwojowi czytelnictwa wśród dzieci klas „0”-VI.

Od 5 lat, corocznie w kwietniu, organizuję w szkole Święto Książki. Miało ono różnorakie formy: międzyklasowej rywalizacji w tworzeniu najciekawszej reklamy wybranej książki, przedstawień, których motywem przewodnim było czytelnictwo, historia książki, występu kabaretowego - pokazu mody książkowej. Przedstawieniu zawsze towarzyszyła wystawa książek, np. tych pięknie wydanych, ofiarowanych szkole przez znamienitych gości lub zdobytych przez uczniów w konkursach i turniejach.

Oprócz tej formy promocji książki i czytelnictwa corocznie obchodzimy w szkole Międzynarodowy Dzień Bibliotek Szkolnych. Z tej okazji wraz z dziećmi z Koła Miłośników Biblioteki organizuję kiermasz książek za 1 zł, loterię fantową, wystawy książek i publikacji na wybrany temat, np. o Słupsku i regionie, krainie w kratę itp.

Od kilku lat istnieje w szkole Koło Miłośników Biblioteki, do którego należą uczniowie starszych klas. Osoby te chętnie uczestniczą w życiu biblioteki, np.: pełniąc funkcję dyżurnych, biorąc udział w przygotowywaniu przedstawień, uroczystości, konkursów i imprez bibliotecznych.

Corocznie przygotowuję uroczystość pasowania uczniów klasy pierwszej na czytelnika szkolnej biblioteki. Najczęściej tradycyjne pasowanie poprzedza występ artystyczny, przygotowany przez uczniów, należących do Koła Miłośników Biblioteki. Po przedstawieniu uczniowie klasy pierwszej uczestniczą w konkursach czytelniczych, np. rozpoznają tytuły fragmentów czytanych baśni, z rozsypanki wyrazowej układają hasła związane

z biblioteką, czytają wybrane punkty regulaminu biblioteki. Po uroczystym pasowaniu na czytelnika, każdy uczeń klasy pierwszej otrzymuje mały upominek, np. kolorowy zeszyt do lekcji bibliotecznych, zakładki do książki, opaskę z obrazkiem czytającego ucznia. Miłym akcentem, kończącym imprezę jest słodki poczęstunek.

Do szkolnej tradycji weszło współorganizowanie przez bibliotekarza konkursów recytatorskich pod hasłem „Zima w poezji” i „Wiosna w poezji”. Tematyka dotyczy również motywów świątecznych: bożonarodzeniowych i wielkanocnych. Uczniowie chętnie uczestniczą w tej formie rywalizacji. Z roku na rok zwiększa się liczba uczestników konkursów, dbałość o strój podczas występu i bogatszy też jest wybór prezentowanych utworów. Szkolne konkursy, mające charakter kameralny, pozwalają uczniom nieśmiałym, często pozbawionym wiary w siebie, pokonywać tremę, rozwijać talenty i zainteresowania.

Oprócz konkursów recytatorskich w bibliotece organizowane są również konkursy czytelnicze, np. ze znajomości „Mitologii”, baśni Andersena, „Robinsona Crusoe” oraz konkursy plastyczne, tematycznie związane z wybraną książką. Nauczyciel bibliotekarz współpracuje z innymi bibliotekami, przekazując prace dzieci na konkursy międzyszkolne, np. do Gimnazjum nr 2 w Słupsku.

W szkole realizowany jest program edukacji czytelniczo-medialnej. Prowadzone są lekcje biblioteczne w klasach I - VI. Od trzech lat w tym zakresie współpracuję również z wychowawczynią oddziału „0”. W roku szkolnym 2006/2007 uczniowie należący do Koła Miłośników Biblioteki zaprezentowali „zerówce” przedstawienie związane z zasadami ortografii. Odbyła się również lekcja biblioteczna, w czasie której dzieci zwiedzały bibliotekę i zapoznawały się z jej zbiorami.

Biblioteka w Szkole Podstawowej w Bierkowie nie ma zbyt obszernego pomieszczenia. Istnieją plany dotyczące zmiany locum. Jest to ważne dla kultury obcowania z książką. Wiele prawdy tkwi w powiedzeniu „Biblioteka - sercem szkoły”. W swojej pracy z dziećmi staram się wyrabiać w nich pozytywne nawyki obcowania z literaturą i kształtować szacunek dla książki. ♦

Katarzyna Nazaruk

nauczyciel bibliotekarz
w SP w Bierkowie

Działalność biblioteki w SP 5 w Lęborku

Obchody Międzynarodowego Dnia Bibliotek Szkolnych

Międzynarodowy Dzień Bibliotek Szkolnych jest obchodzony w czwarty poniedziałek października. Z roku na rok coraz więcej polskich bibliotek szkolnych włącza się do tych obchodów. Biblioteka w naszej szkole po raz pierwszy obchodziła to święto w roku szkolnym 2005/2006 – wypadło ono 24 października. Świętowanie tego dnia jest formą reklamy szkolnej biblioteki.

Do tej pory nauczyciele i uczniowie nie wiedzieli, że biblioteki szkolne mają swoje święto. W ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Bibliotek Szkolnych chciałam zrobić coś atrakcyjnego i niekonwencjonalnego. Opracowałam plan obchodów święta, obejmujący cztery elementy: oplakatowanie szkoły, gazetkę okolicznościową, głośne czytanie młodszym uczniom oraz słodki poczęstunek. W realizacji planów pomogła mi koleżanka - Iwona Głowacka, która pracowała w tym roku szkolnym w bibliotece.

Oplakatowałyśmy całą szkołę: drzwi wejściowe, korytarze i tablice ogłoszeniowe. Na ulotkach były informacje o tym, że 24 października obchodzimy święto bibliotek oraz mnóstwo cytatów na temat czytania, książek i bibliotek.

Po wejściu do biblioteki czytelników witała okolicznościowa gazetka na temat tego święta. Uczniom wszystkich klas drugich, trzecich i czwartych głośno czytałyśmy książki w ich klasach. Wcześniej umówiłyśmy się z nauczycielami prowadzącymi zajęcia, że „przekazą nam” pierwsze 10 - 15 minut lekcji. Czytałyśmy fragmenty książek o koszmarnym Karolku, które napisała Francesca Simon i o przygodach Mikołajka, autorstwa Sempe i Gościnnego. Uczniowie przychodzili i wypożyczali książki, które im zaprezentowałyśmy.

Każdy czytelnik, które tego dnia wypożyczył książkę, został poczęstowany słodyczami. Informacja o tym szybko „rozeszła się po szkole” – miałyśmy tego dnia bardzo wielu wypożyczających uczniów. Częstowanie cukierkami spowodowało wzrost wypożyczeń o 100 %. Postanowiłam, że w następnym roku przeprowadzimy wśród uczniów ranking najpoczytniejszych książek.

W roku szkolnym 2006/2007 obchodziłyśmy Międzynarodowy Dzień Bibliotek Szkolnych po raz drugi. Świętowaliśmy go 23 października. Byłyśmy już bogatsze o doświadczenia z ubiegłego roku.

Duży nacisk położyłyśmy na informację, gdzie mieści się biblioteka. Drogę do niej wskazywały strzałki

z napisem „Do biblioteki”. Umieściłyśmy je w różnych miejscach szkoły. Na ścianach uczniowie zobaczyli znaki drogowe nakazu – strzałka na niebieskim tle wskazywała właściwy kierunek. Tego dnia można było trafić do nas również po stopach leżących na podłodze.

Ogłosiłyśmy ranking na najpoczytniejszą książkę. Pod koniec września i na początku października przeprowadziłyśmy głosowanie wśród uczniów klas czwartych, piątych i szóstych. Po podliczeniu oddanych głosów okazało się, że naszym uczniom najbardziej podoba się seria książek Joanne Rowling o Harrym Potterze, drugie miejsce zajęła książka Astrid Lindgren „Dzieci z Bullerbyn”, trzecią lokatę zajęła „Akademia pana Kleksa” Jana Brzechwy, na czwartym miejscu uplasował się „Kubuś Puchatek” Alana Alexandra Milne, a piąte miejsce zajęła seria książek o „Koszmarnym Karolku” Franceski Simon.

Podobnie jak w ubiegłym roku, poszłyśmy do uczniów w klasach, aby im głośno poczytać książki. Odwiedziłyśmy uczniów klas drugich, trzecich oraz czwartych. Czytałyśmy o koszmarnym Karolku (każda książka zawiera opis czterech „koszmarnych” zachowań Karola) oraz „Dynastię Miziołków” Joanny Olech. Po wysłuchaniu fragmentów uczniowie przychodzili wypożyczyć książki.

Przygotowałyśmy dwie gazetki okolicznościowe o święcie bibliotek szkolnych. Jedna witała czytelników wchodzących do biblioteki, druga znajdowała się w holu szkoły. Chciałyśmy, aby informacja o tym święcie dotarła również do uczniów, którzy nie odwiedzają biblioteki.

Podobnie jak w ubiegłym roku, czytelników wypożyczających tego dnia książki, częstowałyśmy cukierkami. ✦

Bogusława Bobrucka

Anetta Wetta

Iwona Głowacka

Szkoła Podstawowa nr 5 w Lęborku

Obchody Międzynarodowego Dnia Książki dla Dzieci

Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci obchodzony jest 2 kwietnia każdego roku. W naszej szkolnej bibliotece w tym roku świętowaliśmy ten dzień po raz czwarty. Był on doskonałą okazją do zaprezentowania literatury dziecięcej i zachęcenia młodego czytelnika do sięgnięcia po książkę. Staram się na organizowanych wystawach pokazywać pięknie wydane książki, których szata graficzna zachęca do ich czytania. Młodzi czytelnicy często po obejrzeniu książek wyeksponowanych na wystawie, chcą je wypożyczyć i przeczytać.

Rok szkolny 2003/2004.

Uczniów wchodzących do biblioteki szkolnej witał duży cytat „Witam Cię kartek szelestem, tytułem na pierwszej stronie, bo po to przecież jestem, abys mnie ujął w dłonie i ...czytał” oraz tablica, mówiąca o tym, że 2 kwietnia obchodzimy Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci. Tego dnia zaprosiłam do czytelnicy 11 klas nauczania zintegrowanego. Z uczennicami klasy IV „A” przygotowałam inscenizację „*Jak powstaje książka*” (Długosz J.: *Imprezy i uroczystości szkolne*). Celem uroczystości było zapoznanie dzieci z pracą ludzi, biorących udział w procesie powstawania książki. Mali czytelnicy mogli obejrzeć cały cykl powstawania książki: autor siedział przy maszynie do pisania i zapisywał swoje myśli, ilustrator wykonywał do jego książki kolorowe ilustracje, redaktor robił korektę. Później książka trafiła do drukarni i introligatorni. Z księgarni przez bibliotekę książki trafiają do rąk czytelników. Uczniowie rozwiązywali krzyżówkę, udzielali odpowiedzi na różne zagadki literackie. Uczennice z klasy II „C” (przygotowane przez wychowawczynię) pięknie recytowały wiersze Jana Brzechwy. Były poprzebierane, miały ciekawe rekwizyty.

Rok szkolny 2004/2005.

W roku szkolnym 2004/2005 przygotowałam wystawę książek zatytułowaną „*Zaczarowany świat bajek i baśni*”. Wyeksponowałam baśnie Hansa Christiana Andersena, Charlesa Perrault oraz braci Grimm, baśnie polskie oraz bajki i baśnie różnych narodów. Wykonałam również tablicę informacyjną o cechach baśni. Z uczennicami klasy IV „C” przygotowałam inscenizację pod tytułem „*Sąd nad książką*” (*Biblioteka w Szkole* 2001 nr 12). Do obejrzenia przedstawienia zaprosiłam wszystkich uczniów klas trzecich i czwartych. Inscenizacja rozgrywała się na sali sadowej. Prokurator i sędzia przesłuchali książkę, kasetę wideo, komputer oraz panią bibliotekarkę. Po wysłuchaniu stron, udali się na naradę. Po powrocie sąd zdecydował, że

... książka, mimo konkurencji ze strony kaset wideo, kaset magnetofonowych, płyt CD i DVD, różnego rodzaju programów komputerowych i Internetu, pozostaje źródłem wiedzy oraz towarzyszką człowieka w wolnym czasie.

Rok szkolny 2005/2006.

W roku szkolnym 2005/2006 przygotowałam dla czytelników wystawę ciekawych książek. Uczniów wchodzących do czytelnicy witało motto „*Książki to są najlepsi Twoi przyjaciele, nie wyśmieją, nie zdradzą, a nauczą wiele*”, słowa Jana Raka. Na wystawę pożyłyłam książki od rodziny i znajomych oraz wypożyczyłam z Miejskiej Biblioteki Publicznej (czytelnicy naukowej oraz wypożyczalni dla dzieci). Na wystawie zaprezentowałam następujące książki lub grupy książek:

- książki małe i duże (od 6 cm do 60 cm),
- książki grube i cienkie (od 8 stron do 960 stron),
- książki dla najmłodszych czytelników (w kształcie traktora, młotki, książki przestrzenne, puzzle, itp.),
- papier czerpany,
- wydanie bibliofilskie na papierze czerpanym ze zdjęciami,
- książkę w formie zwoju,
- reprint książki z 1911 roku,
- książki z czasopism – lata 80-te XX wieku,
- książki dla dzieci pięknie wydane,
- książki z autografami,
- faksymille dokumentów (nobiletacje i indygenaty),
- książki napisane w języku kaszubskim, rosyjskim, niemieckim, angielskim.

Po tej wystawie oprowadzałam uczniów (wszystkie klasy trzecie i czwarte oraz jedną piątą i szóstą), ponieważ niektóre zaprezentowane na wystawie eksponaty wymagały objaśnień. Kiedy pokazywałam wydanie bibliofilskie książki, reprint oraz faksymille, wyjaśniałam uczniom znaczenie nowych dla nich słów. Opowiadałam, w jaki sposób kiedyś produkowano papier przy prezentacji papieru czerpanego.

Uczniom bardzo podobała się ta wystawa, byli zdziwieni dużą różnicą w wielkość książek, podobały im się książki dla najmłodszych, książki napisane w obcych językach, faksymille. Również nauczyciele mówili, że była to wystawa bardzo ciekawa.

Wystawy książek są formą popularyzacji literatury. Tomy otwarte na stronach z ciekawą ilustracją zachęcają młodego czytelnika do ich przejrzania i wypożyczenia. Inscenizacje o książce miały za zadanie przybliżyć uczniom cały cykl powstawania książki, pokazać znaczenie książki we współczesnym świecie oraz zaprezentować różnorodność w świecie książek. ♦

Bogusława Bobrucka

Szkoła Podstawowa nr 5 w Lęborku

Wystawa *Moje hobby*

Na posiedzeniu rady pedagogicznej w 2005 roku, wśród wielu wniosków do realizacji, zapisano również taki: *zachęcać uczniów, aby spędzali czas wolny nie tylko przed komputerem*. Postanowiłam pokazać uczniom ciekawy sposób spędzania wolnego czasu. Zaplanowałam wystawę zbiorów hobbystycznych gromadzonych przez dzieci. Chciałam, aby uczniowie mogli zaprezentować swoje kolekcje, pokazać swoje zbiory, przedstawić to, czym się interesują. Informacje o planowanej wystawie oraz możliwości wzięcia w niej udziału ogłosiłam we wszystkich klasach (od trzecich do szóstych). Chętni uczniowie przynosili swoje kolekcje do biblioteki. W przygotowaniu wystawy pomogła mi koleżanka, Iwona Głowacka.

Zaprezentowałyśmy różne zbiory hobbystyczne uczniów: klasery ze znaczkami pocztowymi, Diddle, monety i banknoty polskie i z innych krajów, kolekcje samochodzików, biletów, muszelek, kart telefonicznych, kapsli, zabawek z *Kinder niespodzianki*, kapsli z soków z Turczyzna z ciekawostkami i inne. Przygotowałam również tablicę z wyjaśnieniem słowa hobby, podałam jego synonimy oraz przykłady określeń, nazw różnych kolekcjonerów (filatelista, bibliofil, meloman, numizmatyk, filumenista) Uczniowie i nauczyciele wystawę tę oglądali w dniach 24 i 25 listopada 2005 roku, przychodzili na lekcji całą klasą lub indywidualnie. Uczniom bardzo podobały się zgromadzone zbiory, niektórzy z nich przychodzili kilkakrotnie do czytelnicy, aby je oglądać. W trakcie trwania wystawy można było oddać głos na najciekawszą kolekcję, głosowanie to wygrała uczennica, która zaprezentowała Diddle.

Myślę, że dzięki tej wystawie uczniowie mogli zobaczyć, iż hobby jest ciekawą formą spędzania wolnego czasu i, że kolekcjonować można bardzo różne rzeczy. Wystawa cieszyła się dużym zainteresowaniem ze strony uczniów i nauczycieli. Myślę, że w przyszłym roku szkolnym, zorganizuję podobną wystawę jeszcze raz. Myślę też, że uczniowie chętniej i bez obaw, oddadzą swoje zbiory pod naszą opiekę, by zaprezentować je swoim koleżankom i kolegom. ♦

Bogusława Bobrucka
Iwona Głowacka

Szkoła Podstawowa nr 5 w Lęborku

Wystawy ulubionych książek

W tym roku szkolnym świętowaliśmy Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci po raz czwarty. Zorganizowałyśmy wystawę książek, które były książkami dzieciństwa nauczycieli, pracujących w naszej szkole. Dzięki tej wystawie uczniowie mogli zobaczyć, jaka była ulubiona książka z lat szkolnych konkretnego nauczyciela. Na wystawie znalazły się wiersze Juliana Tuwima, Jana Brzechwy, Marii Konopnickiej („Stefek Burczymucha”, „O Janku Wędrowniczku”), książki dla młodszych czytelników – „Plastusiowy Pamiętnik”, *Nasza mama czarodziejka*, „Baśnie Hansa Christiana Andersena”, lektury klas starszych – „Ania z Zielonego Wzgórza”, „Anielka”, „Potop”, „Krzyżacy”, „Król Maciuś Pierwszy”, „O krasnoludkach i sierotce Marysi”, oraz inne książki, np. „Szaleństwa Majki Skowron” Aleksandra Minkowskiego, „Serce” Amicisa, serie książek o Tomku Wilmowskim, o Marry Popins.

Zaproszonym na święto do biblioteki uczniom zaprezentowałyśmy przedstawienie pod tytułem „Stan chorobowy” (scenariusz z Biblioteki w Szkole 2006 nr 5). Co to znaczy stan chorobowy i kto jest chory? Odpowiedzi na te pytania czytelnicy uzyskali w czasie oglądania inscenizacji. W przedstawieniu uczniowie zobaczyli znane postacie z książek – Pinokia, Czerwonego Kapturka, Kopciuszka, krasnoludki, Królową Śnieżkę, Królową Śniegu, Doktora Paj-Chi-Wo. Do przychodni lekarskiej, w której przyjmował doktor Paj-Chi-Wo, wszedł Pinokio, który cierpiał na reumatyzm i na dodatek miał korniki w nosie. Czerwony Kapturek ciągnął do lekarza opierającego się wilka, który liniał, łysiał, zęby mu wypadały (nie mógł jeść, a co dopiero pożerać ludzi). Po poradę do lekarza przyszedł również Kopciuszek oraz krasnoludki, które urosły i utyły. Przyszła też Królowa Śnieżka, która zjadła wszystkie jabłka z koszyka i ... nie otruła się. Co się dzieje? Do poczekalni przyszła Królowa Śniegu, która cierpiała na depresję i była bardzo smutna. Wszyscy czekali na doktora Paj-Chi-Wo. Doktor odkrył wirusa, który wywołał chorobę i nazwał go NCT. NCT – czyli nieczytelność. Uratować bohaterów mogły tylko dzieci, jeżeli zaczną o nich czytać. Doktor Paj-Chi-Wo poprosił jedną osobę z widowni o złożenie uroczystej przysięgi: „Obiecuję uroczystość w imieniu wszystkich dzieci, że polubię czytanie i pokocham książki”.

Inszenizacja zakończyła się piosenką i tańcem, które uczennice przygotowały same. ♦

Bogusław Bobrucka
Anetta Wetta

Szkoła Podstawowa nr 5 w Lęborku

Konkursy międzyszkolne

W praktyce bibliotekarskiej organizuje się różne formy pracy z czytelnikiem. Do imprez bibliotekarskich zalicza się apele, konkursy, małe formy teatralne, poranki i wieczory literackie, spotkania autorskie i inne. Konkursy są chyba najpopularniejszą formą pracy z czytelnikiem. Przygotowywałam oraz przeprowadziłam wiele różnego konkursów. Opiszę trzy konkursy, które zorganizowałam dla uczniów szkół podstawowych Lęborka. Konkursy międzyszkolne były formą promocji szkoły w środowisku lokalnym.

„Miasto nad Łebą” – to konkurs na przewodnik po naszym mieście. W szkole przeprowadzałam konkursy dla uczniów klas szóstych „Lębork – wczoraj i dziś” (historia, zabytki i współczesność naszego miasta). W roku 2003 postanowiłam zorganizować konkurs międzyszkolny na przewodnik po Lęborku. Kilka miesięcy wcześniej, w listopadzie, rozniosłam informacje i regulamin konkursu do szkół. Chciałam, aby zakończenie konkursu nie odbyło się w szkole, ale aby było interesujące dla uczniów i było dla nich przeżyciem. Zaplanowałam wręczenie nagród w Muzeum, chciałam również, aby uczniowie mogli obejrzyć zbiory muzealne. Pani dyrektor Muzeum zaakceptowała moje plany, przyznała też swoją nagrodę. Szukałam sponsorów na nagrody. Nagrody ufundowali trzej sponsorzy: PZU, Nadleśnictwo w Lęborku oraz ja. Do biblioteki wpłynęły prace z czterech szkół.

W konkursie wzięli udział uczniowie klas IV – VI. Powołałam komisję, która oceniła przewodniki. Jury miało problem z wyznaczeniem prac, które mają zająć poszczególne miejsca. Postanowiłyśmy, że wszyscy uczestnicy zostaną nagrodzeni. Na szczególne wyróżnienie zasługiwał jeden przewodnik – praca uczennicy z klasy VI „A” ze Szkoły Podstawowej nr 4. Praca tych dziewcząt była przewodnikiem w pełnym tego słowa znaczeniu: przewodnik zawierał wstęp, położenie, plan miasta, opis zabytków, informacje o kulturze, sporcie, ochronie środowiska oraz informacje niezbędne dla turysty, takie jak baza noclegowa, restauracje, kantory, stacje paliw, parkingi, itp. Autorki opisały również trasę spacerową po Lęborku oraz trasę rowerową Lębork – Łeba. W przewodniku znajdowały się kolorowe zdjęcia.

Ciekawą formę miała „harmonijka” z narysowanymi zabytkami miasta - praca uczennicy klasy V „A” z „trójki”. Jeden z przewodników otwierał wiersz, napisany przez uczennicę klasy IV „A” z „Piątki”.

Zakończenie konkursu i wręczenie nagród odbyło się 12 marca 2003 roku w Muzeum. Nagrody były cie-

kawe – aparat fotograficzny, plecaczki, książki, CD-ROM i inne. Po rozdaniu nagród wraz z przewodnikiem zwiedziliśmy Muzeum.

Pracownice Muzeum bardzo ciekawie opowiadały o zbiorach, makietach. Niektórzy uczniowie nie byli do tej pory w Muzeum, więc taka forma zakończenia konkursu bardzo im się podobała. Po zakończeniu konkursu czułam dużą satysfakcję. Dobry okazał się pomysł z zakończeniem zmagania w Muzeum. Nagrody, które otrzymali uczniowie były wartościowe, ważne jest również to, że wszyscy je otrzymali. Przygotowując się do wykonania przewodników, uczniowie na pewno poszerzyli swoją wiedzę o naszym mieście. Postanowiłam, że w następnym roku szkolnym również zorganizuję konkurs międzyszkolny.

„Przyjaciel przyrody” – to konkurs przyrodniczo-ekologiczny dla uczniów klas czwartych. Zaprosiłam do wzięcia udziału w tym konkursie uczniów lęborskich szkół. W styczniu 2004 roku rozesłałam informacje i regulamin konkursu do szkół. W regulaminie określiłam cele konkursu, zakres wiadomości, organizację i przebieg konkursu, podałam literaturę. Aby zorganizować konkurs, wykonałam szereg czynności:

- opracowałam regulamin konkursu i rozesłałam go do szkół,
- pozyskałam sponsorów do organizacji konkursu,
- opracowałam testy indywidualne, zadania zespołowe, zestaw zadań dodatkowych,
- opracowałam klucz do sprawdzania testów indywidualnych i zadań zespołowych,
- przygotowałam dyplomy dla uczniów i dla szkół,
- przygotowałam podziękowania dla nauczycieli,
- przygotowałam wystawę książek i kaset wideo.

Celem konkursu było upowszechnianie i rozszerzanie wiedzy przyrodniczo-ekologicznej, rozwijanie zainteresowań uczniów tą tematyką, kształtowanie postawy przyjaciela środowiska naturalnego, uwrażliwianie na piękno otaczającej przyrody oraz dostrzeganie problemów ekologicznych i poszukiwanie sposobów ich rozwiązania. Duży nacisk położyłam na tematykę związaną z lasem (las i jego mieszkańcy, rośliny i zwierzęta chronione, ochrona lasu, znaczenie lasu).

Do jury zaprosiłam nauczycieli - opiekunów uczniów, dyrektora szkoły oraz przedstawiciela Nadleśnictwa z Lęborka. Każda szkoła wytypowała dwa trzyosobowe zespoły, składające się z uczniów klas czwartych. Konkurs odbył się dnia 22 kwietnia 2004 roku, czyli podczas obchodów Dnia Ziemi.

Konkurs był dwuetapowy. Etap pierwszy polegał na indywidualnym rozwiązaniu testu. Po zakończeniu pracy przez uczestników nastąpiła przerwa, w trakcie

której uczniowie zostali zaproszeni na słodki poczęstunek oraz do obejrzenia wystawy książek i kaset wideo pod hasłem „Ziemie mamy tylko jedną, a jej przyszłość zależy od ... każdego z nas”. W tym czasie komisja sprawdziła prace pisemne i ustaliła wyniki konkursu indywidualnego.

Po przerwie zastał przeprowadzony drugi etap - konkurencje zespołowe. Uczniowie pracowali w grupach, uczyli się współpracy, musieli wypracowywać wspólne zdanie, odpowiadając na pytania konkursowe. Komisja podliczyła punkty uzyskane przez uczniów w obu częściach konkursu. Podsumowania konkursu dokonał przedstawiciel Nadleśnictwa. Komisja sporządziła protokół z przebiegu konkursu. Podsumowaniem konkursu było wręczenie nagród książkowych oraz dyplomów. Część nagród pochodziła od Nadleśnictwa.

Podsumowując przygotowania oraz przebieg konkursu stwierdzam, że został on przygotowany i przeprowadzony w sposób, który dał uczestnikom możliwość wykazania się wiedzą oraz wprowadził zdrową rywalizację i dobrą zabawę. Konkurs ten dał uczniom możliwość rozwijania swoich zainteresowań i nawiązania nowych znajomości. Postanowiłam przeprowadzić miejski konkurs również w przyszłym roku szkolnym. Informacje o konkursie znalazły się regionalnej prasie.

„Baśniolandia” - to konkurs czytelniczy, który przeprowadziłam wśród czytelników klas czwartych lęborskich szkół. Konkurs o takim tytule przeprowadzałam u nas w szkole, zawsze zgłaszało się wielu czytelników, którzy chcieli wziąć w nim udział.

W marcu rozesłałam informacje i regulamin konkursu do szkół. W regulaminie określiłam, że konkurs jest przeznaczony dla czwartoklasistów. Szkołę mogły reprezentować dwa dwuosobowe zespoły. Warunkiem przystąpienia do konkursu była znajomość baśni trzech pisarzy: Hansa Christiana Andersena, Charlesa Perrault, oraz Jakuba i Wilhelma Grimm. Przygotowując się do przeprowadzenia konkursu, wykonałam szereg czynności:

- opracowałam regulamin konkursu i rozesłałam go do szkół,
- pozyskałam sponsorów (nagrody dla uczniów oraz poczęstunek),
- opracowałam testy, zadania,
- opracowałam klucz do sprawdzenia odpowiedzi czytelników,
- przygotowałam dyplomy dla uczniów i dla szkół,
- przygotowałam podziękowania dla nauczycieli,
- przygotowałam wystawę książek,
- przygotowałam inscenizację.

Celem konkursu była popularyzacja czytelnictwa, rozwijanie zainteresowań czytelniczych uczniów. Do jury

zaprosiłam nauczycieli - opiekunów uczniów, którzy brali udział w konkursie. Konkurs odbył się w 9 maja 2005 roku. Otworzyła go pani dyrektor, która wspólnie z nami obejrzała inscenizację „Sąd nad książką”, przygotowaną przez uczennice klasy IV „C”. Inscenizacja bardzo podobała się widzom, szczególnie zainteresowane były nią nauczycielki - opiekunki uczniów. Po zakończonym konkursie wzięły ode mnie tekst przedstawienia, chciały bowiem zaprezentować inscenizację w swoich szkołach (w grudniu 2005 roku przeczytałam w regionalnym tygodniku, że uczniowie „Trójki” ją przygotowali).

Zadania konkursowe były przygotowane w formie zabawy, uzupełniania, dopisywania brakujących informacji. Czytelnicy słuchali fragmentów baśni, oglądali ilustracje z książek. Pracując w grupie, uczyli się współpracy, przekonywania do swojego zdania, pójścia na kompromis.

Po zakończeniu konkursu, uczniowie mieli czas na obejrzenie wystawy książek – baśni trzech autorów „Zaczarowany świat bajek i baśni” oraz na poczęstunek. Komisja w tym czasie uzupełniła protokół, wypisała dyplomy. Najlepszymi znawcami baśni okazały się uczennice z „Czwórki”. Książki na nagrody dla uczniów pozyskałam z księgarni „Akapit”.

Uważam, że zorganizowany konkurs osiągnął swój cel. Uczniowie chętnie brali w nim udział, starali się wykazać swoimi umiejętnościami i wiadomościami. Była to również zabawa i przyjemnie spędzony czas. ✦

Bogusława Bobrucka

Szkoła Podstawowa nr 5 w Lęborku

Spotkania autorskie

Spotkania autorskie, jako jedna z form kontaktu z czytelnikiem, są ze względów finansowych rzadko organizowane przez biblioteki szkolne. Jeśli jest to możliwe, warto je organizować – warto spotkać się oko w oko ze znaną osobą, autorem znanych książek. Spotkanie takie jest wielkim przeżyciem zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. W Szkole Podstawowej nr 5 w Lęborku zorganizowałam trzy spotkania autorskie.

Spotkanie z Elżbietą Kal

Elżbieta Kal jest autorką książki „Lębork”, wydanej w serii „Pomorze w zabytkach sztuki”. Książkę wydało Ossolineum. Elżbieta Kal była dyrektorem lę-

borskiego Muzeum. Uczniów starszych klas ośmioletniej szkoły podstawowej zapraszałam do wzięcia udziału w konkursach wiedzy o Lęborku. Wśród proponowanych lektur do przeczytania była również książka „Lębork” E. Kal. Pytania do konkursu przygotowywałam także z tej książki.

Pomyślałam, że mogłabym zorganizować spotkanie autorki tej książki z uczniami naszej szkoły. Pani Kal chętnie zgodziła się na spotkanie. Przygotowania do wizyty autorki polegały na zapoznaniu się uczniów z treścią książki. Wykonałam wystawę książek o Lęborku „Lębork” oraz w formie wystawy zatytuowanej „Nasze miasto” wyeksponowałam prace plastyczne wykonane przez uczniów, ukazujące zabytki Lęborka.

Spotkanie autorskie odbyło się w czytelni szkolnej biblioteki 13 maja 1998 roku. Zaprosiłam na nie uczniów klasy VII C i D. Po wstępnej wypowiedzi, pani Kal poprosiła uczniów o zadawanie pytań. Uważała, że w ten sposób będzie mówiła o tym, co uczniów interesuje. Na zakończenie podziękowałam autorce i wręczyłam jej kwiaty. Dyrektorka Muzeum podarowała do biblioteki swoją książkę z autografem. Było to pierwsze spotkanie autorskie w naszej szkole.

Spotkanie z Wandą Chotomską

Wanda Chotomska jest autorką książek dla dzieci. Napisała między innymi „Pięciopsiaczki”, „Kram z literami”, „Siedem księżyców”, „Wiersze dla dzieci”, „Drzewo z czerwonym żaglem”. Jest również autorką tekstów do popularnego widowiska telewizyjnego „Jacek i Agatka”. Myślę, że jej twórczość znają wszyscy uczniowie. Na spotkanie zaprosiłam dzieci z klas młodszych – II D, III C i D.

Przygotowując się do tego ważnego w życiu szkoły wydarzenia, ogłosiłam konkurs plastyczny na ilustrację do wierszy poetki. Najładniejsze prace wyeksponowałam podczas spotkania z Wandą Chotomską w sali gimnastycznej. Poprosiłam nauczycielkę, która prowadziła kółko teatralne, aby przygotowała inscenizację różnych wierszy poetki. Przygotowałam również wystawę książek, napisanych przez Wandę Chotomską.

Spotkanie odbyło się dnia 16 czerwca 1999 roku. Każdy uczeń dostał zaproszenie na spotkanie, a na tym zaproszeniu, po spotkaniu otrzymał od poetki autograf. Spotkanie przebiegało w radosnej, przyjaznej atmosferze. Uczennica recytowała wiersz „Autobiografia”, a poetka go dokończyła. Wspólnie, wszyscy śmiali się z przedstawienia „Duchy”. Pisarka rapowała z dziećmi swoje wiersze, śpiewała i tańczyła. Uczniowie zadawali poetce pytania, dotyczące jej życia osobistego. Myślę,

że dzieciom podobało się to spotkanie. Dla wielu z nich będzie to jedyne w życiu spotkanie z prawdziwym pisarzem. Honorarium za spotkanie opłaciła szkoła. Pisarka wpisała się do kroniki biblioteki szkolnej. Nam pozostały wspomnienia na całe życie.

Spotkanie z Dorotą Terakowską.

Dorota Terakowska jest autorką baśni fantastycznych, opowiadań, powieści dla dorosłych. Uczniowie szkoły podstawowej znają jej „Władcę Lewawu” (lektura uzupełniająca w klasie szóstej), „Córkę czarownic”, „Samotność Bogów”, „Lustro pana Grymsa”, „Tam, gdzie spadają anioły”, „W krainie kota”, „Moja mama czarownica”. Przed spotkaniem ogłosiłam konkurs plastyczny na ilustrację do „Władcy Lewawu”. Uczniowie wykonali piękne rysunki, które wykorzystałam podczas spotkania. Obecnie umieszczone w antyramach prace te zdobią pomieszczenia wypożyczalni. Przygotowałam dwie uczennice, które przedstawiły „wywiad” z pisarką.

Na podstawie różnych wywiadów z prasy napisałam dialogi, które zapoznały uczniów z osobą autorki i jej twórczością. Na jednej ze ścian розміściłam tytuły napisanych przez Dorotę Terakowską książek. Do czytelni zaprosiłam w dwu turach uczniów pięciu klas szóstych.

Spotkania odbyły się dnia 25 kwietnia 2001 roku. Honorarium pisarki pokryła składka uczniowska. Autorka szybko nawiązała kontakt z uczniami, rozmawiała z nimi o komputerach, grach komputerowych i Internecie. Później zmieniła temat na literaturę. Uczniowie zadawali pisarce pytania, ona odpowiadała na nie. Wiele z nich dotyczyło życia osobistego autorki (dzieci, zwierząt domowych, co lubi, gdzie mieszka itp.). Spotkanie przebiegało w miłej atmosferze, podobało się również nauczycielom, którzy przyszli na nie z uczniami.

Spotkać znaną osobę, móc z nią porozmawiać, zadawać pytania to ważne wydarzenie w życiu wielu uczniów. Myślę, że na długo pozostanie w ich pamięci. Autorka wpisała się do kroniki szkolnej biblioteki. ♦

Bogusława Bobrucka

Szkoła Podstawowa nr 5 w Lęborku

Tacy sami

*Samotna i zła
Jakbyś z planety była zimnej
Tak to długo trwa,
że nikt nigdy nie znał ciebie innej
Daleka jak sen
Wciąż nie dostrzegasz spraw i ludzi
A gdzieś czeka ten,
który kiedyś wreszcie cię obudzi*

*Tak dobrze cię znam...
Chyba nawet lepiej niż ty siebie
Jestem taki sam...
Wciąż widzę setki plam na niebie
Nieufność to mgła,
Co przynosi tylko ciszę
Jak kłątka ze szkła
Nie pozwala nam się słyszeć*

*Tacy sami, a ściana między nami...
Tacy sami
Tacy sami, a ściana między nami...
Tacy sami*

*I nie mów mi, nie,
że czasem także życie się opłaca
Sama dobrze wiesz,
że co dzień tracisz coś, co już nie wraca
Samotność to pies
Co kąsa tak bez uprzedzenia
Ja wiem jak to jest...
Znam to przecież, znam, aż do znudzenia*

Jacek Skubikowski

WYDZIAŁ MULTIMEDIALNY

PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ W SŁUPSKU

KADRA

W wydziale Multimedialnym zatrudnieni są wykwalifikowani nauczyciele – bibliotekarze, posiadający dodatkowe kwalifikacje w zakresie administrowania siecią w Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej. Opiekują się Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej, dbają o sprawne funkcjonowanie sprzętu i oprogramowania, prowadzą szkolenia komputerowe dla użytkowników; zajmują się gromadzeniem, opracowaniem i udostępnianiem zbiorów multimedialnych. Udzielają porad dotyczących zbiorów i zasad wypożyczenia. Zajmują się promocją usług Wydziału Multimedialnego w środowisku lokalnym.

ZBIORY

Wydział Multimedialny oferuje ponad 4 000 tytułów filmów. Gromadzimy filmy na nośnikach VHS oraz DVD. Tematyka filmów odpowiada zapotrzebowaniom czytelników i obejmuje w szczególności zagadnienia z dziedziny: psychologii, pedagogiki, problemów społecznych, profilaktyki uzależnień, ekonomii, geografii, biologii, historii, języka polskiego oraz lektur szkolnych, klasyki kina polskiego i światowego.

Posiadamy również komputerowe programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży, programy do nauki języków, encyklopedie, słowniki, repetytoria przygotowujące do matury – ok. 300 tytułów na płytach CD.

Zbiory multimedialne są uaktualniane nowymi nabytkami. Pracownicy Wydziału Multimedialnego prowadzą *Listę Filmów Poszukiwanych* przez czytelników i na jej podstawie kupują nowe filmy. Najczęściej zapotrzebowanie na nowe filmy zgłaszają nauczyciele oraz studenci kierunków pedagogicznych i specjalności teatralno – filmowej.

Wszystkie zbiory opracowane są w formie zestawień tematycznych i na bieżąco uaktualniane, co ułatwia czytelnikowi przeglądanie zbiorów.

KOMPUTERYZACJA

Wszystkie zbiory multimedialne są skomputeryzowane w programie do obsługi biblioteki „PATRON”. Komputeryzacja zbiorów prowadzona była według opracowanego wcześniej planu. W pierwszej kolejności

wykonano opisy wszystkich filmów na nośniku VHS, następnie CD oraz DVD. Utworzono elektroniczne księgi inwentarzowe, odrębne dla wszystkich nośników. Etap wprowadzania opisów trwał 2 lata. Obecnie uzupełniamy bazę danych o nowe nabytki.

Drugim etapem komputeryzacji było utworzenie komputerowej bazy danych czytelników. Etap ten trwał pół roku. Obecnie nauczyciele – bibliotekarze rejestrują wypożyczanie zbiorów wyłącznie za pomocą komputera. Istnieje możliwość prolongaty terminu zwrotu filmów za pomocą Internetu oraz możliwość zamówienia filmu na konkretny termin.

Na bieżąco aktualizowany wykaz zbiorów multimedialnych jest dostępny na stronie internetowej biblioteki.

CZYTELNICZY

Prawo do nieodpłatnego korzystania ze zbiorów Wydziału Multimedialnego mają pracownicy szkół, placówek oświatowych, wychowawczych, resocjalizacyjnych, studenci oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu słupskiego, bytowskiego, człuchowskiego i lęborskiego.

Każda osoba korzystająca z usług Wydziału Multimedialnego zapisuje się nieodpłatnie. Wypełnia dokument wpisując swoje dane. Zasady wypożyczenia wszystkich nośników są takie same. Można wypożyczyć jednorazowo 5 nośników (VHS, CD, DVD) nieodpłatnie na 4 dni. Za każdy dzień przetrzymywania nośników pobieramy opłatę 1 zł na każdy egzemplarz. Można jednokrotnie przedłużyć termin zwrotu filmów nieodpłatnie na kolejne 4 dni (osobiście, telefonicznie, przez Internet).

Rocznie w Wydziale Multimedialnym zapisanych jest około tysiąca osób, które odwiedzają ten wydział około 10 tysięcy razy w ciągu roku. Liczba wypożyczonych nośników to ponad 11 tys. woluminów.

USŁUGI

- Gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów multimedialnych (filmy na kasetach VHS, płytach DVD, programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży na płytach CD).
- Usługa nieodpłatnego dostępu do Internetu w Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej.
- Udzielanie kompleksowej informacji o zbiorach Wydziału Multimedialnego oraz biblioteki, bezpośrednio w siedzibie wydziału, drogą telefoniczną oraz pod adresem e-mail: multimedia@pbw.slupsk.pl.
- Opracowanie oraz nieodpłatne udostępnianie czytelnikom zestawień tematycznych ze zbiorów Wydziału Multimedialnego z następujących zagadnień: BAJKA, LEKTURA, FABUŁA – P-LE, SP; BIOLOGIA; CHEMIA; EDUKACJA EUROPEJ-

SKA; EDUKACJA MEDIALNA; EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA; EKOLOGIA; EKONOMIA, MARKETING, INFORMATYKA; ENCYKLOPEDIA, SŁOWNIKI, LEKSYKONY; FIZYKA; GEOGRAFIA; KOMPUTEROWE PROGRAMY EDUKACYJNE; HISTORIA; JĘZYK POLSKI; KULTURA: MALARSTWO, RZEŹBA, ARCHITEKTURA, ZABYTKI; KULTURA POWSZECHNA; KULTURA: MUZYKA; KULTURA: TEATR, SPEKTAKLE, FILM; LEKTURY, FABUŁA – GIMNAZJUM, SZKOŁA ŚREDNIA; MATEMATYKA; ORIENTACJA ZAWODOWA; PATOLOGIA; PEDAGOGIKA; PRZYSPOSOBIENIE OBRONNE; PSYCHOLOGIA; REFORMA EDUKACJI; SYLWETKI ZNANYCH POSTACI; TECHNIKA; WIEDZA O REGIONIE; WYCHOWANIE FIZYCZNE; WYCHOWANIE KOMUNIKACYJNE; WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE; WYCHOWANIE SEKSUALNE; WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- Prowadzenie projekcji filmowych indywidualnych oraz grupowych.
- Opracowywanie informatora NOWOŚCI.
- Udzielanie porad dotyczących zasad gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów multimedialnych nauczycielom – bibliotekarzom regionu słupskiego.
- Sprawowanie opieki merytorycznej nad Internetowymi Centrami Informacji Multimedialnej PBW w Słupsku oraz filiach.

PROJEKCJE

Usługą Wydziału Multimedialnego są projekcje filmów. Z usługi tej korzystają odbiorcy indywidualni oraz grupy po uprzedniej rezerwacji terminu. W projekcjach filmowych uczestniczą najczęściej nauczyciele oraz studenci przygotowujący się do lekcji. Rocznie prowadziemy około 500 projekcji.

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI MULTIMEDIALNEJ (ICIM)

Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej powstało dzięki wsparciu finansowemu Europejskiego Funduszu Społecznego, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Departamentu Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Marszałkowskiego w Gdańsku.

Zadaniem ICIM jest upowszechnienie elektronicznych źródeł informacji w środowisku lokalnym, udostępnienie nowoczesnych środków komunikacji wszystkim osobom korzystającym z usług biblioteki. Dzięki ICIM czytelnicy mają dostęp do kolejnego - obok książki, czasopisma, filmu – źródła informacji tzn. Internetu.

Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej wyposażone jest w serwer oraz sześć stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu. ICIM oferuje również czytelnikom dostęp do podstawowych programów: WORD, EXCEL, POWER POINT. Każdy czytelnik loguje się na swoje konto użytkownika z indywidualnym hasłem.

ICIM działa od stycznia 2006 roku i od tej pory skorzystało z niej ponad 2,5 tysiąca osób. W ramach usług ICIM, nauczyciele - bibliotekarze pracujący w Wydziale Multimedialnym, oferują czytelnikom szkolenia z podstaw obsługi komputera oraz Internetu. ✦

Opracowanie: *Renata Mazurek*

Wydział Multimedialny

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka

w Słupsku

A może PBW w Słupsku.... to schron przed większością przykrości życia codziennego

Wiliam Somerset napisał kiedyś, że „przyzwyczaić się do czytania książek – to zbudować sobie schron przed większością przykrości życia codziennego”. Od ponad pięćdziesięciu lat działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku staramy się stworzyć czytelnikom przyjazny „schron” przed niepewnością i niewiadomą, przed niewiedzą i bezradnością wobec zmieniających się warunków funkcjonowania współczesnej edukacji i stale wzrastających oczekiwań wobec pracowników oświaty. Sami będąc nauczycielami wiemy, że przed wszystkimi pracownikami i adeptami tego zawodu, przed uczniami szkół i uczelni stoją trudne zadania przygotowania się do licznych egzaminów, pokonywanie stromych stopni wtajemniczenia w arkania procesu wychowawczego i dydaktycznego, zdobywanie kolejnych szczebli awansu zawodowego.

Sprostanie wymogom współczesności wymaga stałego dokształcania. Chroniąc przed niemożnością dotarcia do źródeł dobrej informacji, udostępniamy swoje zbiory i promujemy wszechstronną edukację. Zgromadziliśmy w naszym „schronie” książki z zakresu pedagogiki, socjologii, psychologii, filozofii oraz klasykę literatury pięknej, w liczbie ponad 100 tys. woluminów. Prenumerujemy też ponad 100 tytułów czasopism ogólnopedagogicznych i metodycznych, krytyczno-literackich i społecznych oraz popularnonaukowych, a także ciekawe materiały multimedialne.

Www.pbw.slupsk.pl - to strona naszej biblioteki, wirtualny podgląd naszej działalności i zbiorów. Mamy nadzieję wkrótce dać czytelnikom możliwość skorzystania z katalogu on-line wszystkich zbiorów biblioteki (on-line funkcjonuje już **kartoteka zagadnieniowa** czasopism). Aktualnie strona nasza oferuje informacje o usługach świadczonych przez bibliotekę, warunkach zapisu i udostępniania zbiorów, godzinach otwarcia oraz pracy poszczególnych Wydziałów oraz Filii. Są tu ponadto wybrane zestawienia bibliograficzne oraz pełny katalog zbiorów Wydziału Multimedialnego. Odwiedzający stronę internetową znajdą tu także linki do innych bibliotek oraz stron, które mogą stanowić dodatkowe źródło informacji z dziedziny oświaty, kultury i edukacji.

A wiosną...- wiosną corocznie budujemy wiosenny „schron”. Razem z literatami, gośćmi zapraszanymi każdego roku na **Słupską Wiosnę Literacką**, wnosimy schron z poezji, muzyki, śpiewu, dowcipu czy rysunku i chronimy nim młodych mieszkańców Słupska i regionu przed niezrozumieniem, nudą, monotonią i obcością najznamienitszych literatów z terenu całego kraju. Ra-

zem z wiosennym hasłem „**Myszę, więc czytam**”, razem z Wandą Chotomską, Lilianą Bardijewską, Izabellą Klebańską, Barbarą Kosmowską, Grzegorzem Kasepke, Edwardem Lutczynem, Michałem Ogórkiem, Danielem Odiją i innymi literatami, którzy przyjeżdżają na nasze zaproszenie do Słupska każdego roku, razem z dziećmi i młodzieżą licznych pomorskich placówek oświatowych, na kilka wiosennych dni (w tym roku od 16 do 20 kwietnia) uciekamy przed szarością codzienności w wiersze, piosenki i rysunki, w uśmiech i ciepłe emocje autorskich spotkań. A po kilku wiosennych dniach, pełni niecodziennych wrażeń czekamy do następnej wiosny... piętnastej już!

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, podobnie jak inne biblioteki specjalistyczne resortu edukacji, służy pomocą w realizacji procesu dydaktycznego w szkole, tworzy warsztat pracy dla nauczycieli, adeptów zawodu, studentów i uczniów, jak również całej społeczności lokalnej. Działalność biblioteki skierowana jest na promocję czytelnictwa i wszechstronne wspieranie w kształceniu i dokształcaniu. Udostępniamy wszystkim zainteresowanym wyczerpującą informację o funkcjonowaniu i najlepszym wykorzystaniu naszych zbiorów oraz służymy profesjonalną pomocą w dotarciu do wszelkich źródeł informacji.

Prócz wiadomości dostępnych na naszej stronie internetowej, poruszanie się po bibliotece i korzystanie z niej ułatwiają instrukcje rozmieszczone we wnętrzu lokalu oraz, a raczej przede wszystkim, wykwalifikowani pracownicy pedagogiczni PBW – nauczyciele - bibliotekarze. Przeszukanie komputerowego katalogu naszych zasobów (cztery, a wkrótce następne stanowiska w pomieszczeniu katalogowym biblioteki), skorzystanie z komputerowej kartoteki zagadnieniowej (on – line oraz dwa stanowiska w holu biblioteki), szybkie i sprawne przeszukanie tradycyjnych katalogów kartkowych oraz właściwe skorzystanie z zasobów Internetu przy życzliwej pomocy nauczycieli – bibliotekarzy, nie powinno stanowić żadnego problemu dla odwiedzających naszą placówkę. A w odnowionym wnętrzu biblioteki przywitają czytelników tablice informujące o naszej działalności oraz o współpracujących z nami instytucjach oświatowych. Wszystko po to, by nieustannie tworzyć profesjonalną bibliotekę i w atrakcyjny sposób „przyzwyczajając do czytania książek” budując „bezpieczny schron przed większą przykrością dnia codziennego”. ♦

Agata Szklarkowska

Wydział Informacyjno – Bibliograficzny

w PBW w Słupsku

KARTOTEKA ZAGADNIENIOWA on-line Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku

Bibliograficzna kartoteka zagadnieniowa jest jednym z głównych elementów warsztatu informacyjno-bibliograficznego biblioteki i umożliwia pełniejsze wykorzystanie jej zbiorów. Ułożona jest według zagadnień, szczegółowych tematów, toteż szybko można w niej znaleźć szczegółowy, obszerniejszy niż w katalogu, materiał na interesujący czytelnika temat.

Oto kilka rodzajów kartotek prowadzonych w bibliotece:

- **KARTOTEKA ZAGADNIENIOWA** - gromadzi materiały w obrębie zagadnień (hasel przedmiotowych) z różnych dziedzin wiedzy.
- **KARTOTEKA OSOBOWA** - zawiera materiały dotyczące pisarzy, artystów, pedagogów.
- **KARTOTEKA REGIONALNA** - gromadzi materiały dotyczące naszego regionu, miasta.
- **KARTOTEKA MATERIAŁÓW REPERTUAROWYCH** - przydatnych przy organizowaniu uroczystości i konkursów szkolnych.
- **KARTOTEKA ŹRÓDEŁ INFORMACYJNYCH** - tj.: kartoteka zestawień bibliograficznych, recenzji.

Kartoteka zagadnieniowa Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku gromadzi opisy najbardziej przydatne dla uczniów, studentów i nauczycieli. O treści opisów gromadzonych w kartotece decydują programy nauczania i zainteresowania użytkowników. Zawiera treści najbardziej aktualne, przedstawia opracowane bieżące czasopisma oraz wybrane publikacje książkowe. Udostępniona jest czytelnikom na dwóch stanowiskach komputerowych w holu biblioteki oraz on-line, na stronie internetowej PBW: www.pbw.slupsk.pl.

Podstawową zaletą tak opracowanych systemów komputerowych, z punktu widzenia potrzeb informacji naukowej, jest wieloaspektowość poszukiwań prowadzonych w obrębie jednego zbioru. Czytelnik, wyszukując interesujące go pozycje, może korzystać z wybranych indeksów: *autorskiego*, *tytułowego* (tytuł książki, czasopisma lub artykułu), *hasła przedmiotowego i innych*. Można również korzystać z bazy kartoteki, drukując zestawienia bibliograficzne (usługa wykonywana jest przez bibliotekarzy – pracowników Wydziału Informacyjno– Bibliograficznego dla czytelnika indywidualnego, placówek oświatowych i dla wewnętrznych potrzeb biblioteki).

Kartoteka zagadnieniowa cieszy się dużym zainteresowaniem czytelników. Od września 2006 roku odnotowano 5522 wyszukiwań przez Internet i 5462 poprzez stanowiska zainstalowane w holu PBW.

WYSZUKIWANIE INFORMACJI W KARTOTECE ZAGADNIENIOWEJ

- Wyszukiwarka przegląda zasoby, analizując ciąg znaków wpisanych w dowolnym polu.
- Szczególnie przydatne jest pole - Hasła, które zostały opracowane zgodnie z profilem zbiorów naszej biblioteki.
- Jeżeli chcemy zawęzić wyszukanie do kilku haseł, tytułów czasopism lub rocznika, należy zaznaczyć w danych oknach jedną lub więcej pozycji.
- Poprzez zaznaczenie (odznaczenie) jednej pozycji rozumiemy kliknięcie lewym klawiszem myszki na wybrane zagadnienie.
- Zaznaczanie kilku pozycji następuje poprzez wciśnięcie na klawiaturze komputera klawisza – klawisz Ctrl i jednoczesne zaznaczenie myszką (lewym klawiszem) wybranych kolejno pozycji.
- Odznaczenie wybranych pozycji następuje w ten sam sposób – klawisz Ctrl i jednoczesne zaznaczenie myszką (lewym klawiszem).

Przykład :

1. Po wybraniu hasła: *edukacja czytelnicza i medialna* uzyskujemy - 371 opisów

2. Ale już po sprecyzowaniu tematu np.: *edukacja czytelnicza i medialna w gimnazjum*, czyli wybraniu 2 haseł: *edukacja czytelnicza i medialna* oraz *gimnazjum* otrzymamy 48 opisów.

Uwaga:

- okno Hasła - w przypadku wybrania kilku pozycji z tego okna, następuje wyszukanie według algorytmu „i” tzn. wybierane są te opisy, przy których spełnione zostaną jednocześnie wybrane warunki.
- okna: Rok, Tytuł czasopisma - w przypadku wybrania kilku pozycji z tych okien, następuje wyszukanie według algorytmu „lub” tzn. gdy spełniony jest warunek 1 lub 2 lub...

Serdecznie zapraszamy do korzystania z kartoteki zagadnieniowej. ♦

Jolanta Janonis

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny PBW

Regionalia w Miejskiej Bibliotece Publicznej

Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku należy do grupy bibliotek średniej wielkości. Zabytkowy budynek główny znajduje się w centrum miasta przy ul. Grodzkiej 3. Liczba zarejestrowanych czytelników pod koniec 2006 roku wynosiła 24.380, a wypożyczeń - 476. 681 woluminów.

W strukturze organizacyjnej MBP regionalia sytuują się w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym jako wydzielona komórka, w newralgicznym miejscu biblioteki, pomiędzy Czytelnią Naukową a Informatorium. Regionalia odwiedziło w 2006 roku 6 558 użytkowników, którym udzielono 7 180 informacji.

Warsztat regionalny, budowany konsekwentnie od ponad trzydziestu lat, należy do największych w mieście poprzez swoje bogate zbiory, kartoteki, działalność wydawniczą na rzecz regionu oraz organizację konferencji regionalnych i edukację młodzieży szkolnej i użytkowników dorosłych.

Przez lata działalności zmieniał się zasięg terytorialny piśmiennictwa, dokumentującego życie regionu, gromadzonego w bibliotece, w granicach województwa słupskiego w latach 1975 - 1999 i miasta Słupska oraz powiatu od roku 2000.

Zbiory regionalne obejmują: książki, czasopisma, mapy, dokumenty życia społecznego, wycinki prasowe oraz materiały ikonograficzne.

Wydawnictwa zwarte to blisko 2 tysiące egzemplarzy, w tym nieliczne książki poniemieckie dotyczące Słupska i Pomorza. Najwięcej publikacji dotyczy tematyki historycznej, najmniej jest opracowań na temat gospodarki w regionie słupskim. Tę lukę informacyjną wypełniają artykuły w wydawnictwach ciągłych. Spośród książek warto zwrócić uwagę na serię Biblioteki Słupskiej, materiały z konferencji naukowych, wiążące się tematycznie z Pomorzem, np. kolejne konferencje kaszubsko-słowińskie, Pomorze trudna ojczyzna, Materiały do poznania regionalizmu słupskiego i inne. Osobną grupę stanowią słowniki biograficzne, prezentujące biogramy osób zasłużonych dla Pomorza oraz tomy poświęcone historii poszczególnych miejscowości. W gromadzeniu pomorzanów kierujemy się zasadą maksymalnej kompletności wydawnictw dotyczących Słupska i najbliższego regionu oraz książek pisarzy miasta i regionu.

Wydawnictwa ciągłe zgromadzone w MBP liczą ponad 60 tytułów archiwalnych i bieżących. Są to głównie czasopisma regionalne, obejmujące swym zakresem większy niż byłoby województwo obszar. Należą do nich

między innymi Przegląd Zachodnio-Pomorski, Jantarowe Szlaki, Pomerania, Koszalińskie Studia i Materiały, Zapiski Historyczne, oraz czasopisma lokalne, wśród których na uwagę zasługują periodyki na poziomie co najmniej popularnonaukowym, takie jak Szkice Człuchowskie, Dorzecze, Biuletyn Lęborskiego Bractwa Historycznego oraz prasa sublokalna, wydawana przez samorządy lokalne, ośrodki kultury i szkolenia zawodowego, szkoły, itp. Te ostatnie to często wydawnictwa efemerydalne, tym niemniej stanowiące cenne źródło informacji o życiu małych społeczności. Gromadzone są również zeszyty naukowe naszych uczelni, wydawnictwa nieregularne instytucji i stowarzyszeń takich jak: Civitas Christiana (Sejmiki Morskie), STSK (Materiały do Poznania Regionalizmu Słupskiego), ODN (Informator Oświatowy), Stowarzyszenie Przyjaciół Muzeum PŚ (Słupia), Stowarzyszenie Liga Ochrony Przyrody (Aktualia Ochrony Przyrody) pod redakcją niezmiernie dr Józefa Cieplika i inne.

Zbiory regionalne obejmują również dokumenty życia społecznego (dźs), czyli wszelkiego rodzaju informatory, prospekty, plakaty, afisze, zaproszenia wydawane przez firmy, instytucje kulturalne, urzędy administracji państwowej i lokalnej, samorządy. W tym zbiorze należy zwrócić uwagę na wydawnictwa okolicznościowe związane z Festiwalom Pianistyki Polskiej w Słupsku, który ma już czterdziestoletnią tradycję. Są to medale, afisze, programy, plakietki pamiątkowe, proporzyczki, znaczki pocztowe z pamiątkowym stemplem itd.

MBP przechowuje również kroniki festiwalowe przekazane w depozyt przez STSK. Niektóre z nich otrzymały wspaniałą oprawę i prezentują się jak dzieła sztuki intrologatorskiej. Pokłosem jubileuszowych obchodów (2006 r.) jest biblioteczka cyfrowa materiałów festiwalowych, w tym zbiór zdjęć archiwalnych fotoreportera Głosu Pomorza- Sławomira Żabickiego oraz radiowe wywiady archiwalne z uczestnikami festiwalu, m.in. z konferansjerem J. Waldorffem i artystami: W. Małcużyńskim, P. Palecznym, H. Czerny-Stefańska i in.

Warsztat regionalny to również zbiory ikonograficzne: zdjęcia zabytków, albumy z pocztówkami starego Słupska, foldery i informatory przemawiające do odbiorcy kolorystyką, formą graficzną i treścią. Osobne miejsce należy się wydawnictwom przedwojennym, traktującym o Pomorzu i poszczególnych miejscowościach: kalendarzom, informatorom, mapom, planom, dziełom poświęconym etnografii i historii. Tu najcenniejszy jest materiał ilustracyjny. Odbywające się regularnie konkursy wiedzy o historii miasta były inspiracją do opracowania Kroniki wydarzeń Słupska. Materiał nie został opublikowany i wykorzystywany jest na użytek wewnętrzny.

Kończąc prezentację najważniejszych działów naszego warsztatu, przypomnę, że niebagatelną rolę odgrywają w nim wydawnictwa własne autorstwa Alicji Świetlickiej i Elżbiety Wisławskiej - długoletnich pracownic działu IB. Tu wymienić należy: cykl poradników bibliograficznych: „Sylwetki pisarzy słupskich”, „Słownik historyczny miast i wsi woj. słupskiego”, „Informator o instytucjach kulturalnych Słupska”, folder „Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku”, „Ziemia słupska w podaniu, baśni i legendzie”, „Biblioteki publiczne na ziemi słupskiej”, „Znani Słupszczanie”.

Autorki publikują materiały związane tematycznie z regionem w „Materiałach do poznania regionalizmu słupskiego”, „Informatorze Oświatowym” i prasie regionalnej.

Podstawowym źródłem informacji jest kartoteka regionalna, obejmująca opisy bibliograficzne z lat 1945-2007. Jest ona tworzona przede wszystkim z autopsji. Postawą jest lokalna i regionalna prasa oraz książki o tematyce regionalnej. Kartoteka składa się z dwóch części: starsza to kartoteka kartkowa, systematycznie wprowadzana do komputera. Liczba opisów (za lata 1945-1992) czekająca na wprowadzenie do bazy sięga kilku tysięcy. Opisy od 1993 r. (kompletne), jako baza liczą blisko 30 tysięcy i są wprowadzane na bieżąco.

Tworząc warsztat informacyjny i regionalny mamy na celu nie tylko dokumentowanie piśmiennictwa regionalnego, ale przede wszystkim udostępnianie tej wiedzy użytkownikom MBP: dzieciom, młodzieży szkolnej, studentom i nauczycielom oraz wszystkim szukającym tej wiedzy.

Możliwość popularyzowania wiedzy regionalnej jest wciąż ograniczona, dlatego współpraca ze szkołami, jest konieczna. Niepokojącym zjawiskiem jest odchodzenie od lekcji bibliotecznych w naturalnej scenerii działu regionalnego MBP. Nauczanie regionalizmu, przekazywanie wiedzy o „małej ojczyźnie” przynosi najlepsze rezultaty, gdy teoria połączona jest z ćwiczeniami w oparciu o zbiory, katalogi i kartoteki regionalne. ♦

Elżbieta Wisławska

st. kustosz Miejskiej Biblioteki Publicznej
w Słupsku

Dydaktyka w Bibliotece Głównej Akademii Pomorskiej w Słupsku

Przysposobienie biblioteczne i informacyjne studentów

Biblioteka uczelniana uczestniczy w procesie kształcenia studentów pośrednio tj. głównie poprzez dostarczanie potrzebnych im materiałów, takich jak książki, czasopisma, a także obecnie coraz częściej, poprzez tworzenie możliwości dostępu do elektronicznych baz danych, zawierających nie tylko dane bibliograficzne, ale także teksty artykułów z dziedziny, która studentów interesuje (przede wszystkim w języku angielskim).

Bezpośredni udział biblioteki uczelnianej w dydaktyce akademickiej odbywa się poprzez prowadzenie zajęć z przysposobienia bibliotecznego dla studentów pierwszego roku w wymiarze 2 godzin. Zajęcia te nie są w naszej Uczelni obowiązkowe, nie podlegają wpisowi do indeksu czy zaliczeniu. Bibliotekarze uważając, że optymalne korzystanie z usług biblioteki akademickiej wymaga ze strony studentów podstawowej znajomości zasad jej funkcjonowania, w porozumieniu z nauczycielami akademickimi, którzy pełnią rolę opiekunów, organizują w Bibliotece Głównej przysposobienie biblioteczne na początku każdego roku akademickiego. Zajęcia te mają charakter praktyczny, studenci poznają sposób korzystania z katalogów kartkowych oraz katalogu komputerowego, zaznajamiają się ze sposobem korzystania ze zbiorów czytelni, a także z możliwością korzystania z różnych usług Oddziału Informacji Naukowej, takich jak poszukiwania bibliograficzne, katalogowe, czy umożliwienie dostępu do światowej literatury w formie elektronicznej.

Poza przysposobieniem bibliotecznym, skierowanym do studentów pierwszego roku, w bibliotece odbywa się proces kształcenia studentów piszących prace dyplomowe w zakresie zdobywania umiejętności korzystania z informacji naukowej.

W Czytelni Biblioteki Głównej nauczyciele akademicy czasami prowadzą ciche zajęcia ze swoimi seminarzystami w zakresie poszukiwań bibliograficznych, uczą ich korzystania z Przewodnika Bibliograficznego i Bibliografii Zawartości Czasopism oraz innych bibliografii, mających postać tradycyjną. Nauczyciele coraz częściej zwracają się z prośbą o przeszkolenie studentów w zakresie poszukiwań literaturowych z wykorzystaniem nośników elektronicznych, które nabywa Biblioteka. Dostęp do bibliograficznych baz danych jest możliwy tylko w Oddziale Informacji Naukowej.

Lekcje biblioteczne dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Bibliotekarze szkół ponadgimnazjalnych w swoich planach działalności uwzględniają pokazanie uczniom działania biblioteki naukowej. Najlepszą okazją do zwiedzenia naszej biblioteki są dni otwarte uczelni w czasie Bałtyckiego Festiwalu Nauki, który przypada co roku na drugą połowę maja. Biblioteka Główna jest wtedy przygotowana na oprowadzanie wycieczek, przygotowuje większą wystawę tematyczną, która może być dodatkowo opatrzona komentarzem słownym. Istnieje też możliwość przeprowadzenia lekcji bibliotecznej.

Przykładowo: w 2006 r. w oparciu o wystawę pt. „Od dysku z Fajstos do dysku optycznego” przeprowadziliśmy lekcje biblioteczne z zakresu dziejów i współczesności książki dla 6 grup młodzieży (łącznie 150 uczniów) ze szkół słupskich: LO II, Liceum Profilowane im. W. Sierpińskiego, ZSO i Technicznych (ul. Szymanowskiego), ZS Ponadgimnazjalnych Nr 4 (ul. Niedziałkowskiego).

Kształcenie kadr bibliotekarskich na studiach podyplomowych i kursach

Z inicjatywy bibliotekarzy dyplomowanych od 1993 r. nieprzerwanie do dziś kształcimy kadrę do różnych typów bibliotek na Podyplomowych Studiach Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej oraz na kursach kwalifikacyjnych. Choć studia są organizacyjnie przypisane do Wydziału Filologiczno – Historycznego, to głównym miejscem kształcenia jest Biblioteka Główna, gdzie słuchacze mogą bezpośrednio poznawać warsztat pracy bibliotekarza. Studia te ukończyło prawie 600 słuchaczy, a kursy 75 słuchaczy.

Od 2007 r. organizujemy Studia Podyplomowe: Edukacja Biblioteczna z Technologią Informacyjną, które przygotowują do prowadzenia bibliotek typu oświatowego tj. szkolnych i pedagogicznych, a także innych typów bibliotek. ✦

Maria Stolnicka

Biblioteka Główna Akademii Pomorskiej
w Słupsku

Biblioteka Uczelniana Akademii Pomorskiej w Słupsku i jej zbiory

Zgodnie z nową Ustawą Prawo o Szkolnictwie Wyższym Bibliotekę Uczelnianą tworzą: Biblioteka Główna oraz biblioteki specjalistyczne, w naszym przypadku są to biblioteki znajdujące się w Instytutach: Neofilologii, Geografii, Historii i Muzyki.

Biblioteka Główna sprawuje nadzór merytoryczny nad bibliotekami specjalistycznymi, zaopatruje je w literaturę podręcznikową i czasopisma, prowadzi inventarze dokumentów przekazywanych do tych bibliotek.

Zbiory Biblioteki Uczelnianej Akademii Pomorskiej w Słupsku wynoszą 430 988 jednostek inwentarzowych, w tym książek jest 327 167 jednostek bibliotecznych, czasopism 52 251 jednostek inwentarzowych, zbiorów specjalnych 51 570 jednostek bibliotecznych.

Biblioteka Główna posiada unikatowe w skali regionu „pomeranika”, np. kroniki pomorskie Kantzowa z 1835 r. Bugenhagena z 1728 r., zbiory Polskiego Towarzystwa Historycznego przechowywane od 1990 r., jako depozyt. Posiada duży zestaw podręczników z różnych poziomów nauczania oraz bogaty zbiór marynistyczny.

W zbiorach bibliotecznych znajdują się wydawnictwa nazywane „białymi krukami”, starodrukami lub cimetiami. Wśród nich są nieliczne w naszym księgozbiore rękopisy oraz inne dzieła stare o różnorodnej treści. Najstarszym starodrukiem polskim przechowywanym w naszych zbiorach jest „Biblia” z 1599 roku, wydana w Oficynie Łazarzowej, w przekładzie, z łaciny na język polski, dokonany przez księdza Jakuba Wujka w wersji obowiązującej w Kościele katolickim do XX wieku.

Z tej samej Drukarni Łazarzowej posiadamy dzieło Bartłomieja Groickiego pt. „Artykuły prawa magdeburskiego zwane Speculum Saxonum”, wydane w Krakowie w 1616 r. Z innej znanej krakowskiej drukarni Andrzeja Piotrkowczyka, posiadamy m.in. dzieła Jana Kochanowskiego, wydane w 1641 roku; Konstytucję Sejmu Walnego Koronnego Warszawskiego, Roku Pańskiego 1621.

W zbiorach Biblioteki Głównej znajduje się unikatowe w skali kraju dzieło Stanisława Józefa Dunczewskiego, „Herbarz wielu domów Koronij Polskiej i W.Ks.Litewskiego dla niepełnego opisanie, albo opuszczenia i wielu odmienności nieprzyzwoitych, za dawnych i późniejszych autorów, herby z rodowitością wyrażających niemało dotąd ukrzywdzonych, zebraniem wielu familii we dwa tomy, częściami rzeczono”, wydane w Krakowie w 1737 r.

Można znaleźć tu także pracę Szymona Karpińskiego, „Kazania na niektóre Święta i Niedziele z dorocz-

nych..., wydaną w Krakowie w 1690 roku; Łukasza Górnickiego „Rozmowę o elekcji, o wolności, o prawie i obyczajach polskich. Podczas elekcji Króla Jego Mci Zygmunta III czyniona”, wydaną w Warszawie w 1750 r., czy Hugona Kołłątaja „Ostatnią przestrożę dla Polski”, wydaną w Warszawie w 1790 r. w słynnej Drukarni Michała Grölla.

Najstarszym drukiem obcym w naszych zbiorach jest dzieło Nicolausa Reusnera pt. „De Italia regione Europae nobilissima(...)”, wydane w Strassburgu w 1585 r.

Ze słynnej na świecie holenderskiej drukarni pochodzą książeczki z serii republik, zwane „elzewirami” (od nazwiska rodu właścicieli oficyny), opisujące poszczególne państwa nie tylko Europy. Jeden z nich poświęcony jest m.in. Polsce i nosi tytuł: „Respublica sine status Regni Poloniae, Lituaniae, Prusiae...” wydany w 1642 r.

Z XIX wieku znaleźć można pozycje m.in. Augusta Bielawskiego, „Wstęp krytyczny do dziejów Polski”, wydaną we Lwowie w 1850 r., Wojciecha Bogusławskiego „Dzieła dramatyczne” z 1820 r.; Ksawerego Michała Bohusza „O początkach narodu i języka litewskiego” z 1808 r.; Samuela Brodowskiego „Żywoty hetmanów Królestwa Polskiego i Wielkiego Ks. Litewskiego”, wydane w 1850 r. we Lwowie, Ignacego Chodźki „Podania litewskie”, opublikowane w Wilnie w 1852 r.; Michała Czajkowskiego „Kozaczyzna w Turcji. Dzieło w trzech częściach”, wydane w Paryżu w 1857 r. i inne bardzo cenne pozycje.

Zbiory Biblioteki Uczelnianej powiększają się systematycznie dzięki zakupom, darom od osób prywatnych oraz wymianie prowadzonej z ośrodkami naukowymi w kraju i na świecie. Dzięki wymianie międzyuczelnianej i innych ośrodków naukowych otrzymujemy pozycje cenne i egzemplarze trudne do zdobycia.

Podstawową formą gromadzenia zbiorów są zakupy literatury najnowszej, dostosowane do potrzeb kierunków już istniejących na Uczelni. Uwzględnia się również potrzeby nowo tworzonej kierunków i prowadzonych badań naukowych. Kompletuje się zbiory z szeroko pojętych nauk humanistycznych, matematyczno – przyrodniczych, pedagogiczno-psychologicznych oraz dokumenty dotyczące Pomorza.

Obecny świat wirtualnej rzeczywistości umożliwia nieograniczony dostęp do wiedzy i informacji. Bez dostępu do najnowszych światowych informacji zawartych w czasopismach niemożliwy byłby rozwój nauki. Biblioteka Główna Akademii Pomorskiej posiada 3 177 tytułów czasopism w formie drukowanej oraz umożliwia swoim użytkownikom dostęp do wielu tysięcy tytułów czasopism elektronicznych naukowych z całego świata.

Czasopisma elektroniczne zaistniały już na stałe w polskich bibliotekach naukowych. Są to zarówno elek-

troniczne wersje tytułów wydawanych w tradycyjnej formie (papierowej), jak też tytuły dostępne w postaci tylko elektronicznej. Dostęp do tego typu czasopism i ich dystrybucja odbywa się poprzez Internet lub za pomocą innych nośników elektronicznych, np. dyskietek lub dysków optycznych. Obecnie pod pojęciem czasopisma elektronicznego rozumie się czasopisma internetowe lub online.

Biblioteka Główna oferuje wszystkim czytelnikom naszej Uczelni dostęp do 17 baz danych. Jesteśmy członkami dwóch konsorcjów: EIFL DIRECT – EBSCO i SCIENCE DIRECT – Elsevier.

EBSCO – obejmuje szeroki zakres dziedzinowy: nauki humanistyczne, społeczne, psychologię, edukację, nauki ekonomiczne, biologię, chemię, fizykę, nauki medyczne, biomedyczne i wiele innych.

Proponujemy swoim użytkownikom dostęp do następujących baz pełnotekstowych w ramach EBSCO:

- Academic Search Premier – jest to wielodziedzinowa baza pełnotekstowa, obejmująca około 4 500 czasopism pełnotekstowych, cytowania i abstrakty z ok. 8 200 czasopism. Baza zawiera czasopisma z zakresu nauk społecznych, humanistycznych, medycznych, biomedycznych, rolnictwa, nauk ścisłych, technicznych, informatyki i wielu innych dziedzin. Mamy dostęp do 100 czasopism archiwalnych od 1975 r.

- Business Source Complete – najobszerniejsza dostępna baza pełnotekstowa z zakresu nauk ekonomicznych i biznesu. Zawiera ponad 25 000 publikacji pełnotekstowych z zakresu marketingu, zarządzania, ekonomii, finansów, księgowości, handlu i wielu innych dziedzin i ok. 650 obszernych streszczeń z książek, z zakresu ekonomii i biznesu oraz ponad 21 000 raportów pełnotekstowych z zakresu gospodarki poszczególnych krajów, inwestycji, różnych dziedzin przemysłu, badań rynku, handlu międzynarodowego, dane finansowe, materiały konferencyjne, studia przypadków. Oprócz w/w publikacji baza zawiera ponad 10 000 profili przedsiębiorstw, ponad 20 000 profili najczęściej cytowanych w bazie autorów, ponad 18 000 wywiadów z analitykami ekonomicznymi i osobami z kierownictwa największych firm na świecie.

- Health Source – Nursing/ Academic Edition – zawiera 550 czasopism pełnotekstowych oraz abstrakty i cytowania z ponad 800 czasopism z nauk medycznych, a w szczególności z zakresu pielęgniarstwa i ochrony zdrowia.

- Health Source – Consumer Edition – zawiera pełne teksty z 260 czasopism oraz ponad 1000 książek i broszur z zakresu ochrony zdrowia, medycyny ogólnej, sportowej, żywienia, zdrowia rodzinnego, zdrowia dziecka, problemów zdrowotnych jak: nowotwory, cukrzyca, uzależnienia od alkoholu, narkotyków, problemy okresu starzenia i wiele innych.

- Clinical Pharmacology – zawiera ponad 1 200 monografii oraz ponad 2 700 materiałów informacyjnych na temat leków stosowanych w USA.

- Master File Premier – wielodziedzinowa baza pełnotekstowych o tematyce ogólnej, społecznej, biznesowej, z zakresu ochrony zdrowia, edukacji, zagadnień wielokulturowych. Baza zawiera m. in. ok. 500 różnych informatorów pełnotekstowych, ok. 85 000 biografii, ponad 100 500 dokumentów źródłowych oraz kolekcje ponad 275 000 zdjęć, map i flag.

- Newspaper Source – baza pełnotekstowa, oferuje dostęp do 285 gazet amerykańskich i międzynarodowych w języku angielskim

Oprócz w/w baz nasi użytkownicy mają dostęp w ramach EBSCO, do baz bibliograficznych, między innymi baza:

- Agricola – obejmuje ponad 2,5 miliona cytowań artykułów z czasopism, monografii, patentów, oprogramowania, materiałów audiowizualnych, raportów i różnego rodzaju dokumentów źródłowych z zakresu różnych aspektów tematyki rolniczej jak: biotechnologia rolnicza, uprawa roślin, hodowla zwierząt, leśnictwo, ekologia, żywienie, ekonomika rolnictwa i nauk pokrewnych.

- Medline – baza zawiera indeksy i abstrakty z ponad 4 800 czasopism z zakresu medycyny, pielęgniarstwa, stomatologii, weterynarii, ochrony zdrowia i nauk biomedycznych.

- ERIC - zawiera cytowania i abstrakty z ponad 1000 czasopism z takich dziedzin jak: szkolnictwo, edukacja, nauki społeczne. Zawiera również 2 200 pełnotekstowych **kompendiów / wyciągów**.

- Library, Information Science & Technology Abstract (LISTA) - zawiera indeksy i abstrakty ponad 600 czasopism, książek, raportów oraz materiałów konferencyjnych z zakresu bibliotekoznawstwa, klasyfikacji, katalogowania, bibliometrii, wyszukiwania informacji online, zarządzania informacją i wielu innych tematów.

Użytkownicy bazy Elsevier mają dostęp do ponad 2000 tytułów czasopism, w tym 700 tytułów pełnotekstowych głównie z dziedzin nauk biologicznych, fizycznych, matematycznych, chemicznych, geograficznych, medycznych i innych.

Specjaliści z wszystkich dziedzin wiedzy pracujący i uczący się w Akademii Pomorskiej mają dostęp do światowej informacji naukowej.

Współpracując z Morskim Instytutem Rybackim w Gdyni, Biblioteka Główna Akademii Pomorskiej włączona została do Międzynarodowego systemu Informacyjnego: System Informacyjny Nauk Wodnych i Rybołówstwa (ASFA) i przekazuje do tej bazy rekordy według wymogów ASFISA z anglojęzycznego czasopisma naukowego BALTIC COASTAL ZONE.

Dostęp do pełnych tekstów, zamieszczonych w czasopismach elektronicznych jest płatny, a wszelkie przedruki (w dużych ilościach) – niemożliwe (ochrona praw autorskich). Pieniądze na ten cel są zawsze rezerwowane przez Władze Uczelni.

Dzięki Internetowi (bazom online) Biblioteka Główna wzbogaca zakres usług biblioteczno – informacyjnych. Ważne jest, aby dzięki naszym staraniom postrzegano nas jako współpartnera w pracach naukowo – dydaktyczno – wychowawczych szkoły wyższej. ♦

Elżbieta Różalska

st. kustosz dyplomowany
Akademia Pomorska w Słupsku

Taniec pingwina na szkłe

*W domach jak kłocki olbrzyma
Rury zawyły ze strachu przed dniem
Znów się zaczyna taniec pingwina na szkłe*

*Zwija śniadanie w gazetę
Chowa pod skrzydła pysk błady jak wosk
Dziób mu się zgina rośnie łysina od trosk*

*Życie na boki go kłwa
Kusym truchcikiem załatwia sto spraw
Czasem obrywa, czasem się zgrywa jak paw*

*Ścisną co dzień nowe dłonie
W setkach papierów zostawia swój ślad
Śni o melonie, śpi na peronie pod wiatr*

*Z okna widać to samo
Co dzień bardziej ukośnie
Widać w lustrze co rano jak wolno dziób
rośnie*

*W domach jak kłocki olbrzyma
Rury zawyły ze strachu przed dniem
Znów się zaczyna taniec pingwina na szkłe*

Jacek Skubikowski

Biblioteka czyli multimedialne centrum informacji

*„Czytanie to najlepszy sposób uczenia się.
Czytanie najlepszą nauką”*

M. Dąbrowska

Koleżanki, które rozpoczęły pracę w zawodzie bibliotekarza trochę więcej niż kilka lat temu pamiętają, że biblioteka, do której przyszłyśmy pracować, wyglądała zupełnie inaczej niż obecnie. Nie jest to tylko zmiana wyglądu wnętrza czy nawet nazwy. Zmienił się głównie charakter naszej pracy i zakres stawianych nam wymagań. Pozostał cel: ułatwić czytelnikowi szybkie znalezienie potrzebnej mu informacji. W XXI wieku zadaniem szkoły jest nie tyle przekazanie uczniowi potrzebnej mu wiedzy, co nauczanie, gdzie i jak taką wiedzę może znaleźć, wzbudzenie w nim ciekawości poznawczej i pasji twórczej. Świat obecny zmienia się w takim tempie, że wiadomości zdobyte w szkole są przydatne czasem tylko w pierwszych latach pracy zawodowej. Aby spełnić wymagania rynku pracy, należy cały czas kształcić się i pogłębiać swoją wiedzę. Widzimy to na przykładzie choćby naszego zawodu. Nasi uczniowie, jak mówił profesor Drzewiecki, będą zmuszeni w swoim życiu kilkakrotnie zmienić charakter pracy.

Nasza szkoła przygotowuje młodych ludzi głównie do zawodu mechanika samochodowego. Specjalność technik obróbki skrawaniem uległa zmianie na technik mechatronik. Doszły też nowe specjalności: zarządzanie informacją, profesjonalna obsługa klienta salonu samochodowego. Zmieniły się również specjalności szkolnictwa zawodowego, a my musiałyśmy za tymi zmianami podążać: wzbogacać księgozbiór, kupić pomoce audiowizualne i multimedialne i same nauczyć się, jak pomagać uczniom.

Nasza szkoła ma za zadanie przygotować absolwenta do samodzielnego zdobywania wiedzy i jej przetwarzania, do kształcenia ustawicznego (często na odległość), pobudzać do myślenia i aktywności intelektualnej. W związku z tym biblioteka stanowi szkolne centrum informacji. Jest przewodnikiem po szkolnych i pozaszkolnych źródłach informacji. Uczy również selektywnego ich wykorzystania. Dlatego też podkreślić tu należy szczególną rolę nauczycieli bibliotekarzy. To nie tylko nauczyciele, ale również specjaliści w zakresie wiedzy o książce, bibliotece, współczesnego świata mediów.

Nasze zbiory obejmują 18133 woluminy, 219 filmów DVD i VHS, 231 dokumentów elektronicznych, 62 foliogramy, 52 dokumenty muzyczne, 6 komputerów dla uczniów, 2 komputery dla nauczycieli bibliotekarzy, drukarkę, skaner, ksero, 3 rzutniki multimedialne, sprzęt RTV.

W bibliotece pracuje trzech nauczycieli bibliotekarzy: mgr Anna Szymańska, mgr Agata Maciąg, mgr Katarzyna Nazaruk. Poza udostępnianiem księgozbioru udzielamy informacji bibliotecznych i bibliograficznych, pomagamy korzystać z poczty elektronicznej, programów użytkowych, np. Worda czy Power Pointa.

Realizujemy trzy autorskie programy edukacji czytelniczej i medialnej: od 1999/2000 roku - propedeutycznie, a od 2001/2002 roku w pełnym zakresie program dla wszystkich uczniów klas pierwszych w wymiarze 8 godzin rocznie w każdej klasie. Zawiera on:

- elementy samokształcenia, w tym: nowoczesne techniki uczenia się,
- wycieczkę do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku w celu poznania warsztatu informacyjnego biblioteki,
- elementy budowy książki,
- typy wydawnictw i źródeł informacji.

Od roku 2006/2007 program ten jest realizowany tylko w klasach liceum profilowanego i technikum.

Od roku szkolnego 2005/2006 w klasach maturalnych został wprowadzony propedeutycznie dwugodzinny program „Opis bibliograficzny”, mający na celu przypomnienie, utrwalenie i ujednoczenie zasad zapisu bibliograficznego we wszystkich pracach, przygotowywanych przez uczniów klas maturalnych do prezentacji tematów na maturę ustną z języka polskiego. Ma on również na celu stworzenie ujednoczonej bazy dydaktycznej w naszej szkole. Od roku 2006/2007 program realizowany jest w pełnym zakresie.

W bieżącym roku szkolnym został wprowadzony propedeutycznie, w wymiarze 4 godzin rocznie program dla klas pierwszych zasadniczej szkoły zawodowej. Obejmuje on następujące obszary:

1. Dzieje książki i piśmiennictwa.
2. Budowę książki i jej wykorzystanie.
3. Rodzaje wydawnictw informacyjnych.
4. Świat współczesnej książki i prasy.

Wzbogacamy nasz warsztat pracy, proponując uczniom atrakcyjne formy zajęć. Staramy się przyciągnąć ucznia do biblioteki. Od kilku lat organizujemy w naszej szkole konkursy czytelnicze. Pierwszy konkurs związany był z „Trylogią” H. Sienkiewicza, drugi poświęcony był twórczości K.I. Gałczyńskiego. W roku szkolnym 2005-2006 odbył się konkurs ze znajomości „Pana Tadeusza” A. Mickiewicza.

Od trzech lat obchodzimy Międzynarodowy Dzień Bibliotek Szkolnych. Każdy, odwiedzający w tym dniu bibliotekę otrzymuje słodki upominek, może obejrzeć wystawę najpopularniejszych wśród uczniów i nauczycieli „Mechanika” książek, zakupić los i wylosować książkę czy płytę CD, obejrzeć film pt.: „Książki, które wstrząsnęły światem” i prezentację multimedialną o pra-

cy biblioteki. W tym dniu zarządzamy „amnestię” dla osób przetrzymujących książki. Dla szkolnych i pozaszkolnych gości organizujemy słodki poczęstunek, zapraszając na tort w kształcie książki.

Od trzech lat dla uczniów i nauczycieli naszej szkoły, a także dla czytelników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku organizujemy „Salon wróżek”. Wróżkami są chętni uczniowie, którzy za symboliczny grosik 30 listopada wróżą kolegom lub nauczycielom, odwiedzającym tego dnia bibliotekę.

Bawimy się razem z uczniami, przygotowując Walentynki. Przez cały tydzień poprzedzający Walentynki funkcjonuje poczta walentynkowa. W czytelni można kupić wykonane przez uczniów kartki walentynkowe oraz kolorowe lizaki - serca. Dodatkowo można zamówić piosenkę z dedykacją dla wybranej osoby. ♦

Agata Maciąg
Katarzyna Nazaruk
Anna Szymańska
nauczyciele bibliotekarzy
w ZSP nr 4 w Słupsku

Zawsze tam, gdzie ty

*Zamienię każdy oddech w niespokojny wiatr
By zabrał mnie z powrotem tam,
gdzie masz swój świat
Poskładam wszystkie szepty
w jeden ciepły krzyk
Żeby znalazł cię aż tam, gdzie pochowałeś sny.*

*Już teraz wiem, że dni są tylko po to,
by do ciebie wracać każdą nocą złotą
Nie znam słów, co mają jakiś większy sens
Jeśli tylko jedno - jedno tylko wiem:
Być tam, zawsze tam, gdzie ty.*

*Nie pytaj mnie o jutro - to za tysiąc lat
Płyniemy białą łódką w niezbadany czas
Poskładam nasze szepty w jeden ciepły krzyk
By już nie uciekły nam, by wysuszyły łzy.*

Jacek Skubikowski

KĄCIK DLA DZIECKA studiującej mamy

Wśród odwiedzających Bibliotekę Pedagogiczną w Bytowie jest wielu studentów dziennych i zaocznych. Decyzja o podejmowaniu dalszej edukacji jest często podyktowana coraz wyższymi wymogami kwalifikacyjnymi, stawianymi przez pracodawców. Niejednokrotnie dotyczy to osób, które założyły rodzinę i muszą dzielić obowiązki domowe z nauką.

Nierzadkim widokiem są studiujące mamy, które przychodzą do naszej biblioteki wraz ze swoimi pociechami. Dzieciom trudno wytrwać w ciszy, gdy mama poszukuje literatury w katalogu, by następnie zweryfikować wybrane materiały w czytelni. Są to działania wymagające czasu, skupienia i cierpliwości. Trudno pogodzić je z jednoczesnym uspakajaniem niecierpliwego malca. Mamy – studentki czują się wówczas zakłopotane. Zrodziła się potrzeba utworzenia w naszej placówce kącika dla dziecka studiującej mamy.

Realizacja tego pomysłu nie wymagała zbyt wielu zabiegów organizacyjnych. Wystarczyło odpowiednio zaaranżować wybrane miejsce w czytelni – wyznaczyć jeden stolik, umieścić nad nim dziecięce ozdoby oraz napis informujący o miejscu przeznaczonym dla najmłodszych. Potrzebne były jeszcze tylko zabawki, kredki i obrazki do pokolorowania. Jeśli mamy taką możliwość, warto zawiesić nad stolikiem tablicę i do niej przypinać efekty pracy, odwiedzających nas malców. Wyeksponowanie ich dzieł z pewnością zachęci inne dzieci nie tylko do skorzystania z kącika, ale również do twórczej aktywności.

Taki kącik dla najmłodszych pozwala dziecku przeczekać i miło spędzić czas odwiedzin w naszych bibliotekach, a z drugiej strony odciąża rodzica i zapewnia mu komfort pracy. Starajmy się więc, aby biblioteki pedagogiczne były przytulnym i przyjaznym miejscem dla wszystkich czytelników – tych dużych i małych. Zachęcamy inne placówki do zakładania kącików dla dziecka studiującej mamy, które to pozwolą dzieciom oswoić się z biblioteką i będą wychowywać przyszłych czytelników. ♦

Grażyna Kikcio
kierownik biblioteki

Joanna Hanasko
nauczyciel bibliotekarz

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku-
Filia nr 1 w Bytowie

Droga pani z telewizji

*Dla tych, co mają już w bród, dla tych,
co wiernie czekają
Ten uśmiech słodki jak miód, słowa, co sity dodają
Niby daleka, a czuła jak matka
Raz jak podłotek, raz jak prababka
Jak żyć, w co wierzyć, co jeść,
dzięki pani już wiem*

*Droga pani z telewizji
Co wieczór cała drzę, gdy tak dzielnie pani
Bój toczy srogi z zabobonami
I aż brakuje mi tchu
Droga pani z telewizji
Niewielki mózdzek mam i nie jestem w stanie
Zdań wielce mądrych tuzin wkuć na pamięć
Bo pełno w nich trudnych słów*

*Widziałam panią wczoraj, widzę panią od nowa
Zakłopotany gość wydukał ledwo dwa słowa
Raz był jak burak, raz błądy jak ściana
Trafiony celnie wreszcie padł na kolana
I teraz pani już wie, kogo chce bardziej niż mnie*

*Droga pani z telewizji
Co wieczór cała drzę, gdy tak dzielnie pani
Bój toczy srogi z zabobonami
I aż brakuje mi tchu
Walczy pani nieczym tygrys
Lecz trochę wstyd, że tępe fby nad wyraz krzepko
Okłada pani własną piątą klepką
A potem chowa ją znów*

*Dla tych, co mają już w bród, dla tych,
co wiernie czekają
Ten uśmiech słodki jak miód, słowa, co sity dodają
Niby daleka, a czuła jak matka
Raz jak podłotek, raz jak prababka
Jak żyć, w co wierzyć,
co jeść, dzięki pani już wiem*

*Droga pani z telewizji
Co wieczór cała drzę, gdy tak dzielnie pani
Bój toczy srogi z zabobonami
I aż brakuje mi tchu
Wielki pani obiektywizm
Zapewne sprawia, że tak celne są pytania
Lecz nie znam wciąż własnego pani zdania
Choć cała zmieniam się w słuch*

Jacek Skubikowski

Słupski kwiecień zapachniał wiosną ... Wiosną Literacką

*„Ledwie zima minęła
a w Słupsku znieńcka
przebiśnięciem sypnęła
Wiosna Literacka ...”*

Emilia Waśniowska

16 kwietnia, w sali Polskiej Filharmonii Sinfonia Baltica, tradycyjnie w literacko-wiosennej aurze, z nieodłączną dawką dobrego, inteligentnego humoru, zainaugurowaliśmy kolejne słupskie literackie święto, organizowane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką dla młodych mieszkańców miasta i jego okolic.

Literacki kwietniowy tydzień wypełniło w tym roku ponad 80 spotkań autorskich w licznych placówkach oświatowych: przedszkolach, szkołach, bibliotekach, domach kultury, ośrodkach szkolno - wychowawczych w Słupsku i w Bytowie, a także w dziecięcym oddziale chirurgicznym naszego szpitala.

Poniedziałek rozpoczął się od spotkania w Młodzieżowym Domu Kultury, połączonego z wernisażem prac znakomitego rysownika i ilustratora – Edwarda Lutczyzna. Swoimi charakterystycznymi rysunkami, połączonymi z barwną, dowcipną gawędą i satyrą, gość spotkania zaciekawił i rozbawił jego młodych uczestników.

Następnego dnia studenci i pracownicy Akademii Pomorskiej w Słupsku na tle prozy i poezji Ryszarda Kapuścińskiego, malowali słowną refleksją obrazy literatury, będącej próbą scalania świata .... Dyskutowali z Grzegorzem Leszczyńskim o misji pisarza, reportera współczesnego świata, zaś z Wandą Chotomską o literaturze dziecięcej. Rozmowom tym towarzyszyła pamięć twórczości znakomitego reportażysty – Ryszarda Kapuścińskiego.

Kilkadziesiąt spotkań autorskich z dziećmi i młodzieżą w poszczególnych dniach wiosennego tygodnia, przeplatanych było spotkaniami zorganizowanymi dla zainteresowanych literaturą nauczycieli, bibliotekarzy i wychowawców. Liliana Bardijewska, Grzegorz Leszczyński, Michał Ogórek i Wanda Chotomska byli w tym roku gośćmi konferencji metodycznych w Słupsku i Bytowie, zorganizowanych przez Słupski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego.

Dzieląc się posiadaną wiedzą z zakresu literatury dla dzieci i młodzieży, zagadnień wychowawczych, czy polskiego rynku księgarskiego, goście dali nauczycielom niecodzienne wsparcie ich codziennych działań eduka-

cyjnych, barwnie okraszając wszystko poezją, fragmentami prozy, humorem czy refleksją o zwyczajnych i niezwykłych miejscach i zdarzeniach.

Równie barwnym i niecodziennym wydarzeniem był środowowy Piknik z Panią Wandą ... zorganizowany przez MODM w Oddziale dla Dzieci i Młodzieży Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku. Nawet wiosenne gradobicie, którego doświadczyli tego dnia wszyscy goście Pikniku nie zdołało popsuć nastrojów radosnego spotkania ze znakomitą autorką ulubionych książek dla dzieci - Wandą Chotomską – honorową obywatelką Słupska.

„Ledwie więc zima minęła ...” a w szkołach, przedszkolach i bibliotekach Słupska i regionu sypnęła znieńcka nie tylko przebiśnięciem, ale przede wszystkim wierszem, żartem, słowem i dźwiękiem, wiosna ... XIV Słupska Wiosna Literacka, która po raz kolejny przyniosła ze sobą ważne przesłanie: że trzeba i warto czytać, że trzeba dbać o słowo, że można ciekawie i niebanalnie inspirować i budzić wrażliwość na piękno i wartości zamknięte na kartach książek.

Słupskie święto literackie, to jedna z imprez wpisanych w kanon wiosennych wydarzeń kulturalnych w naszym regionie. Jej znaczenie dla kultury podkreślone zostało przyznaniem PBW, jako jej organizatorowi, wielu nagród. To coroczna, aktywna promocja twórczości artystycznej, promocja czytelnictwa dobrej, interesującej i wartościowej książki.

XIV Słupskiej Wiosny Literackiej i wiosennej promocji czytelnictwa nie byłoby oczywiście, gdyby nie wsparcie Sponsorów .... mecenasów działalności naszej biblioteki, którymi w tym roku byli: Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Urząd Miejski w Słupsku, AGOPOL Zakład Pracy Chronionej Spółka z o.o., Biuro Finansowe Ewy Jakubczyk, Commercial Travelers, ENTRANS Zakład Transportu Energetyki, ENWOD Elektrownie Wodne Słupsk Sp. z o.o., Fast Way - Szkoła Języka Angielskiego w Słupsku, GRAWIPOL - Zakład Poligraficzny, Grzegorz Brzeziński – Kwaciarnia „Stokrotka”, Kompleks Agroturystyczny „Dolina Charlotty”, NSZZ „Solidarność” Komisja Międzyzakładowa Pracowników Oświaty i Wychowania, Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Soroptimist International - Klub w Słupsku, Straż Miejska w Słupsku, VOLUMIN Stowarzyszenie Edukacyjne, Wodociągi Słupsk Spółka z o.o., Związek Nauczycielstwa Polskiego Oddział w Słupsku. ♦

Agata Szklarkowska

Wydział Informacyjno - Bibliograficzny PBW
w Słupsku

Tęskność na wiosnę

Już trzeci rok obserwuję z niekłamanym podziwem organizacyjny cud, jakim jest roztańczona karuzela literacka, uruchamiana każdej wiosny sprawną ręką Marioli Łukasiuk, dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej oraz jej pracownic, rezygnujących na czas wiosennej imprezy z życia rodzinnego. A może nawet nierezygnujących, tylko przenoszących rodzinność, życzliwość i swój prywatny czas do gościnnej burzy, tymczasowej siedziby literackiego panteonu, gdzie stacjonują poeci, pisarze, naukowcy, rysownicy. Część z nich zna się doskonale z wcześniejszych słupskich spotkań, część wtapia się szybko i sprawnie w atmosferę zażyłości. Biada temu, kto myli „Wiosnę Literacką” z mapą nieba i ma w planach wielkie gwiazdorstwo. Tu format artysty jest mierzony najuczciwszą miarą: skromności, bezpretensjonalności i normalności, dopuszczającej wszakże drobne „dewiacje”, mieszczące się w zdroworozsądkowych granicach literackich talentów.

Obrazowo i uczciwie oceniła tygodniowy udział w imprezie Anna Onichimowska, która namawiając koleżankę po piórze, Joannę Olech, na tegoroczne, XI spotkania użyła argumentu z repertuaru dziecięcej arki: „*Jedziemy!*” - namawiała. - *To są kolonie dla pisarzy*”. Trudno o bardziej trafne porównanie. Tygodniowy plan zajęć obejmuje obowiązki i przyjemności, o których realizację dbają organizatorki. Niczym kolonijne wychowawczynie rozwoją swoich podopiecznych na miejsca spotkań i na wernisaże. Przyzwyczajeni do męczących podróży, pośpiechu i wynikających z braku czasu głódówek artyści ze zdumieniem odkrywają, że można promować swą pracę i przy okazji bawić się i odpoczywać. Dlatego każdy, kto choć raz gościł w Słupsku, chce tu wrócić. Ponownie zaznać owej „kolonijnej” bez troski w gronie przyjaciół.

Spotkania z odbiorcami literatury, grafiki, prac naukowych, to dla twórców doskonała okazja do późniejszych rozmów, entuzjastycznie chwalaących słupszczyzn. Pokłosie żywiołowych dyskusji, trwających długo w nocy dowodzi, że trudno ustalić, kto komu jest bardziej potrzebny i kto komu zrobił większą przyjemność swą obecnością: artysta słuchaczom, czy odwrotnie. Niekwestionowaną królową literackich zjazdów była i jest Wanda Chotomska, od ubiegłego roku dożywotnio związana ze Słupskiem tytułem Honorowej Obywatelki naszego miasta. Natomiast tegoroczną niespodzianką dla obserwatorów „Wiosny...” była wizyta Jerzego Bralczyka. Profesor udowodnił swą obecnością, że jest nie tylko specjalistą w dziedzinie językoznawczej, ale też czarującym znawcą sposobu istnienia w czasach, które pogardzają przecież takimi cechami, jak osobisty wdzięk, skromność i życzliwość.

Wśród słownych fajerwerków i tym razem nie zabrakło celnych ripost, przynoszących odległe wspomnienia doskonałych kabaretowych scenek. Uśmiecham się do dziś na myśl o dialogu Wandy Chotomskiej i Edwarda Lutczyna:

- *Pokaż mi, Edwardzie, swojego motylka - poprosiła artystę Wanda Chotomska w chwilę po wykonaniu przez rysowników wiosennego zadania graficznego z motylkiem.*

- *Nie mogę - sprzeciwił się Lutczyn tonem nieszczyśliwego chłopca.*

- *Nie możesz? - zdumiała się pisarka.*

- *Nie. Bo mój motylek jest jeszcze gąsieniczką - wyznał Lutczyn, budząc śmiech pytającej.*

Już pierwszego dnia trafiłam w kuluarach teatru na Daniela Odiję. Prezentował przybyłych na uroczystość twórców widzom TVP. Uśmiechnęłam się pod nosem. „Cały Daniel” - pomyślałam - Swoimi prestiżowymi nagrodami mógłby obdzielić sporą grupkę wiosennych autorów. Tymczasem ukrywa się skromnie w cieniu kamery, zaspokajając potrzebę sławy innych. Za małą chwilę już go nie będzie. Wróci do Krakowa, do swojego stypendialnego, nowego życia, do kartek ze sceniczną wersją *Tartaku*. Do kolejnych wyzwania, którym musi sprostać, bo już dawno, mocno wpisując się we współczesne życie literackie, przestał być wyłącznie naszym słupskim Danielem.

W poważniejszym tonie przebiegała dyskusja nad sytuacją polskiej książki dziecięco-młodzieżowej w przededniu naszego wejścia do Unii Europejskiej. Konferencyjni goście: Grzegorz Leszczyński, Anna Onichimowska i Joanna Olech zaprezentowali w swoich wystąpieniach osobiste poglądy. Podzielili się wątpliwościami, wynikającymi z nieufności do ogólnej sytuacji w kraju, ale i przekonaniem o dobrej kondycji rodzimej, „kopciuszkowej” literatury. Dyskusja objęła nie tylko słuchaczy. Sami referujący mieli doskonałą okazję, by zmierzyć się na argumenty. Potem długo jeszcze, otoczeni zwartym kołem studentów, odpowiadali na pokonferencyjne pytania, z całą powagą traktując przyszłych specjalistów od książki dziecięcej.

Trudno nie wspomnieć o najcieplejszej wiosennej aurze, jaką wniosła swą obecnością Emilka Waśniowska. To osoba, o której mówi się i myśli zawsze zdrobniale – „Emilka”. Zastanawiam się, ile trzeba okazać mocy ducha i ile przejść życiowych piekieł, by posiadać jej mądrość bycia. Cieszenia się każdą chwilą. Przełamania bólu, do którego Emilka przywykła tak, jak do swego pióra i „dorobienia się” takiego uśmiechu. Uśmiech Emilki najmniej należy do niej. Ona potrafi śmiać się do świata. Niczego już nie zatrzymuje dla siebie, bo tak naprawdę niczego nie potrzebuje. Ale i dzie-

lenie się z innymi wymaga sił. Dlatego patrzę z niepokojem, jak nas wszystkich uszczęśliwia swoją dojrzałą miłością i cichutko modlę się o to, aby nie była zanadto rozrzutna. Chcę, żeby tych miłosnych sił wystarczyło Emilce na następne sto lat. Sto wiosen. Sto spotkań.

Wiosna nigdy nie jest taka sama. Jak to wiosna i jak my. Karuzela z pisarzami musi stać, zmęczona tygodniowym wirowaniem. Świat przestaje się kręcić wokół nas w zawrotnym tempie. Ktoś się wreszcie porządnie wyśpi, ktoś inny wykona spóźniony telefon do najbliższych. Ktoś spojrzy z niedowierzaniem w kalendarz: Ależ zleciały te dni! Jak przebieśniewe płatki. Za szybko!

Tak naprawdę „Wiosna...” wcale nie kończy się w dniu wyjazdu. Każdy zabiera ją ze sobą. Pakuje wraz z dresami, książkami, zdjęciami. Wkłada do pamięci i serca. Żeby była pod ręką, gdy nadejdą pracowite dni. W końcu pamięć i serce to idealne miejsce na wspomnienia. Niemal tak dobre, jak Słupsk na wiosenne, literackie randki. ✦

Barbara Kosmowska

Na dobre i na złe

*Na dobre i na złe,
znajdę wreszcie,
czy tego chcę, czy nie,
moje szczęście.*

*Na dobre i na złe,
własne miejsce,
tam, gdzie czekasz na mnie ty.*

*Nie planuję, nie obliczam,
nie oglądam płatków życia.
Przecież wszystko to, co będzie,
dawno spisał los...*

*Poprzez chmury słońce świeci,
gorzki lek najlepiej leczy...
Dokąd biegnie ścieżka, nie wiem,
lecz na końcu ty...*

Jacek Skubikowski

Warsztaty teatralne ABC Teatru Lalek

W warsztatach *ABC Teatru Lalek*, zorganizowanych przez Państwowy Teatr Lalki „Tęcza” w ramach programu Ministerstwa Kultury „Upowszechnianie i promocja twórczości artystycznej” wzięło udział 103 osoby, głównie nauczycieli języka polskiego i instruktorów, prowadzący koła teatralne w placówkach oświaty.

Program zrealizowany został w cyklu 6 spotkań, z których każde poświęcone było innemu zagadnieniu związanemu z teatrem lalkowym. W ramach warsztatów uczestnicy obejrżeli 6 spektakli teatralnych: „Podwórko marzeń”, „Cyrk”, „Szkaradka”, „Wielka draka o drogowych znakach”, „Calineczka” oraz „Tomcio Paluch”. Każdy ze spektakli prezentował inną technikę lalkową.

Nauczyciele i instruktorzy poznali m.in. następujące zagadnienia:

- stosowanie pionu i poziomu,
- rytm w animacji i przenoszenie własnego ruchu ciała animatora na lalkę,
- ruch lalki - skradanie się, siadanie, wstawanie, obroty, skłony, bieganie, wycofywanie się itp.,
- lalki animowane od dołu - kukły oraz jawajki - tzw. lalki pistoletowej,
- lalki animowane od góry - marionetka klasyczna i marionetka sycylijska oraz lalki cieniowe,
- inne typy lalek teatralnych: maski, lalki improwizowane, mimiczne, lalki „czarnego teatru”, bunraku,
- klasyfikacja tekstów dramatycznych na: klasyczne baśnie ludowe, mity, powiastki wierzeniowe i legendy wraz z podaniem przykładów takich tekstów, bajeczki zwierzęcej, baśni literackiej, bajeczek dziecięcych, dramatów folklorystycznych, utworów typu fantasy, współczesnej dramaturgii teatralnej dla dzieci i młodzieży.

Uczestnicy warsztatów zostali także zapoznani z katalogiem sztuk, znajdujących się w zbiorach bibliotecznych archiwum PTL „Tęcza”. Mieli możliwość wypożyczenia tekstów sztuk, a także zostali poinformowani o sposobach poszukiwania tekstów literackich dla dzieci i młodzieży. Omówiono sposoby i zasady adaptacji tekstów literackich na sztukę teatralną.

Warsztaty praktyczne obejmowały przygotowanie przez uczestników prostych etiud przedmiotowych na zadane tematy, a następnie ich prezentacji i dyskusji. Uczestnicy pod kierunkiem aktorów doskonalili nabyte umiejętności takie jak: adaptacja tekstu literackiego na przykładzie „Brzydkiego kaczątka” H. Ch. Andersena. Spotkanie, na którym zaprezentowane zostały projekty scenograficzne z wielu sztuk oraz ich wykonanie, miało na celu ukazanie uczestnikom, w jaki sposób można samemu przygotować lalki, kostiumy i dekoracje.

W ramach zajęć poświęconych muzyce i choreografii w spektaklu teatralnym uczestnicy mieli możliwość poznania historii muzyki na przestrzeni dziejów teatru, uwag dotyczących przygotowania muzyki teatralnej. Odbyły się również ćwiczenia emisji głosu, ćwiczenia z układów choreograficznych i zasad poruszania się w ruchu scenicznym. Na zakończenie warsztatów odbyło się seminarium, poświęcone historii teatru lalek na przestrzeni dziejów literatury.

Aby usprawnić przebieg części praktycznej, uczestników podzielono na 3 grupy ćwiczeniowe, które pracowały pod kierunkiem moderatorów grup. Na zakończenie spotkania każdy uczestnik otrzymywał materiały, dotyczące tematyki zajęć.

W realizacji programu zaangażowanych zostało 29 osób (pracownicy merytoryczni, moderatorzy grup, pracownicy techniczni i obsługa). Szkolenie trwało 42 godziny. Na zakończenie programu każdy uczestnik otrzymał dyplom ukończenia warsztatów teatralnych. ♦

Renata Sztabnik

kierownik literacki
PTL „Tęcza”

Współpraca z Państwowym Teatrem Lalki „Tęcza”

Państwowy Teatr Lalki „Tęcza” w Słupsku czynni współpracuje z placówkami oświatowymi. Współpraca polega na:

1. Uczestnictwie dzieci i młodzieży w spektaklach teatralnych. Od poniedziałku do piątku organizowane są spektakle dla grup zorganizowanych z przedszkoli i szkół podstawowych (dla dzieci stosuje się specjalne zniżki cen biletów – 8 zł, opiekunowie grup mają wstęp bezpłatny).

2. Podtrzymywaniu więzi widza z teatrem poprzez prowadzenie korespondencji z dziećmi drogą listowną lub elektroniczną.

3. Organizowaniu konkursów plastycznych i literackich dla dzieci, np. na najładniejszy rysunek po obejrzeniu spektaklu „Nieznośne Słoniańko”, na plastyczną interpretację bezpiecznej drogi do szkoły, na wrażenia literackie po przeczytaniu „Księgi dżungli” itp.

4. Przeprowadzaniu we współpracy z lokalną prasą plebiscytów wśród widzów np. na najpopularniejsza aktorką i aktora PTL „Tęcza”.

5. Organizowaniu konkursów na najlepszą frekwencję. Przedszkola i szkoły, które najbardziej aktywnie uczestniczą w spektaklach teatralnych, przez cały następny sezon artystyczny płacą za bilety 50% ceny).

6. Prowadzeniu edukacji teatralnej. po spektaklach odbywają się w teatrze bezpłatne prelekcje na temat specyfiki teatru lalek. Spotkania te trwają około 30 minut i są okazją do poznania przez dzieci różnych rodzajów lalek teatralnych oraz zobaczenia kulisów przygotowania spektaklu, zaznajomienia się z pracą twórców widowiska: reżysera, scenografa, kompozytora, aktorów itp.

7. Organizowaniu warsztatów teatralnych dla nauczycieli i instruktorów teatralnych. Przeprowadzone dwukrotnie warsztaty (w tym: w roku 2004 pod egidą ODN w Słupsku) odbyły się w cyklu 6 weekendowych spotkań instruktazowych i dotyczyły: historii teatru i dramaturgii dziecięcej, pracy kompozytora, ruchu scenicznego oraz choreografii itp.

8. Organizowaniu przez PTL „Tęczaj” przeglądów i konkursów dziecięcej twórczości artystycznej, np. „Przeglądu piosenki przedszkolnej”, „Festiwalu Jasełek”, „Przeglądu spektakli podejmujących problemy zwierząt” – wspólnie z Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami, „Przeglądu małych form teatralnych”. PTL „Tęcza” bezpłatnie użycza Sali wraz z obsługą techniczną, a także w formie nagrody zaprasza laureatów na spektakle.

9. Przygotowaniu wystaw prezentujących dorobek najwybitniejszych scenografów polskich i zagranicznych,

np.: R. Strzeleckiego, A. Kilian, J. Zielińskiego, A. Sidorow, W. Nikonienko, M. Kuwszinow. Wystawa dekoracji i lalek została przygotowana we współpracy z Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku. Dzieci uczestnicząc w niej rozwijały swoją wyobraźnię oraz kształtowały poczucie estetyki i artystycznego piękna.

10. Organizowaniu spotkań z dyrektorami szkół i przedszkoli ze Słupska i powiatu słupskiego pod hasłem: „Dzień nauczyciela w Tęczy”.

11. Organizowaniu międzynarodowych festiwali teatralnych: w 2001 r. odbył się „Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek Krajów Nadbałtyckich”, w 2003 r. „Międzynarodowy Festiwal Teatrów dla Dzieci i Młodzieży Krajów Kandydujących do Unii Europejskiej” – „Eurofest 2003”, w 2006 r. „Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek Krajów Unii Europejskiej” – „Eurofest 2006”. Spotkania festiwalowe stworzyły najmłodszym mieszkańcom regionu okazję obejrzenia kilkunastu niezwykle interesujących przedstawień teatrów europejskich oraz wzięcia udziału w licznych imprezach towarzyszących.

12. Prowadzeniu akcji reklamowej w przedszkolach i szkołach: plakaty, afisze, programy, streszczenia spektakli, informacje o repertuarze dla nauczycieli.

13. Prowadzeniu „Teatru Lektur” – tzw. „teatr przy tablicy”, który za pomocą prostych środków inscenizacyjnych przybliży lektury szkolne omawiane na lekcjach języka polskiego. Do tej pory zrealizowano w słupskich szkołach podstawowych: „Baśnie” Abdersena (w klasach IV), „Mity greckie” J. Parandowskiego w klasach V, „Bajki robotów” S. Lema w klasach VI.

W kolejnych sezonach planujemy kontynuowanie dotychczasowej współpracy z placówkami oświatowymi oraz wzbogacenie jej o:

1. Wprowadzenie kwartalnika – „Tęcza – Dzieciom” – redagowanego przez młodzież szkolną (szkoły średnie) z klas o profilu humanistycznym i dziennikarskim, we współpracy z działem literackim PTL „Tęcza”. W tym wypadku istnieje konieczność znalezienia sponsorów, którzy sfinansowaliby druk kwartalnika. PTL „Tęcza” udostępni bezpłatnie pomieszczenia redakcyjne oraz będzie służył pomocą merytoryczną.

2. Teatr lektur dla klas gimnazjalnych. ♦

Renata Sztabnik

kierownik literacki
PTL „Tęcza”

Techniki teatralne jako sposób przeciwdziałania agresji

W czasach, gdy przemoc rówieśnicza zatacza coraz szersze kręgi i zaczyna być sposobem na funkcjonowanie szkolnych grup rówieśniczych, trzeba szukać niekonwencjonalnych metod działania. Jednym z takich sposobów mogą być techniki teatralne, stosowane w procesie wychowania, profilaktyki i terapii. Przykładem takiego działania może być Program profilaktyczno wychowawczy „Można inaczej”, realizowany na zlecenie Komisji Profilaktyki i Uzależnień Urzędu Miejskiego w Słupsku. Zajęcia odbywały się w Szkole Podstawowej nr 5 w Słupsku i w Teatrze Rondo.

Cele, zadania i sposoby realizacji

Postanowiliśmy wykorzystać warsztaty teatralne jako sposób przeciwdziałania agresji i przemocy rówieśniczej. Jak w każdej pracy wychowawczej, także i tutaj trzeba było wziąć pod uwagę potrzeby, problemy i preferencje członków grupy. W części programu dotyczącej szkół podstawowych, realizowaliśmy dwa zagadnienia: spektakl teatralny „Tęcza uczuć” z klasą III i warsztaty teatralne dla klas I – III.

Cele programu dla szkół podstawowych:

- kształcenie umiejętności nawiązywania kontaktu z innymi i wzajemnego komunikowanie się,
- uczenie radzenia sobie z konfliktami i pokazywanie sposobów ich rozwiązywania,
- modelowanie pożądanego sposobu postępowania i zachowania,
- kształtowanie umiejętności orientowania się na innych i kształtowanie tolerancyjnych postaw,
- wyrabianie umiejętności poszukiwania rozwiązań poprzez dyskusje i negocjacje,
- wspieranie i nabywanie zdolności pomagania innym i pozwalania na pomocanie sobie.

Spektakl „Tęcza uczuć”

Pierwsze spotkania instruktorów z klasą poświęcone były rozważaniom na temat wspólnej pracy, kształtu warsztatów i oczekiwań dzieci. Ćwiczenia integracyjne, dające wiele zabawy i przyjemnych przeżyć, posłużyły podniesieniu poziomu zainteresowania zajęciami, a także wzbudzeniu zaufania do osób prowadzących. Po pierwszym etapie dzieci bardzo żywiołowo witały się z instruktorami prowadzącymi zajęcia i proponowały własne zabawy. Wprowadziliśmy zasadę, że na każdym spotkaniu kolejno każde z dzieci przeprowadzi jedną zabawę lub ćwiczenie. Dobry klimat zajęć wyzwolił w dzieciach potrzebę powrotu do przyjemnej atmosfery, śmiechu i zabawy. Sprzyjało to zaangażowaniu dzieci do pracy nad

spektaklem. Nie należy przedłużać okresu integracji, bo później najczęściej trudno jest zmobilizować dzieci do pracy.

Spotkania warsztatowe prowadzone były kolejno: od zabaw relaksujących, przez ćwiczenia ukierunkowane tak, aby odnosiły się do codzienności dziecka, aż ku skupieniu uwagi na sprawach i sytuacjach dotyczących ich własnych problemów. Techniki dramy zostały wykorzystane, aby zwerbalizować kłopot, nazwać go i powiedzieć, jak się go czuje i jak czują się z nim inni. W atmosferze zaufania i rozmowy dochodziło do dyskusji, a potem do oceny i kreowania zachowań.

W pracy z klasą skupiliśmy się na poszukiwaniu środków, jakimi posługuje się teatr plastyczny. Przejście od myślenia konkretnego, do myślenia abstrakcyjnego, poszukiwanie znaków plastycznych i teatralnych dla emocji i stanów uczuć okazało się dla tej grupy dzieci zadaniem dość prostym. Systematycznie prowadzony program autorski pani Mirosławy Skalnej, rozbudził wyobraźnię, kreatywność i aktywność twórczą dzieci.

Problemem w tej grupie było utrzymanie dyscypliny i zapanowanie nad potrzebą zaspakajania indywidualnych oczekiwań. Na tym tle wybuchało wiele konfliktów. Było to dla instruktorów doskonałą sposobnością do wprowadzenia ćwiczeń i zabaw teatralnych, w których ukryte były cele programu. Próby łagodzenia i rozwiązywania sporów przy pracy nad spektaklem powoli przenosiły się na sprawy klasowe. Na sytuacje konfliktowe dzieci najczęściej reagowały złością niewspółmierną do bodźca. Niewielka częśći grupy reagowała wycofaniem i brakiem zaangażowania. Na początku niewielka nawet sprzeczka wciągała w konflikt całą grupę, co bardzo utrudniało prowadzenie zajęć. Przerzywaliliśmy wtedy ćwiczenia skupione na teatrze i zajmowaliśmy się rozwiązywaniem konfliktu, zamieniając problem w fikcyjne przypadki odgrywane przez dzieci. Uczestnicy zajęć chętnie podejmowali próby wypowiedzi poprzez znak teatralny, ruch i działanie.

Przy realizacji zadań wymagających większego skupienia, dzieci reagowały brakiem zainteresowania i znużeniem. Kolejne próby wprowadzenia coraz to nowych działań nie przyniosły efektu, dopiero warsztaty muzyczne z ćwiczeniami rytmu pozwoliły zwolnić tempo i obniżyć dynamikę zajęć. Zaczęliśmy wprowadzać elementy muzykoterapii i ćwiczenia relaksacyjne, które znalazły szybko miejsce wśród ulubionych zabaw uczestników zajęć. Ćwiczenia te stosowaliśmy później przez cały czas pracy z klasą w celu obniżania napięć panujących w grupie i przygotowania dzieci do żmudnej pracy, jakiej wymagają próby do spektaklu.

Pierwszym poważnym konfliktem, który o mało nie podzielił grupy był wybór nazwy zespołu teatralnego. Dzieci z zapałem broniły swoich pomysłów, w wyniku

czego zajęcia zostały przedłużone. Wybór był dokonywany przez głosowanie, losowanie i różne sposoby przeciągania zwolenników w podgrupach na swoją stronę.

Mimo wielu trudności dzieci chętnie włączały się do pracy, z zaangażowaniem uczestniczyły w zabawach i ćwiczeniach. Na początku trudność stanowiło skoncentrowanie grupy na jednym zadaniu. Uczestnicy potrzebowali szybkiego tempa pracy i zmian w prowadzonych zabawach. Często sami wprowadzali modyfikacje do niektórych ćwiczeń, przez co sami stawali się autorami scenariusza zajęć. Coraz częściej podczas zajęć pojawiała się odpowiedzialność za to, co robi cała grupa.

Kolejne zajęcia prowadziły do zwiększenia dyscypliny i wzrostu zainteresowania warsztatami w klasie. Początkowo grupa liczyła 12 osób, w momencie wybierania nazwy – 15 osób, a później 18 osób. Część z nich chciała grać na scenie, pozostałe dzieci podjęły się obsługi spektaklu. W miarę rozwoju prac, każdy chciał spróbować swoich sił na scenie, ale tylko na próbach. Zabawy we wchodzenie w role teatralne na próbach pozwoliły później na „ratowanie sytuacji”, gdy jeden z aktorów zachorował. Cała grupa stanęła przed dylematem: wystąpić czy nie? Na szczęście udało się namówić jednego z kolegów obsługujących przedstawienia na zastępstwo – w rezultacie bardzo udane.

Atrakcyjność udziału w zajęciach zaczęła brać górę nad zaciekłością obroną własnych racji. Wobec potrzeby realizacji prób spektaklu i tworzenia nowych scen, grupa zaczęła wycofywać się z sytuacji zapalnych, a dzieci od czasu do czasu próbowały same między sobą zażegnać konflikty, bez pomocy instruktorów. Scenki z etiud i zadań aktorskich pomagały załagodzić trudne sytuacje. Pojawiły się elementy samodyscypliny i okazywania wzajemnej pomocy. Stopniowo dzieci zaczęły same stosować techniki radzenia sobie ze złością, poznawane w trakcie zajęć.

Udział uczestników zajęć w etiudach na zadany temat i realizowanie zadań dramą powoli prowadziło do wspólnego podejmowania decyzji na drodze dyskusji i umiejętnego przedstawiania swoich racji. Najtrudniejszym zadaniem było słuchanie siebie nawzajem.

Podstawą wspólnego tworzenia scenariusza spektaklu było opowiadanie pt. „Zakłęty krąg”, napisane przez jedną z dziewczynek. Grupa podjęła decyzję i określiła, o czym chce mówić na scenie. Pomiędzy zajęciami zaczęły powstawać samodzielne i grupowe projekty rozwiązań scenicznych.

Uczniowie z klasy plastycznej bardzo chętnie posługiwali się barwą i nastrojem w opowiadaniu o swoich uczuciach. Ulubione ćwiczenia z tkaniną przenieśli na rozwiązywanie sceniczne. W spektaklu znalazło swoje odbicie także to, co działo się w szkole na przerwach.

Dzieci chciały pokazać, że są radosne i lubią się bawić. Podjęły także decyzje o tym, że trzeba pokazać jak bardzo smutno i źle jest wtedy, gdy nie ma radości. Powstała scena, w której walka i złości pochłaniają całą radość i kolory ze świata dzieci. „Stało się smutno, szaro i źle” – jak mówiły dzieci.

Podjęcie wspólnego zadania, własny scenariusz opowiadający językiem teatru o codziennych odczuciach, pozwalał poprzez ćwiczenia znaleźć wspólny cel, chęć do rozwiązywania konfliktów. W trakcie warsztatowych zajęć teatralnych z elementami terapii, realizowane były ćwiczenia dotyczące problemu agresji i przemocy rówieśniczej, co prowadziło do powstania kolejnych scen spektaklu.

Czas zajęć w trakcie pracy stopniowo się wydłużał. Na początku była to jedna godzina lekcyjna, a zajęcia odbywały się w szkole zaraz po zakończeniu lekcji przez klasę. Po konsultacji z dyrekcją i rodzicami na prośbę dzieci zajęcia zostały wydłużone do dwóch godzin lekcyjnych. Od kwietnia odbywały się również dodatkowe zajęcia w Teatrze Rondo. Dzieci w teatrze nawzajem dyscyplinowały się do pracy, aby nie tracić ani chwili i doskonalić swój udział w spektaklu przed premierą. Na sobotnie zajęcia przyjeżdżały także dzieci obsługujące spektakl i aktywnie uczestniczyły w próbach, pomagając kolegom przy trudniejszych zadaniach. W realizacji poszczególnych scen zaczęła dominować chęć pomocy, a nie rywalizacja.

Spektakl został pokazany 5 razy. Obejrzało go około 200 osób. Publiczności najbardziej podobała się scena z balonami i śpiewaniem na koniec. Brawa po spektaklu oraz podziękowania nauczycieli i rodziców sprawiły dzieciom wiele satysfakcji. Wiele dzieci wyrażało ochotę do stałego udziału w pracy teatralnej.

Warsztaty teatralne

Pierwsze spotkania z każdą klasą zaczynaliśmy od rozmowy o miejscu, w którym się znajdujemy. Mali uczniowie siedząc w niemal trzystuletnich ławkach w holu Ronda, z ogromną ciekawością dotykali rzeźbionych dekoracji starych mebli, odczytywali cyfry i obliczali wiek mebli i z dużym zainteresowaniem słuchali historii kaplicy. Po takim wstępie przechodziliśmy do krótkiego zwiedzania obiektu: garderoby, pracowni scenografa i ... wreszcie sali teatralnej.

Przestrzeń Sali teatralnej albo pobudzała dzieci do aktywności ruchowej albo onieśmielone siadały na miejscach dla publiczności. Po omówieniu podstawowych funkcji sprzętu i urządzeń Sali, zaczynaliśmy osvajanie przestrzeni. Proces ten przebiegał bardzo różnie, najczęściej z łatwością dzieci bawiły się w całej przestrzeni, bywały jednak sytuacje, gdy dzieci po zakończeniu ćwiczenia uciekały na miejsca dla publiczności. Czasem

trzeba było najpierw pokonać niechęć do udziału w zadaniach i podejmowania jakiegokolwiek wysiłku.

Ćwiczenia profilaktyczno-wychowawcze w zabawach teatralnych pozwalały dziecku nazywać i przeżywać emocje w warunkach fikcyjnych. Improvizowane role w scenkach darmowych wiązały się z wyrażaniem uczuć i emocji. Dzieci poszukując cech charakterystycznych, sposobu mówienia i poruszania dla obserwowanej postaci, szukały jednocześnie kontaktu swoich postaci z innymi. Dochodziły przy tym do wniosku, że ważne jest współdziałanie, partnerstwo i świadomość, że jest ktoś, na kogo na pewno można liczyć. Ważny jest nie wygląd, a sprawność fizyczna oraz umiejętność mówienia głośno i wyraźnie.

Wcielanie się w cudzą skórę pozwala dotknąć emocji przyjemnych i nieprzyjemnych, ale bezpiecznie, bo wszystko odbywa się w granicach zabawy. Jednak uświadomienie dziecku, co czuje ktoś inny, kto jest odrzucony, czy wyśmiewany, a nawet dotknięty przemocą ze strony rówieśników pozwala odwrócić ustalone w klasie role. Każde dziecko świetnie czuje się będąc orłem, a źle będąc robakiem w ćwiczeniu „czarodziejska szkatułka”. Prowadzone ćwiczenia zmierzały do zdefiniowania pojęć: smutek – radość, strach – odwaga, lęk, sytuacja trudna.

Największe problemy dzieci dotyczyły rozładowania napięć, a te trudności w życiu codziennym prowadzą często do agresji i przemocy rówieśniczej. Wszelkim kontaktom interpersonalnym w grupach bardzo często towarzyszyła złość. Reakcja nieadekwatna do bodźca, która od niewielkiej iskierki prowadziła do pożaru. Większość dzieci nie potrafiła rozwiązać konfliktu, ani przeprosić, ani przyjąć postawy asertywnej. Zajęcia profilaktyczno-wychowawcze potrzebne są zatem nie tylko w środowiskach zwanych zagrożonymi. Zagrożone jest dziecko w dzisiejszym świecie, uwikłane w dylematy współczesności. W takiej sytuacji Domy Kultury mogą poszerzyć swoją ofertę edukacyjną i kulturalną także o działania profilaktyczno-wychowawcze.

W warsztatach emocji wzięło udział około 300 dzieci z pięciu szkół podstawowych ze Słupsk. Warsztaty odbywały się od września do grudnia 2004 roku. Realizatorami zadań programowych byli instruktorzy teatralni i muzyczni, którzy na co dzień są pracownikami teatru Rondo – Słupskiego Ośrodka Kultury. ✦

Katarzyna Sygitowicz

Maciej Sierostawski

instruktorzy
SOK – Teatru Rondo

Bariery w komunikacji

Zajęcia z wykorzystaniem technik teatralnych

Teatr sprzyja kształtowaniu umiejętności wyrażania uczuć i organizowaniu porozumienia, co stanowi podstawę orientacji w świecie, akceptacji siebie i otaczającej rzeczywistości oraz adaptacji twórczej.

W procesie socjalizacji szkoła pełni bardzo ważną rolę. Za jeden z podstawowych kierunków jej oddziaływania wychowawczego uważane jest kształtowanie społecznych postaw, sprzyjających prawidłowemu współżyciu z innymi osobami. Ma ona bardzo duży wpływ na kształtowanie się różnego rodzaju form życia społecznego. To w szkole zaczynają tworzyć się pierwsze silne związki emocjonalne z innymi ludźmi, takie jak koleżeństwo i przyjaźń. Dzieci uczą się również zasad współpracy i współżycia z innymi członkami społeczeństwa. Socjalizacja nie zawsze jednak zmierza w tak pożądanym kierunku. Bardzo częstym zjawiskiem w szkole jest przemoc, agresja, niechęć i brak tolerancji w stosunku do inności rówieśników, a ostatnio również agresja okazywana wobec nauczycieli.

Gdy nie wystarczają tradycyjne sposoby pracy z uczniem, warto czasem sięgnąć do innych metod, zwłaszcza, jeżeli mamy do czynienia z dzieckiem niedostosowanym społecznie. Jednym z rozwiązań może być wtedy arteterapia oraz wykorzystanie jej metod w celach wychowawczych.

Umiejętności komunikacyjne są niezwykle istotne nie tylko ze względu na skuteczność porozumiewania się młodego człowieka, ale również wpływają na jego struktury poznawcze i efektywność funkcjonowania w świecie.

Współczesny świat i szybko zachodzące w nim zmiany często powodują poczucie osamotnienia i zagubienia szczególnie u dzieci i młodzieży. Sytuacja taka stawia wyższe wymagania w zakresie formowania postawy wobec świata. Trzeba wyposażać młodego człowieka w fundamentalne podstawy wiedzy o sobie i świecie oraz rozwijać jego siły witalne i predyspozycje, wspomagać dziecko w całym jego rozwoju tak, aby było ono przygotowane do życia w zgodzie z innymi ludźmi i samym sobą.

W proponowanych zajęciach wykorzystywana jest przede wszystkim zabawa teatralna, gdzie teatr służy jako środek, a nie jako cel. Ta uniwersalna metoda jest językiem porozumienia pomiędzy wszystkimi ludźmi bez względu na wiek i poziom umysłowy. Spontaniczna zabawa sceniczna pozwala zagrać wymarzone role, stać się tym, kim nigdy się nie było.

Program założenia i cele

Oferta programowa zawierała propozycje dla różnych grup wiekowych. Młodszych i starszych klas szkół podstawowych oraz gimnazjalistów. Zabawy adresowane do najmłodszych w najprostszym sposobie pokazywały problemy komunikacji i emocji. Przed starszymi uczestnikami zajęć stawiano zadania problemowe, wymagające pełnego zaangażowania indywidualnego, ale też umiejętności współdziałania w grupie.

Dziecko oddaje się ćwiczeniom i zadaniom jak zabawie, w pełni angażuje się w działanie. W sposób naturalny przyjmuje zabawę i wyobraźnię jako sposób uczenia się, odkrywania i rozumienia. Zabawa i wyobraźnia pozwalają dziecku poznawać i rozumieć świat w bardzo różnorodny sposób. W bezpiecznych warunkach może wcielać się w różne role – odkryć jak to jest być „złym” czy „dobrym”, „napastnikiem” czy „ofiara”. W wyobraźni może doświadczać i opanowywać uczucia. W takiej sytuacji każdy proces twórczy jest wartościowy dla jego rozwoju. Bez względu na to, czy podejmowana próba jest udana czy nie.

Celem działań warsztatu jest poprawa komunikacji z otoczeniem, przywrócenie wiary we własne siły, wyzwolenie pozytywnych emocji. Dzieci uczą się jak radzić sobie z agresją, jak identyfikować swoje uczucia, a także jak współodczuwać emocje innych. Szczególnie u dzieci niekontrolujących emocji, agresywnych zabawa teatralna stwarza możliwość wyrażania całej ekspresji psychicznych napięć, uwolnienia wyobraźni i twórczego myślenia – „wyżycia się”. Pozwala także zwiększyć poczucie własnej wartości u dzieci o ograniczonych możliwościach działania, wyzwalać poczucie sprawstwa.

Rozwój psychomotoryczny dziecka pozwala mu wykonywać proste oraz złożone czynności, a jego spontaniczna aktywność pobudza je i zachęca do uczestniczenia w różnego rodzaju zajęciach. Przedstawienie dziecku wielu możliwości rozwoju zainteresowań i aktywności pozwoli na skupienie jego zainteresowań na pożądanym formach. Brak zajęć i nuda prowokują dziecko do realizowania swojej aktywności w sposób nie zawsze akceptowany przez wychowawców i społeczność, w której dziecko funkcjonuje.

Narzędzia i metody

Wykorzystywanie elementów technik teatralnych ułatwia tworzenie mechanizmów zachowań. Kształtowanie prawidłowych zasad komunikacji i rozwiązywania konfliktów podczas zabawy teatralnej i ćwiczeń dramowych, pozwala na uczenie i utrwalanie prawidłowych postaw społecznych.

W procesie twórczym zabawy teatralnej można uzyskać realizację takich celów przez:

- kształcenie umiejętności komunikowania się, współdziałania i współżycia z innymi;

- pokazywanie sposobów posługiwania się różnymi metodami poznawania rzeczywistości;
- wyrabianie umiejętności dostrzegania i rozumienia związków emocji i relacji między ludźmi;
- kierowanie na orientowanie się na innych oraz wyrabianie postaw tolerancji;
- uczenie sposobów zarządzania konfliktom i umiejętności ich rozwiązywania;
- dostrzeganie możliwości zmiany;
- zachęcanie dzieci i młodzieży do aktywnego uczestnictwa w działaniach kulturalnych;
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania zachowań ryzykownych i uczenie reakcji adekwatnej do bodźca;
- wyrabianie pożądanых sposobów postępowania i zachowania.

Główne zagadnienia warsztatów

Dzieci i młodzież chętnie biorą udział w proponowanych ćwiczeniach. W zabawie teatralnej przemycane są treści zasad dobrej komunikacji między ludźmi. Ćwiczenia pozwalają na podstawie własnego doświadczenia odróżniać i nazywać emocje, a także, co najważniejsze, uświadomić sobie fakt potrzeby panowania nad własnymi emocjami.

Terapeutyczna funkcja sztuki obejmuje swym zakresem:

1. funkcję ekspresyjną, rozumianą jako ujawnianie rzeczywistych, choć stłumionych stanów emocjonalnych;
2. funkcję kataraktyczną, umożliwiającą „oczyszczenie” przez rozładowanie lub przekształcenie owych stanów.

Kształcenie umiejętności samodzielnego kreowania ról na scenie i zdolności do odnajdywania koncepcji samego siebie, służy kompetencji tworzenia warunków własnego działania w grupie. Wspieranie zaś tej kompetencji może oddziaływać profilaktycznie na trudności w społecznym funkcjonowaniu jednostki. Odgrywanie w teatrze wymarzonych ról i przeniesienie ważnych w nich treści na życie codzienne może przynieść efekt wychowawczy.

Projekt profilaktyczny „Bariery w komunikacji”, realizowany był w Teatrze Rondo na zlecenie Komisji Profilaktyki i Uzależnień Urzędu Miejskiego w Słupsku od września do grudnia 2006 r. W zajęciach warsztatowych wzięło udział 5 klas gimnazjalnych i 7 klas ze szkół podstawowych. Uczniowie szkół podstawowych brali udział w warsztatach teatralnych skierowanych na poprawę komunikacji w stosunkach interpersonalnych; gimnazjaliści zaś w programie edukacyjnym, wykorzystującym techniki teatralne w przeciwdziałaniu agresji w grupach rówieśniczych. Do przeprowadzenia warsztatów dla gimnazjalistów zostało wybrane Gimnazjum Nr 2 w Słupsku ze względu na pełną współpracę Dyrekcji szkoły w programie „Bariery”, a także możliwość

kontynuowania tego rodzaju zajęć dla uczniów tej szkoły. W programie wzięło udział 175 uczniów szkół podstawowych i 150 uczniów gimnazjów.

Uczestnikami zajęć byli uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych miasta Słupska. Klasy wskazywane przez dyrektora lub pedagoga szkolnego to często zespoły sprawiające problemy wychowawcze lub klasy niezintegrowane czy „zamknięte”. Dyrektorzy szkół lub pedagogzy wskazywali klasy, mogące wziąć udział w warsztatach w pełnym cyklu spotkań lub jednorazowo w warsztacie „Kłopoty z komunikacją” lub „Oswoić złość”. Najczęściej podejmowali decyzję o jednorazowym udziale klasy tak, aby jak najwięcej klas wzięło udział w zajęciach.

Większość szkół bardzo chętnie korzysta z tego rodzaju propozycji, wpisując proponowany przez nas program w cykl swoich zadań, związanych z przeciwdziałaniem agresji i przemocy w szkołach. Często dyrektorzy nauczyciele i pedagogzy podkreślali znaczenie faktu, iż zajęcia nie odbywają się w szkole. Dzieci i młodzież, znajdując się w innej niż szkoła przestrzeni, chętniej biorą udział w proponowanych ćwiczeniach.

Poprzez zabawę teatralną dziecko jest przez pewien czas kimś innym, może się spotkać z innym systemem wartości, innym światem i innym porządkiem priorytetów życiowych. To, co dziecko może zobaczyć jako aktor, wnosi nowe elementy do jego wiedzy o ludziach, życiu i świecie. ♦

Katarzyna Sygítowicz – Sierosławska

instruktor teatralny
SOK – Teatr Rondo

*Sam nie wiem- śmiać się czy kłąć.
Totalny spadek na dno, nadziei zero na nic.
Nie miało boleć aż tak
I łatwo zmienić swój czas,
Wczorajsze jutro na dziś.
Nie biorę prochów na sen,
Dokładnie nie wiem jak jest,
Bo każdy dzień wrasta w noc.
I głos w słuchawce jak twój,
Wyrywa słowa bez tchu,
A potem trzęsę się w noc.*

*Bo było nas dwoje,
A zostało nie wiem co.
Bo było nas dwoje,
Znow wygrało głupie zło.*

Jacek Skubikowski

Teatr jak czekolada

Czekoladę produkuje się z nasion drzewa kakaowego. Główną jej zaletą jest wpływ na dobre samopoczucie. Zawdzięcza to zawartości magnezu oraz umiejętności wyzwalania w mózgu substancji poprawiających nastroj. Niektóre osoby lubią przed zaśnieciem zjeść kawałek czekolady, bo działa ona wybitnie uspokajająco. U dzieci inaczej – może spowodować trudności z zasypianiem. Tabliczka (125g) zawiera więcej kofeiny niż filiżanka kawy. Czekolada jest niezwykle skoncentrowanym źródłem glukozy. Dostarcza energii w kilka minut po zjedzeniu.

Trochę faktów... słodko-gorzkich?

Los skazuje ludzi na nierówność. Nie mamy jednakowo dobrych rodziców, zdolności, charakterów, urody i otoczenia, w którym się wychowujemy. Dziecko nie żyje odizolowane, lecz w konkretnym środowisku. Jego rozwój wynika z warunków ekonomicznych i społecznych środowiska wychowawczego. Wiele jest dzieci niewydolnych psychicznie, okaleczonych przez los, bez sprecyzowanych celów życiowych, bez wiary we własne możliwości. Wiele wykazuje w pewnych okresach objawy nieprzystosowania oraz zaburzenia, związane z życiowymi napięciami. Są dzieci, które nie potrafią żyć wśród ludzi, czują się niechciane, niepotrzebne, niekochane. Im mniej dziecko czuje się szczęśliwe, tym więcej z nim problemów, wymagających zastosowania specjalnych metod.

Socjalizacja jest procesem wchodzenia w kulturę, kształtowania sposobów zachowania, przyswajania norm, wiadomości o świecie. Proces ten przebiega w obrębie różnych środowisk – rodzina, szkoła, grupa rówieśnicza – i polega na komunikacji, wymianie sygnałów między otoczeniem a jednostką.¹ Efektem pomysłnej socjalizacji jest przystosowanie społeczne, uzyskanie równowagi między potrzebami, a warunkami życia.² Zaburzenie tej równowagi uniemożliwia pełny rozwój osobowości oraz wpływa na zachowanie.

Resocjalizacja budziła i wciąż budzi wiele emocji. Jest świadomym i celowym procesem bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania na osoby nieprzystosowane, w celu przysposobienia ich do pełnienia konstruktywnych ról społecznych zgodnie z oczekiwaniami. Zadania stawiane przed resocjalizacją to:

- usunięcie czynników wywołujących zaburzenia,
- likwidacja zaburzeń,

- utrwalenie uzyskanych rezultatów,
- inspirowanie do samowychowania.

Biała, mleczna, nadziewana, z orzechami, a może deserowa...

Niniejszy artykuł jest – po części wynikiem trudu, jaki łączył instruktorów teatralnych, muzycznych i młodych ludzi w pracy nad programem W krainę marzeń, skierowanym do dzieci sprawiających kłopoty wychowawcze, prowadzonym na przełomie 2002 i 2003 roku – a po części rezultatem obserwacji i badań, przeprowadzonych na potrzeby pracy magisterskiej.

Przez siedem miesięcy w Ośrodku Teatralnym Rondo w Słupsku odbywały się zajęcia teatralne, których finałem miała być premiera spektaklu Przyjaciele ze Stumilowego Lasu na podstawie Kubusia Puchatka A. A. Milne'a. Nikt nie był pewien, czy spektakl powstanie, czy dzieci lękliwe, agresywne, nadpobudliwe, impulsywne, labilne emocjonalnie, dotrwią do końca, czy żmudna praca nad przedstawieniem ich nie znudzi. Nie znudziła. Dotrwały. 25 kwietnia 2003 roku odbyła się premiera spektaklu, który spotkał się z gorącym przyjęciem zarówno rówieśników jak i dorosłej części publiczności.

Praca z dziećmi miała charakter zajęć teatralnych, muzycznych, plastycznych oraz integracyjnych, edukacyjnych i wychowawczych. Z czasem spośród uczestników zajęć wyłoniła się grupa teatralna, pracująca nad scenariuszem i wykonaniem spektaklu; grupa muzyczna, uczestnicząca w tworzeniu muzyki do spektaklu; grupa plastyczna, która stworzyła scenografię, kostiumy i plakat. Z czasem powstała również grupa taneczna, pracująca nad świadomością ciała, klarownością ruchu i choreograficznym opracowaniem spektaklu.

Realizacji programu towarzyszył szereg imprez:

- ognisko integracyjne,
- zabawa andrzejkowa, mikołajki,
- wspólna Wigilia, Bal Karnawałowy,
- powitanie wiosny,
- zajęcia socjoterapeutyczne,
- konkurs literacki na Mruczankę Kubusia Puchatka,
- konkurs plastyczny Zaczarowany ołówek, na plakat promujący spektakl.

W trakcie realizacji projektu, prowadzone były badania, których celem było znalezienie odpowiedzi na pytanie: czy terapia teatrem spowoduje zmianę w zakresie agresji i lęku w poszczególnych kategoriach u młodzieży społecznie niedostosowanej? Zastosowane metody dały możliwość analizy agresji w aspekcie:

- samoagresji emocjonalnej,
- samoagresji fizycznej,

- wrogości wobec otoczenia,
- nieświadomych skłonności agresywnych,
- agresji przemieszczonej,
- agresji pośredniej,
- agresji słownej,
- agresji fizycznej,
- kontroli zachowań agresywnych,
- skłonności do działań odwetowych.

Z kolei lęk był analizowany jako stan i jako cecha. Do badań dobrano dwie grupy – diagnostyczną i weryfikacyjną. Pierwszą grupę utworzyły dzieci ze świetlic środowiskowych i ośrodka kuratorskiego, biorące udział w programie. Badania przeprowadzono dwukrotnie: przed i po zakończeniu siedmimiesięcznego cyklu terapii. Grupa liczyła 30 osób (15 dziewcząt i 15 chłopców).

Drugą grupę utworzyły dzieci nieobjęte zajęciami w ramach terapii. Tu także badania przeprowadzono dwukrotnie na tej samej liczbie badanych (15 dziewcząt, 15 chłopców). Grupa miała służyć sprawdzeniu, czy ewentualna zmiana w badanych komponentach osobowości u dzieci poddanych twórczej resocjalizacji wynika z terapeutycznego wpływu teatru, czy tylko z postępu w rozwoju.

Pierwszy etap pracy miał na celu oswojenie młodych „aktorów” z nową sytuacją, obniżenie niepokoju i niepewności, odprężenie psychiczne, wzbudzenie wrażliwości, zaufania. Zakładał zmianę tendencji oceniania na umiejętność nazywania, ustalenie reguł uczestnictwa w zdaniach. Konieczne było zapoznanie dzieci z miejscem, gdzie odbywały się zajęcia i wprowadzenie ich w „świat teatru”. Dzieci obejrzały dwa spektakle. Pierwszy – grupy teatralnej *Gwizdże – Jak Dżamble po morzu pływały*, na podstawie wiersza E. Leara. Spektakl wywołał dyskusję na temat znaków teatralnych i przeniesienia języka literackiego na scenę. Drugi – *Klatka*, w wykonaniu Teatru *Władca Lalek* – w formie pantomimy z symbolami wizualnymi i dźwiękowymi, był połączeniem teatru lalkowego z teatrem żywego planu. W spektakl wpleciono tematykę antyalkoholową, więc był on okazją do rozmowy z elementami dramy.

Po wstępnych doświadczeniach przystąpiono do działań wymagających czynnego udziału grupy, mających na celu pobudzenie spontaniczności, otwarcie, uświadomienie własnej kreatywności i wypracowanie systematyczności. Swobodne rozmowy, budowanie etiud teatralnych na zadany temat i zabawy przyniosły efekt w postaci rozbawienia dzieci, „rozruszania”, oswojenia z widownią, złożoną z kolegów i koleżanek, uczestniczących w zajęciach. Inscenizacje piosenek, krótkich etiud dawały satysfakcję, zainspirowały do dalszej pracy. Z czasem stał się teatr „ich instytucją”, do której chętnie przychodziły, która zaspokajała potrzeby, stwa-

rzała możliwość wyzycia się w sposób akceptowany społecznie. Praca potoczyła się w kierunku konstrukcji scenariusza, pracy nad poszczególnymi postaciami, nad ciałem, poprawnością mowy, potem nad poszczególnymi scenami, rozwiązaniami scenograficznymi, muzycznymi, kostiumami.

Ostatni etap zdominowała praca nad tworzeniem poszczególnych scen spektaklu i łączeniem ich w całość. Wiele wariantów sytuacji rodziło się podczas prób w konfrontacji z dzieckiem i jego przeżyciami. Proces tworzenia ról był indywidualny, intymny i niezmiernie delikatny – jak każdy proces twórczy. Zaproponowane role miały charakter otwarty, z jedynie wstępnie zarysowaną sytuacją i tekstem. Do końca nie było wiadomo, jak się rozwiną i do czego doprowadzą. Ostatecznie na spektakl złożyło się kilka etiud i choć skromny, to nie zabrakło w nim środków wyrazu sztuki teatralnej – słowa, dźwięku, ruchu, przestrzeni, kształtu i barwy.

Słodko, słodko, coraz słodziej...

Dzieci początkowo niechętnie brały czynny udział w zajęciach, zamykały się, „to w sobie, to w podgrupach”, które obserwowały i prowokowały, sprawdzając – jak daleko mogą się posunąć. Nieposłuszeństwem, krnąbrnością, niedyscyplinowaniem podkreślały swoją indywidualność i chęć zaistnienia. Na pozór twarde i nieugięte, w środku wystraszone – reagowały agresją i wycofaniem. Niemożliwe było, by któreś bez asekuracji grupy stanęło na scenie.

Czas okazał się skutecznym narzędziem. Zapoznanie z historią, pracownikami i zadaniami teatru poszerzyło wiedzę o otaczającym świecie i ułatwiło odnajdywanie siebie. Rysowanie w grupach na dużych arkuszach papieru, zabawy pantomimiczne, zabawy tkaniną – wszystko to w połączeniu z muzyką poruszyło wyobraźnię i otworzyło dzieci na tyle, że nie reagowały już tak często agresją i chętniej uczestniczyły w zajęciach. Wystawa prac i konfrontacja etiud ruchowych przed publicznością, złożoną z uczestników zajęć, sprostowały dyskusję o sposobach przeniesienia obrazów z wyobraźni na scenę. Był to moment, w którym udało się oderwać od rzeczywistości, tautologii i pracować nad spektaklem w technikach teatru ruchu i teatru plastycznego, a nie ilustracyjnego. Niestety poszczególne świetlice i ośrodek kuratorski pracowały oddzielnie – szybko okazało się, że dziecięca współpraca międzyinstytucjonalna nie jest możliwa ze względu na ciągłe przedrzeźnianie się jednych przez drugich.

Każdy aspekt agresji (emocjonalno-psychologiczny, etyczny, społeczny, duchowy) miał swoje wyraźne odzwierciedlenie na zajęciach w działaniach zarówno „realnych” (poza odgrywaniem ról), jak i „fikcyjnych”

(podczas odgrywania ról) – funkcjonował wpleciony w akcję niejako mimochodem. W swobodnych działaniach na scenie, podczas ćwiczeń i zabaw ujawniała się agresja, zarówno uprzedmiotowiona, jak i w stosunku do drugiej osoby. Zaobserwowano – brak koncentracji uwagi, chęć szkodenia innym, egoizm, krytykanctwo, napastliwość, kłótniowość, zacepność. Trzeba jednak zauważyć, że ujawniły się temperamento i możliwości dzieci (szczególnie podczas doboru ról, czego dokonały same). Improwizowane role wiązały się z wyrażaniem uczuć i emocji. Dzieci poszukując cech charakterystycznych, sposobu mówienia, poruszania się postaci, szukały jednocześnie sposobów kontaktu swoich postaci z innymi. Doszły przy tym do wniosku, że na scenie ważne jest współdziałanie, partnerstwo i świadomość, że jest ktoś, na kogo można liczyć; że ważny jest nie wygląd, a sprawność fizyczna oraz umiejętność mówienia głośno i wyraźnie. Dlatego zajęcia rozpoczynały się rozgrzewką fizyczno-dykcyjną. Pierwsze rozgrzewki były bardzo nieśmiałe. Z czasem dzieci się do nich przyzwyczaiły. Długo jednak nie były w stanie powtarzać cyklu ćwiczeń. I to jest charakterystyczne – każde postawione zadanie mogły wykonać z pełnym zaangażowaniem tylko raz. Szybko się nudziły, zrażały niepowodzeniami i łatwo rezygnowały, nie widząc możliwości poradzenia sobie.

W miarę postępu terapii zaobserwowano zmiany. Dziewczęta wyszły z inicjatywą przygotowania układów tanecznych do znanych przebojów światowej muzyki rozrywkowej. Ułożyły choreografię i pracowały nad jej doskonaleniem, a pomoc instruktora polegała na „wyczyszczeniu całości” i opracowaniu scenicznym. Inne zaangażowały się w pracę nad muzyką i piosenkami do spektaklu, świetnie się przy tym bawiąc. Dzieci z sekcji plastycznej chętnie projektowały kostiumy i scenografię, a malowanie twarzy kolegów, tak by przypominały twarze mieszkańców Stumilowego Lasu, sprawiło wszystkim wiele radości. Grupa teatralna wykazała inicjatywę w przeniesieniu języka literackiego opowiadania Kubuś Puchatek na scenę. Z czasem poszczególne grupy zaczęły interesować się wytworami własnej pracy, doradzać sobie i sugerować sobie nawzajem rozwiązania.

Badania przeprowadzone obok obserwacji dowiodły, że agresja na skutek terapii zmniejszyła się. Płeć badanych różnicowała stopień zmiany na korzyść dziewcząt. Ich agresja zmalała (z poziomu wysokiego na niski) bardziej niż u chłopców (z poziomu wysokiego na przeciętny). Grupa ujawniała przed terapią bardzo wysoki poziom nieświadomych skłonności agresywnych. Niepokojąco niska była kontrola zachowań agresywnych. W wyniku terapii nasilenie poszczególnych kategorii zachowań zmalało. Wzrosła kontrola zachowań agresywnych.

Badania przeprowadzone przed rozpoczęciem terapii wykazały, że dziewczęta mają skłonności do kierowania agresji fizycznej na siebie, zadając sobie ból, dokonując samouszkodzeń, podejmując próby samobójcze. Przed terapią dziewczęta przejawiały bardzo wysoką skłonność do manifestowania czynności i zachowań pozornie nieagresywnych, będących formą w miarę bezkonfliktowej i niekaranej agresywności. Podobnie z agresją pośrednią – bardzo wysoka tendencja do zmiany napastliwości z bezpośredniej na pośrednią – atakowanie drugiego człowieka przez jego ośmieszanie, plotkowanie o nim, wyśmiewanie cudzych poglądów i przekonań, niesprawiedliwe traktowanie, obwinianie o pewne czyny, krytykowanie. Charakterystyczne dla tego typu zachowań jest to, że są przejawiane w sytuacjach, gdy osoba atakowana jest nieobecna. Na podkreślenie zasługuje fakt niskiego poziomu kontroli zachowań agresywnych, świadczącego o niewielkiej umiejętności panowania nad własną wrogą aktywnością. Na skutek terapii poszczególne kategorie syndromu agresji redukowały swoje nasilenie. Ucieszył fakt wyraźnej zmiany poziomu agresji pośredniej, co świadczyło o wpływie zabawy w teatr na kształtowanie umiejętności wyrażania uczuć w stosunku do rówieśników w sposób otwarty, ale niekrzywdzący ich. Wzrosła zdolność panowania nad emocjami.

Inaczej u chłopców. Analiza materiału dowiodła, że przejawiają oni bardzo wysokie skłonności do podejmowania działań o charakterze przemocy fizycznej – atak jest kierowany, nie jak u dziewcząt w sposób pośredni, ale bezpośrednio na osobę, której agresja dotyczy i może przyjmować różne formy: bicia, kopania, szczypania, poszturchiwania, uderzania różnymi przedmiotami. Wiąże się to z dużą skłonnością do działań odwetowych – chłopcy na realną lub urojoną krzywdę reagują agresją, potrafią się mścić, są nawet skłonni do przygotowywania i realizowania zamierzonej zemsty. Zazwyczaj rewanżują się za doznane krzywdy, a swoje działania agresywne określają jako „konieczne reakcje na zachowania innych osób”. Są wybuchowi i nie potrafią zapanować nad agresywnymi impulsami. Nie mają skłonności do przesadnego wydawania o sobie nieprzychylnych opinii, czy wyolbrzymiania własnych braków i niedostatków, o czym świadczy przeciętny poziom samoagresji emocjonalnej.

Po siedmiu miesiącach zdecydowanie zmalały skłonności do działań odwetowych. Zmniejszył się poziom zachowań o charakterze napastliwości słownej. Zrzedzenie, krzyki, wrzaski, przeklinanie, robienie wymówek, kłótnie, ukształtowały się po terapii na poziomie przeciętnym, co wskazuje na wyciszenie grupy, zainteresowanie działalnością teatralną i koncentrację na poruszanych problemach. Podobnie rzecz miała się ze skłonnością do

manifestowania zachowań pozornie nieagresywnych oraz przemieszczeniem cech zachowania agresywnego z bezpośredniego ataku na osobę, w atak na przedmioty martwe. Nieznacznie zmniejszył się poziom agresji fizycznej.

W efekcie przeprowadzonej analizy stwierdzono, że wpływ teatru na nasilenie poszczególnych kategorii zachowań wchodzących w skład syndromu agresji – tak u dziewcząt, jak u chłopców – jest nieobojętny.

A jak rzecz ma się w przypadku lęku? Lęk jest właściwością, która wskutek terapii zmniejszyła się, zatem terapia teatrem pozytywnie wpłynęła na samopoczucie badanych w „danym momencie”. Teatr faktycznie oddziałuje na osobowość młodego odbiorcy i może ją kształtować. Lęk jako cecha badanych chłopców, przed terapią utrzymywał się na poziomie niższym, niż u dziewcząt, a po terapii uległ dalszemu obniżeniu. Większą zmianę lęku – cechy niż lęku – stanu u chłopców można tłumaczyć skłonnością do przybierania pozy, która ma świadczyć, ich zdaniem, o niezależności i wyższości.

Dobre było..., chcemy więcej!

Zajęcia miały luźny charakter, więc dzieci chętnie i z dużym zaangażowaniem brały w nich udział. Tak realizowana zabawa w teatr pozwoliła na rozwijanie zdolności do wyrażania oraz interpretowania pozytywnych i negatywnych emocji, stosowania reguł zachowania się w rozmowie, umiejętności uczestniczenia w zwyczajach grupy, wyrażania oceny, płynności i oryginalności myślenia, oryginalności rysunkowej, umiejętności znalezienia się w konwencji roli, kształtując przy tym sferę estetyczną. Okazało się, że zabawa w teatr – uczy kontaktów interpersonalnych, wzajemnych relacji, współdziałania ukierunkowanego na cel.

Zdjęcia z przedstawienia i artykuły o nim ukazywały się w prasie, a próby i sam spektakl zostały nagrane na kasety video. Dla dzieci znaczyło to bardzo dużo. Poczuli się docenione, potrzebne i przez jakiś czas miały swoje miejsce na ziemi.

Zajęcia zaktywizowały młodych ludzi we wspólnym przedsięwzięciu, wyzwalając pokłady inwencji i oryginalności myślenia. Aktywne, twórcze, a nade wszystko pozytywne spędzanie wolnego czasu zaowocowało premierą spektaklu *Przyjaciele ze Stumilowego Lasu*, wzbogaconą o prezentację grupy muzycznej i tanecznej. Poznanie wielu technik teatralnych spowodowało, że dzieci chciały wykorzystać je wszystkie w swojej inscenizacji. Spektakl był mieszaniną teatrów (teatr cieni, gestu, ruchu, teatr plastyczny i pantomimy). Dopiero w dalszej pracy można byłoby szukać ulubionego, czy najlepszego dla dzieci sposobu wyrażania siebie. Nie udało się osiągnąć czystości wypowiedzi na scenie. Dzieci na co dzień mówią niedbale. Niestaranna artykulacja,

transakcentacja, brak kultury słowa w szkole, w domu, powodują utrwalenie złych nawyków.

W dniu premiery okazało się, że współodpowiedzialność i współpraca między poszczególnymi instytucjami jest możliwa. Okazało się, że teatr łączy, daje możliwość samorealizacji, organizuje czas, rozbudza zainteresowania, ujawnia skryte talenty, wdraża do twórczego myślenia. Założona metoda pracy, oparta na zabawie i wykorzystaniu kreatywności przyniosła zamierzone efekty. Zajęcia sprowadzono do podążania za dzieckiem i jego potrzebami w celu otwierania nieskończonych pokładów pomysłowości. Dziecięca wyobraźnia, pochodząca z „krajów marzeń” jest imponująca i drzemie w niej wielki potencjał. Należy ją, co najwyżej, w odpowiedni, właściwy dla „krajów teatru” sposób ukierunkować i pozwolić podążać własnym – a z pewnością właściwym torem.

Teatr jest sposobem dotarcia do młodego człowieka – poznania go, nawiązania serdecznych więzów, niezbędnych do kształtowania poglądów, postaw i uczuć. Oddziaływanie teatru sprowadza się nie tylko do sztuki, ale i do pracy w zespole. Podstawą jest czas dochodzenia do ukształtowania widowiska scenicznego, czas prób i przygotowań. Okazuje się, że młodzi ludzie, nawet ci należący do pewnego rodzaju „marginesu społecznego”, potrzebują, wręcz rozpaczliwie poszukują miejsca i ludzi, którzy pomogliby im zaspokoić własne pasje i zainteresowania, którzy daliby im możliwość wypowiedzania się indywidualnym językiem, zgodnym z oczekiwaniami społecznymi. Dzieciaki poddane terapii w ramach projektu, jeszcze długo po zakończeniu działań z nim związanych, przychodziły do „swojego miejsca na ziemi” i pytały: „czy jest pani Kasia?”, „kiedy będą następne zajęcia?”, „...my tak byśmy chcieli...”

Teatr, jak czekolada: poprawia nastrój tym, którzy go potrzebują i chcą mieć z nim kontakt – jednych uspokaja (bo tego właśnie pragną), innych pobudza do działania, dla jeszcze innych jest źródłem ekstremalnych i niepowtarzalnych wrażeń. W ustach niektórych (jak czekolada) pozostaje na krótko, ale za to bardzo intensywnie. Są i tacy, którzy delektują się kolejnymi tabliczkami. Z czasem nie wyobrażają sobie życia bez kolejnej, maleńkiej kostki. I tak już zostają. ♦

Wioletta Komar
instruktor teatralny
SOK - Teatr RONDO

1. J. Konopczyński, *Twórcza resocjalizacja*, Warszawa 1996, s. 29.
2. B. Szczupał, *Praca pedagogiczna w zakładzie leczniczym*, [w:] J. Stochmiątek, Warszawa 1998, s. 263.

Marynarska Dziewiątka

Program pracy innowacyjnej koła teatralnego

Zawsze tam, gdzie ty

*Już teraz wiem, że dni są tylko po to,
by do ciebie wracać każdą nocą złotą
Nie znam słów,
co mają jakiś większy sens
Jeśli tylko jedno - jedno tylko wiem:
Być tam,
zawsze tam,
gdzie ty.*

*Budzić się i chodzić,
spać we własnym niebie
Być tam, zawsze tam, gdzie ty
Żegnać się co świt
i wracać znów do ciebie
Być tam, zawsze tam, gdzie ty
Budzić się
i chodzić spać we własnym niebie
Być tam,
zawsze tam,
gdzie ty.*

Jacek Skubikowski

Od września 2007 będę realizowała w Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku na zajęciach koła teatralnego „Marynarska Dziewiątka” innowację: *Rozbudzanie i rozwijanie zdolności aktorskich*. Prace z innowacją zaplanowałam na trzy lata.

Celem innowacji jest:

- uczenie się przez przeżywanie,
- rozwijanie twórczej inicjatywy i wyobraźni,
- kształtowanie mowy ojczystej i rozwijanie poczucia jej piękna,
- kształtowanie pozytywnych postaw moralno-społecznych,
- rozbudzanie zainteresowań,
- rozwijanie wiary w siebie,
- doskonalenie koncentracji uwagi,
- uczenie racjonalnego spędzania wolnego czasu,
- kształcenie umiejętności czystej, poprawnej wymowy, właściwej modulacji i siły głosu poprzez ćwiczenia dykcyjne, oddechowe, ruchowe, itp.,
- kształcenie umiejętności posługiwania się językiem ojczystym oraz odkrywanie jego funkcji komunikacyjnej,
- rozbudzanie wyobraźni i wrażliwości uczniów,
- rozwijanie zdolności precyzyjnego przedstawiania myśli, nazywania uczuć,
- doskonalenie pamięci mechanicznej i logicznej,
- integracja zespołu i zacieśnianie więzi koleżeńskich,
- kształcenie poczucia odpowiedzialności i dyscypliny,
- dostarczanie radosnych przeżyć emocjonalnych i estetycznych,
- zaspokajanie potrzeby twórczej aktywności dzieci,
- eliminowanie nieśmiałości.

Opis innowacji

Teatr dysponuje ogromną siłą ekspresji i zdolnością wywoływania emocji oraz umożliwiania jednostce włączania się do zbiorowości widzów, co daje radość i poczucie wspólnoty z innymi. Poprzez niezwykłą sugestywność artystycznego wyrazu sztuka teatralna, silnie oddziałuje na strefę emocjonalno-uczuciową dziecka, wywołuje jego emocjonalny stosunek do prezentowanych w niej, pożądanych i społecznie akceptowanych treści.

Uczniowie na zajęciach koła teatralnego rozwijać będą umiejętności plastyczne i techniczne oraz będą przygotowani do aktywnego uczestnictwa w kulturze, rozwijania zainteresowań teatralnych, a także pogłębiać indywidualne zdolności recytatorskie, plastyczne

i literackie. Dzięki wprowadzeniu innowacji młodzi aktorzy będą wzmacniać poczucie własnej wartości, wynikające z przynależności do zespołu, rozwijając pozytywne cechy charakteru, takie jak: tolerancja, życzliwość, otwartość, szczerłość i szacunek do pracy innych.

Zajęcia będą stwarzać klimat do swobodnej ekspresji plastycznej przy tworzeniu dekoracji i strojów, rozwijać uzdolnienia aktorskie i inne predyspozycje indywidualne.

Wnioski dotyczące zakresu i sposobów wykorzystania wyników innowacji

Uczniowie biorący udział w innowacji będą mogli przedstawić efekty swojej pracy na terenie szkoły lub poza nią prezentując spektakle teatralne widowni szkolnej, pozaszkolnej i podczas konkursów teatralnych dla uczniów szkół podstawowych.

Założeniem innowacji jest dawanie radości i odprężenia psychicznego, kształcenie umiejętności współpracy, samodyscypliny, podejmowania decyzji i uważnego słuchania (wykorzystywanie wychowawczego oddziaływania zespołu rówieśników).

W trakcie realizacji innowacji będą wykorzystywała środki audiowizualne, scenariusze inscenizacji teatralnych, podręczniki, nagrania dźwiękowe, dekoracje, kostiumy, rekwizyty, przedmioty i materiały do inscenizacji, elementy przenośne scenografii, zdjęcia, pacynki, marionetki, kukły itp. ♦

Brygida Skolarus

nauczycielka w świetlicy
w Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku

*Nie chodzę nigdzie prócz knajp
I jeśli myślę to tam,
Choć chyba spał się mózg.
Nie pytam ile za sto, nie liczę drinków, bo co?
Jeżeli tamto to nic?
Przez mokry asfalt i deszcz
Uciekam sam nie wiem gdzie,
By tylko dalej od spraw.
A twoje okna wciąż śpią,
A światła rażą i drwią i znów czują aż tak...*

*Bo było nas dwoje,
A zostało nie wiem co.
Bo było nas dwoje,
Znów wygrało głupie zło.*

Jacek Skubikowski

Lekcje teatru

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku oraz słupskie teatry: Teatr Nowy, Rondo, Państwowy Teatr Lalki „Tęcza” proponują nauczycielom wszystkich typów szkół realizację – w ramach edukacji teatralnej – wspólnego projektu, którego celem jest uczenie dzieci i młodzieży teatru, przygotowanie do dojrzałego przeżywania nie tylko wrażeń estetycznych i emocji ewokowanych ze sceny, ale i uczenie umiejętności odkrywania metaforycznych znaczeń sztuki. Zrozumieć teatr – zrozumieć świat, ludzi i siebie pomoże młodemu odbiorcy wiele zaplanowanych w ramach projektu działań, uwzględniających predyspozycje młodego widza.

Teatr proponuje młodzieży:

- uczestniczenie w spektaklach: od próby generalnej do premiery,
- utworzenie przy teatrze międzyszkolnych grup teatralnych, udział w inscenizacji teatralnej: granie epizodów i małych ról,
- spotkania z twórcami teatru, także w szkołach,
- lekcje teatralne w szkołach, dotyczące historii teatru, konwencji teatralnej, sztuki aktorskiej i reżyserskiej, dzieła teatralnego i odbioru sztuki.
- lekcje prowadzone metoda dramy, między innymi przez zespół instruktorów przygotowany przez Jana Machulskiego.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku oferuje nauczycielom we współpracy z teatrem:

- pomoc w organizowaniu spotkań z twórcami,
- udział w warsztatach teatralnych, konferencjach, konsultacjach zespołowych, debatach na temat: miejsca teatru we współczesnym świecie, odbiorcy sztuki teatralnej, postaci scenicznych,
- współdziałanie w przeprowadzaniu konkursów z wiedzy o teatrze.

W grudniu 2006 r. ODN przeprowadził we współpracy z PTL „Tęcza” spotkanie z nauczycielami szkół podstawowych i gimnazjalnych, poprzedzone spektaklem „Telerodzina” według scenariusza i w reżyserii Małgorzaty Kamińskiej-Sobczyk. Uczestnicy spotkania wzięli udział w dyskusji na temat roli tego przedstawienia w wypełnianiu aksjologicznej pustki współczesnego człowieka. Ponadto obejrzelili prezentację multimedialną, dotyczącą „Tęczy” i uczestniczyli w omówieniu scenariuszy zajęć z zakresu edukacji teatralnej, przygotowanych przez Izabelę Druzbę, Iwonę Poźniak i Jolantę Gierszewską na podstawie sztuki „Telerodzina”. ♦

Jolanta Gierszewska

konsultant ds. edukacji humanistycznej
w ODN w Słupsku

Multimedia w edukacji teatralnej

Edukacja teatralna to nie tylko zajęcia prowadzone przez nauczycieli i instruktorów podczas spotkań kółek teatralnych z grupą wybranych, uzdolnionych aktorsko dzieci, ale również lekcje np. języka polskiego, podejmujące tę tematykę.

Teatr to dziedzina sztuki, którą lepiej oglądać niż słuchać o niej wykładów, więc multimedia świetnie nadaje się, by w sposób atrakcyjny, zrozumiały i treściwy przekazać uczniom podstawy wiedzy o teatrze.

Znakomicie nadają się do tego zadania eduROM-y do języka polskiego, przeznaczone dla klas starszych szkoły podstawowej oraz gimnazjów. Programy te wprowadzają dziecko w świat wiedzy o teatrze w sposób bardzo przystępny i atrakcyjny. Zawierają wiele prezentacji z przedstawień teatralnych, w których występują znani aktorzy. Pokazują budowę sceny i całego budynku teatralnego. Można dzięki nim wprowadzić uczniów w tajniki pracy ludzi związanych z teatrem. I tak np. czwartoklasiści z rozdziału „Teatr” dowiadują się: co to jest teatr, kim jest aktor, w jaki sposób postaci i przedmioty ulegają scenicznym przeobrażeniom, jak aktor może widzom przekazywać treść sztuki nie używając słowa. Uczniowie odwiedzają też „Królestwo teatru lalek”, poznają typy lalek i sposoby ożywiania ich. Mogą podpatrzeć, jak wykonuje się bohaterów przedstawień kukielkowych. Ciekawie z wiedzą o teatrze powiązane są tu też tradycje jasełkowe, czyli spektakle na Boże Narodzenie.

Piątoklasiści uczą się rozpoznawać, czym jest dialog i monolog na scenie, jakie znaczenie w odgrywaniu roli pełni słowo, a także milczenie. Utrwalają również podstawowe zasady kultury, związane z wizytą w teatrze, uczą się jak zapisać zaproszenie na spektakl. Poznają warsztat aktora pracującego nad rolą.

Szóstoklasiści znajdą w eduROM-ach informacje o historii teatru. Dowiedzą się, jak wyglądało życie ludzi związanych z teatrem przed wiekami, poznają różne typy sceny, odwiedzą warsztat dekoratora, charakteryzatornię, magazyn dekoracji i rekwizytornię.

Łatwo się zorientować, że repertuar zagadnień teatralnych, proponowany przez program multimedialny, jest niezwykle bogaty. Do najciekawszych jego elementów z pewnością należą krótkie i dłuższe filmy, przedstawiające np. inscenizacje spektakli teatrów ulicznych i plenerowych, fragmenty pantomimy, podczas których uczniowie mogą rozpoznawać i nazywać czynności wykonywane przez aktora - Ireneusza Krosnego. EduROM-y dają też możliwość twórczej zabawy: można w nich samodzielnie dobierać dekoracje, komponować ele-

menty sceny, charakteryzować postać i przymierzać kostiumy bohaterom.

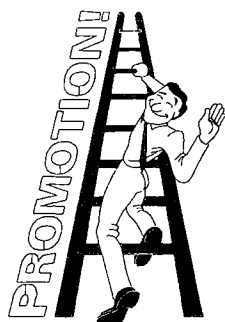
Jak pracować z programem na lekcji? Idealnym rozwiązaniem byłoby prowadzenie zajęć w pracowni informatycznej, tak, aby każdy uczeń miał bezpośredni dostęp do komputera, ale można sobie poradzić również w gabinecie, w którym jest choćby jeden komputer. Nauczyciel prezentuje wtedy kolejne zagadnienia programu, a uczniowie zbiorowo lub indywidualnie rozwiązują zadania multimedialne, pracując równocześnie z zeszytem, przy komputerze i przy tablicy. Uczeń, rozwiązujący zadania przy komputerze jednocześnie sprawdza poprawność wykonywanych zadań, co umożliwi program. W razie błędów, klasa wspólnie dokonuje korekty. Jeśli i to się nie uda, program sam pokazuje i poprawia błędy. Dobrze jest, jeśli do takich zajęć nauczyciel przygotowuje na podstawie programu kartę pracy ucznia z ćwiczeniami identycznymi, jak te, które pojawiają się na ekranie monitora. Wymaga to trochę dodatkowej pracy i umiejętności posługiwania się komputerem, ale warto, gdyż uatrakcyjni to, przyspiesza i ułatwia pracę na lekcji oraz zachęca uczniów do angażowania się w zajęcia. Cóż, takie czasy. Nie wystarczy, że współczesny nauczyciel powinien być ze wszech miar humanistą, powinien też być po części informatykiem...

Polecam: praca z eduRom-ami to przyjemność i wielkie ułatwienie dla nauczyciela w prowadzeniu edukacji, nie tylko teatralnej. ♦

Iwona Poźniak

konsultant ds. informacji pedagogicznej i wydawnictw
w ODN w Słupsku

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Odbyło się w ODN

FORMY DOSKONALENIA, KTÓRE ODBYŁY SIĘ OD STYCZNIA DO KWIETNIA

KURSY DOSKONALĄCE:

- Nowe techniki w czytaniu i pisaniu - 10 godz., Przed-szkole – Przechlewo.
- Kurs choreograficzny - 30 godz., ODN – Słupsk.
- Opiekun szkolnego centrum multimedialnego - 15 godz., ODN – Słupsk.
- Europejskie programy edukacyjne - 10 godz., Gimnazjum w Bojanie.
- Kurs kierowników wycieczek szkolnych - 10 godz., 2 grupy: Gimnazjum-Bytów, ODN - Słupsk.
- Prawidłowa emisja i higiena głosu - 10 godz., ODN – Słupsk.
- Ocenianie kształtujące - 10 godz., Środkowopomorskie Centrum Kształcenia Ustawicznego-Słupsk.
- Muzykoterapia - 15 godz., ODN – Słupsk.
- Studia podyplomowe „Oligofrenopedagogika” (uzupełniające) dla absolwentów kursu kwalifikacyjnego MENiS-120 godz., przy współpracy z Wyższą Szkołą Humanistyczno-Ekonomiczną w Łodzi (Oddział -Słupsk).

W trakcie trwania:

STUDIA PODYPLOMOWE (rozpoczęły się 20 października)

- „Oligofrenopedagogika”-360 godz., przy współpracy z Wyższą Szkołą Humanistyczno-Ekonomiczną w Łodzi (Oddział -Słupsk).

W najbliższym czasie odbędą się kursy:

Nauczanie zintegrowane:

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku oraz Redakcja Platformy Edukacyjnej www.eduskrypt.pl, serdecznie zapraszają dnia 10.05.2007 r. w godz. 14.00 - 19.00 na bezpłatne szkolenie warsztatowe pt. „Twórcze projekty w kształceniu zintegrowanym” realizowane w ramach programu „**Twórczy Nauczyciel – Twórcza Edukacja**”.

Patronat medialny nad projektem obejmie „Głos Nauczycielski” oraz www.eduskrypt.pl.

W ramach Projektu oferujemy:

- bezpłatne jednodniowe (6 godzinne) szkolenie, które zostanie przeprowadzone jednocześnie dla dwóch grup warsztatowych po 30 osób,
- pakiet materiałów promocyjnych partnerów programu.

Program warsztatów obejmuje:

Moduł I: Od pomysłu do projektu.

Moduł II: Edukacja lokalna w kształceniu zintegrowanym.

Moduł III: Edukacja artystyczna w kształceniu zintegrowanym.

Moduł IV: Rola ICT w edukacji artystycznej (Technologie informacyjno-komunikacyjne).

Prowadzący: mgr Piotr Kaja, mgr Andrzej Peć,

Opieka i wychowanie

- Rola nauczyciela w procesie skutecznego rozwiązywania problemów wychowawczych /negocjacje i mediacje szkolne/-10 godz., 15.05.2007 r. Zespół Szkół w Wicku.

Szkolnictwo specjalne

- Wczesna terapia oraz profilaktyka zaburzeń psychomotorycznych w świetle metody Marii Montessori -10 godz. -26.05.2007 r.

Dla wszystkich zainteresowanych nauczycieli:

- Kurs dla kierowników wycieczek szkolnych -10 godz.- 19.05.2007 r. - SP nr 1 w Czersku.

Prowadzimy jeszcze nabór na studia podyplomowe lub kursy kwalifikacyjne:

- Bibliotekoznawstwo.
- Oligofrenopedagogika.
- Oligofrenopedagogika - 120 godz., studia uzupełniające dla absolwentów kursu kwalifikacyjnego MENiS.
- Pedagogika opiekuńcza z elementami resocjalizacji.

- Pedagogika opiekuńcza z elementami resocjalizacji.
- Studia nadające kwalifikacje pedagogiczne.
- Socjoterapia.
- Terapia pedagogiczna z elementami arteterapii.
- Zarządzanie w oświacie.

UWAGA: Zgłoszenie na studia, kursy oraz warsztaty przyjmujemy telefonicznie, pod numerem telefonu 059 8423567, pocztą elektroniczną, pocztą tradycyjną oraz osobiście, codziennie w godzinach 8.00-15.30

Inne kursy organizujemy na życzenie rad pedagogicznych zainteresowanych szkół. ✦

Ewa Misiewicz

konsultant ds. doskonalenia nauczycieli
i dydaktyki sztuki
w ODN w Słupsku

Zmiany w nadzorze pedagogicznym

Koncentrując uwagę na różnych sprawach oświatowych i nie tylko oświatowych, takich jak „zero tolerancji”, „mundurki w szkołach podstawowych i gimnazjach”, czy zmiany w Konstytucji, tylko niewielu nauczycieli dostrzegło zmiany, jakie wprowadziła nowelizacja, a właściwie całkowita zmiana rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego. Środowisku oświatowemu najbardziej znany jest jeden jego zapis i to likwidujący (niezbyt w polskich szkołach lubiany), zapis o konieczności corocznego wewnątrzszkolnego mierzenia jakości pracy szkoły. Jest to jednak zaledwie początek owych zmian, a cała rewolucyjna dla nadzoru pedagogicznego reszta, jest właściwie prawie nieznaną.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecić prowadzenie badań i opracowanie ekspertyz (Dz.U. nr 235, poz. 1703) zmienia rozporządzenie w tej samej sprawie, wydane o ponad dwa lata wcześniej tj. 23 kwietnia 2004 r. Zmiany są rzeczywiście poważne. Przede wszystkim aktualne rozporządzenie jest znacznie „szczuplejsze”, w całości obejmuje jedynie sześć stron. To mniej więcej tyle, ile w poprzednim rozporządzeniu zajmował załącznik z obszarami i standardami do mierzenia jakości. To oczywiście, skoro zlikwidowane zostało wewnątrzszkolne mierzenie jakości, narzędzia z nim związane stały się również niepotrzebne. Wspomniane zwolnienie szkół z obowiązku badania jakości własnej pracy zostało w większości placówek powitane z nieukrywaną radością. Wymóg corocznego żmudnego oraz pracochłonnego badania i przedstawiania wyników w formie raportu, postrzegany był przez wielu nauczycieli i dyrektorów jako czynność nie do końca przydatna. Tym bardziej, że i kuratoria oświaty, wobec braków w kadrze wizytatorów, nie zawsze radziły sobie z analizą wniosków przedstawianych przez poszczególne szkoły. O działalności wspomagającej placówki oświatowe, która była niemalże głównym założeniem poprzedniego rozporządzenia, nie mogło być w tej sytuacji mowy. Prawodawca, likwidując wewnątrzszkolne mierzenie jakości pracy, wprowadził przy okazji również inne zmiany. Zniknął zapis umieszczony w § 2 poprzedniego rozporządzenia, brzmiący: „W celu doskonalenia systemu oświaty,

a w szczególności jakościowego rozwoju szkół i placówek, wspomagania rozwoju uczniów oraz rozwoju zawodowego nauczycieli, organy sprawujące nadzór pedagogiczny”. Tu wypunktowane zostały praktycznie wszystkie formy sprawowania nadzoru, łącznie z pomiarem jakości i kontrolą bieżącą szkół. W tych i dalszych paragrafach cały nadzór pedagogiczny został podporządkowany działaniom zmierzającym do podniesienia jakości pracy szkół. Z tego też założenia wynikał ów nieszczęsny i raczej niepopularny zapis o konieczności mierzenia przez szkoły jakości ich pracy.

Spierać się można o to, czy owe zapisy były w swych założeniach możliwe do realizacji w praktyce szkolnej i sprawowaniu nadzoru pedagogicznego. Czy nie stały się nieżyłowe, poprzez swoją zbytnią „wierność” i zbyt powierzchowną adaptację systemów zapewnienia jakości – częstokroć z dużych prywatnych firm – z których się wywodziły. W nowym rozporządzeniu ustawodawca zaplanował zupełnie odmienne cele prowadzenia nadzoru pedagogicznego.

Szczególnie istotnym pod tym względem jest § 2 nowego rozporządzenia. Znalazła się tam istotna hierarchia celów nadzoru pedagogicznego – „Nadzór pedagogiczny jest realizowany przez wykonywanie zadań i czynności określonych w art. 33 ustawy, w szczególności przez działalność diagnostyczno-oceniającą i wspomagającą, w procesie planowej i systematycznej współpracy organów sprawujących nadzór pedagogiczny, organów prowadzących szkoły i placówki, dyrektorów szkół i placówek oraz nauczycieli”. Rozumieć należy, iż intencją ustawodawcy jest, by najważniejszą sferą nadzoru pedagogicznego uznać kontrolę, czyli diagnozę połączoną z ocenianiem, natomiast dopiero na dalszym miejscu wspomaganie szkół. Nie chodzi tu jedynie o „czepianie się” kolejności zapisów w paragrafach ustawy, bowiem wyżej opisana gradacja ma swoje wyraźne odzwierciedlenie w kolejnych paragrafach. Opis form wspomagających szkoły zajmuje jeden punkt w § 3 w/w rozporządzenia, dwa inne to opis form diagnostyczno-oceniających. Punkt czwarty tego paragrafu reguluje stosowanie wspomnianych norm w stosunku do szkół i placówek niepublicznych. Wspomaganie obejmuje w dosyć dużym skrócie szkolenia, przekazywanie informacji o zmianach prawa i problemach oświatowych, udział w rozwiązywaniu problemów oświatowych, upowszechnianie skutecznych praktyk dydaktycznych oraz inspirowanie do współpracy między szkołami i innymi placówkami.

Działalności diagnostyczno-oceniającej ustawodawca poświęcił znacznie więcej miejsca. § 3 konkretyzując, iż nadzór pedagogiczny obejmuje systematyczne kontrolowanie przestrzegania przepisów prawa oświatowego, diagnozowanie i ocenianie działalności dydak-

tycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek oraz gromadzenie informacji o pracy nadzorowanych nauczycieli i dyrektorów szkół i placówek, w celu dokonania oceny ich pracy. Nadzór pedagogiczny to hospitacje, wizytacje oraz badania (ankiety).

Trudno, by w tym miejscu nie nasunęła się pewna refleksja: „Czy tego już nie było?”, „Czy tego już nie przerabialiśmy?” Rzeczywiście, kiedy czyta się kolejne zapisy nowego rozporządzenia o nadzorze pedagogicznym, nieodparcie kojarzą się one z „twardym” nadzorem, znanym z wczesnych lat 90 i jeszcze wcześniejszych ubiegłego wieku. Kojarzą się z nadzorem o niezwykle silnej pozycji organu sprawującego ten nadzór, szczególnie w stosunku do dyrektorów podległych szkół.

Odczucia takie znajdują potwierdzenie w kolejnych paragrafach w/w rozporządzenia. Chociażby w zapisie, iż do 15 sierpnia każdego roku szkolnego kuratoria oświaty przedstawiają dyrektorom szkół plan nadzoru pedagogicznego na dany rok szkolny. Mając te ustalenia, dyrektorzy na ich podstawie, mogą dopiero tworzyć własne plany nadzoru. I nie byłoby w tym nic nadzwyczajnego (takie lub prawie takie zapisy były w poprzednich rozporządzeniach), jednakże stwierdzić należy, iż zmienia się cel i sposób realizacji dwóch podstawowych narzędzi prowadzenia nadzoru pedagogicznego – hospitacji i wizytacji.

Analizując zapisy rozporządzenia o hospitacji, ustawodawca stwierdził wyraźnie, że są one bezpośrednią obserwacją realizowania przez nauczycieli statutowych zadań szkoły i mają na celu „uzyskanie informacji do diagnozy lub oceny pracy nauczycieli”. Poprzez taki zapis znika funkcja wspierająca i inspirowająca hospitacji na rzecz doraźnego oceniania (obecna w poprzednim rozporządzeniu). Wydać się może, że jest to zbyt wąskie ujęcie funkcji hospitacji, poprzez sprowadzenie jej jedynie do jakiegoś rodzaju narzędzi niemalże restrykcyjnych.

Podobnie sprawa wygląda z wizytacją, która w zapisie rozporządzenia, jest „podsumowującym etapem sprawowania nadzoru pedagogicznego”. To zdecydowanie nieprecyzyjne wyjaśnienie. Nie precyzuje, czego dokładnie szkoły mogą się spodziewać podczas przeprowadzania wizytacji. Może to być np. powrót do tzw. „kompleksówek”, które starsi dyrektorzy (i nauczyciele także) pamiętają, w wielu przypadkach, sprowadzających się do kontroli dokumentacji oraz seryjnych hospitacji? By temu zapobiec, wydaje się niezbędne, aby organ nadzorujący w sposób bardzo klarowny sprecyzował swoje oczekiwania w stosunku do nadzorowanych szkół i placówek. W materiale takim można by zawrzeć dosłownie punkt po punkcie, czego będzie wymagał „nadzór” i w jakiej formie, a szkoły i placówki oświatowe będą tego przestrzegać. Nie chodzi o to, by „złapać” na czymś dyrektora, na jakiejś „niedoróbce”, ale o to, by

szkoły funkcjonowały w sposób właściwy, spełniając swoje zadania statutowe i oczekiwania społeczne.

Trudno jest dziś ocenić jednoznacznie nowe rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego. Z jednej strony znosi ono niezbyt fortunne zapisy poprzedniego rozporządzenia, a w szczególności konieczność dokonywania corocznego mierzenia jakości pracy szkół i placówek. Z drugiej jednak usuwa również, niejako przy okazji to, co w polskim prawodawstwie szkolnym pojawiło się chyba po raz pierwszy – troskę o diagnozę stanu rzeczy oraz rozwój naszych szkół. W poprzednim rozporządzeniu, zaplanowano właśnie w tym celu wykorzystanie nadzoru pedagogicznego. Niestety w aktualnych zapisach nie pozostało z tego prawie nic, poza sloganowymi wręcz hasłami o szkoleniach i zachęcaniu do współpracy. To chyba niezbyt wiele w czasach, kiedy szkoły walczą o środki pozabudżetowe, a wszelkie przejawy aktywności i odmienności w nauczycielskim myśleniu, trzeba pielęgnować, bo niezbyt to częste, a może stać się unikalne.

Poza tym rozporządzenie przynosi kolejną, w ciągu niespełna trzech lat, rewolucję w szkolnej rzeczywistości. Rewolucję jednak niepełną. Nadzór pedagogiczny wraca na tory „twardej” kontroli przestrzegania prawa. To może zresztą pomysł nienajgorszy – wszak przestrzegać prawa należy. Jednak metoda taka nie może, jak się wydaje, stać się panaceum na wszystkie problemy współczesnej polskiej szkoły. Marzy się tu kompilacja obu rozporządzeń. Z jednej strony jasno określająca zasady sprawowania nadzoru pedagogicznego, bez wprowadzania nieżywczych i nierealnych w praktyce szkolnej przepisów i norm żywcem niemalże przeniesionych z przedsiębiorstw produkcyjnych, firm handlowych czy usługowych. Z drugiej zaś inspirująca placówki do poszukiwań błędów oraz nowych, nieszablonowych rozwiązań, bez tłamszenia poprzez sprowadzenie nadzoru jedynie do kontroli przestrzegania prawa. Czy to naprawdę niemożliwe do osiągnięcia? Zapewne jest to możliwe. Tylko.... Życie i praktyka zweryfikuje. ♦

Lech Kowalewski

konsultant ds. doskonalenia kadry kierowniczej
i oświaty samorządowej
w ODN w Słupsku

Nauczmy uczniów uczenia się

„Sztuka nauczania przekształca się w sztukę uczenia się dzieci, jak należy samodzielnie uczyć się.”

Helena H. Wallenberg, Michał S. Boglea

Świat i Polska zmieniły się i nadal zmieniają się szybko. Szkoły, a przede wszystkim my - nauczyciele powinniśmy także się zmieniać. Nauczyciel powinien bardziej aktywizować ucznia. Musi to nastąpić poprzez stopniowe odchodzenie od procesu nauczania na rzecz procesu uczenia się, z wykorzystaniem predyspozycji ucznia.

Uważam, podobnie jak J.P. Sawiński, że właściwe zastosowanie zasad i strategii uczenia się i doskonalenia się, opartych na neurologii - pozwoli lepiej zrozumieć faktyczne prawidłowości, mechanizmy i możliwości ludzkiego mózgu - siedliska myśli, mowy, uczuć, duszy itd., a więc czynników wpływających na nasz rozwój. Poznanie możliwości ludzkiego mózgu i indywidualnych preferencji w uczeniu się i zachowaniu z pewnością ułatwi określenie potrzeb własnego doskonalenia się. Może wyznaczy też ułatwi osiągnięcie sukcesu w życiu.

Wiedza z neurologii i neuropedagogiki pozwoli nam - nauczycielom dotrzeć do wewnętrznej motywacji uczniów. Według M. Taraszkiewicz *„neuropedagogika - to pedagogika XXI wieku, opierająca się na wiedzy (ze zrozumieniem) o budowie, funkcjach i integracji mózgu, np. wiedzy o preferencjach sensorycznych, różnicach w funkcjonowaniu półkul mózgowych, profilach dominacji półkuli mózgowej w połączeniu z dominacją oka, ucha, ręki, nogi i konsekwencji tegoż dla stylu uczenia się oraz na właściwych reakcjach w sytuacji stresu. Zajmuje się także wpływem stresu na różne typy pamięci, efektywność uczenia się i wreszcie na tworzeniu własnych stanów psychoemocjonalnych, które optymalizują przebieg uczenia się”*.

Jak pisze J.P. Sawiński: *„szkołę dzisiejszą, w dobie bomby informacyjnej, trzeba uczynić miejscem nie tylko rzeczywistego szacunku dla indywidualności każdego człowieka, ale przede wszystkim przyjemnego uczenia się i doskonalenia się uczniów, a nie tylko tradycyjnego nauczania. Trzeba oddać w ręce młodzieży sprawy stylu jej uczenia się i rozwoju, w którym być może tkwi sekret sukcesu. Trzeba też pozostawić jej dobór strategii i metod uczenia się, a w ewaluacji szkolnej sprawdzać rzeczywisty przyrost efektów ich pracy i tzw. kompetencji życiowych.*

Trzeba mieć nadzieję, że szkoły w najbliższej przyszłości będą placówkami inspirującymi i motywującymi do uczenia się i pracy nad sobą oraz na rzecz lokalnego środowiska; że będą sprawiać znacznie większą, niż to jest obecnie, radość i przyjemność z chodzenia do nich, zachęcać do uczenia się i autorefleksji. Szkoły powinny być miejscem, w którym nie nadmierny stres się przeżywa, ale trochę radości z uczenia się, z efektów raczej i z tego, że człek staje się doskonalszy i lepszy”.

Od trzech lat prowadzę zajęcia z uczniami klas drugich liceum w ramach ścieżki edukacja czytelnicza i medialna na temat szybkiego i skutecznego uczenia się. Staram się podczas tych lekcji wyjaśnić, czym jest przyspieszone uczenie się z wykorzystaniem obydwu półkul mózgowych. Przedstawiam sposoby szybszego i efektywniejszego przyswajania i zapamiętywania informacji. Omawiam różne techniki i narzędzia pomocne w nauce i powtarzaniu materiału m. in. technika szybkiego czytania, sporządzanie notatek (mapy pamięci Tony Buzana) i inne. Podaję przykłady działań, jakie powinni podjąć uczniowie, aby udoskonalić swoje umiejętności gospodarowania czasem i określania stopnia ważności zadań.

Umiejętność uczenia się: szybkiego i efektywnego - najważniejszą umiejętnością człowieka.

Każdy z nas jest inny, ma inne zdolności. Inne metody przyswajania wiedzy są dla każdego z nas najlepsze. Trzeba stworzyć system uczenia się, dostosowany do własnych potrzeb. Poznać sposoby stosowane przez innych, wypróbować je i dokonać ich adaptacji do swoich celów. Jeśli ma się własny system uczenia się, można go udoskonalić.

W pracy nad technikami uczenia się należy dążyć do integracji pracy obydwóch półkul mózgowych. Zasadnicza różnica pomiędzy półkulą lewą a prawą polega na tym, że lewa (logiczna) odbiera i zapamiętuje informacje podane słownie i cyfrowo, natomiast prawa (intuicyjna, wyobrazeniowa) odbiera i zapamiętuje informacje podane obrazowo.

Dobrze jest uczyć się przy muzyce, której rytm odpowiada rytmowi naszego serca – dobra jest muzyka barokowa. Większość utworów współczesnej muzyki ma rytm zbyt szybki. Natomiast zbyt powolna, spokojna muzyka może podzielać na nas jak kołysanka... Doskonałe rezultaty daje nauka w stanie pełnej relaksacji. Gdy jesteśmy odstresowani i rozluźnieni łatwiej przyswajamy i zapamiętujemy zdobytą wiedzę.

Jak się uczyć szybko i skutecznie

„Dziś z wiedzą można żyć najwyżej parę lat, natomiast z metodą zdobywania wiedzy – całe życie.”

Jadwiga Andrzejewska

Oto kilka rad, które pomogą w szybszym i skuteczniejszym uczeniu się:

- porę nauki dostosuj do swoich osobistych predyspozycji – sam wiesz - czy jesteś z natury sową czy skowronkiem,
- ucząc się – pamiętaj o specyficznych właściwościach naszego mózgu,
- staraj się korzystać z obu półkul mózgowych – by lewa nie była przemęczona, a prawa bezrobotna.

Aby lepiej zapamiętać i wykorzystać metody szybkiej nauki, warto poznać zasady działania naszej pamięci. Istnieją trzy rodzaje pamięci:

- obrazowa – polega na szybkim zapamiętywaniu widzianych przez chwilę rzeczy, nie zdajemy sobie z niej sprawy, nie mamy na nią wpływu,
- krótkotrwała – dociera do naszej świadomości, przechowuje wiadomości przez ok. 5 minut,
- długotrwała – przechowuje informacje przez dni, miesiące lub do końca życia.

Mózg nigdy nie śpi. Przez 24 godziny na dobę emituje delikatne impulsy elektroniczne (fale mózgowy), które pod względem fizycznym mierzone są w cyklach na sekundę. Rozróżniamy 4 rodzaje fal mózgowych:

- BETA – fale emitowane przez mózg w trakcie codziennej aktywności,
- ALFA – fale charakterystyczne dla stanu relaksacji, psychicznego i fizycznego rozluźnienia,
- TETA – fale emitowane podczas głębokiej medytacji lub modlitwy, stan dostępny na co dzień tylko niektórym np. mistykom, joginom,
- DELTA – fale emitowane podczas głębokiego snu.

Jakość naszej pracy umysłowej zależy w dużym stopniu od tego, na jaką częstotliwością fal operujemy. Najefektywniejsze są fale ALFA – mózg pracujący na tych falach przemienia się w gigantyczną gąbkę, która chłonie samoistnie dowolną ilość wiedzy. Aby osiągnąć stan ALFA, przed rozpoczęciem nauki, należy stosować różnorodne techniki relaksacyjne:

- słuchać muzyki o powolnym, miarowym rytmie,
- wykonywać głębokie i regularne oddechy,
- wykonywać proste ćwiczenia fizyczne,
- stosować ćwiczenia umysłowe, polegające np. na wyobrażaniu sobie ulubionych elementów przyrody, wyobrażanie odczuwania zapachu, dźwięków, dotyku.

Oddychanie

Poprzez koncentrację na własnym oddechu, osiągamy stan głębokiego relaksu. I właśnie w tym stanie mamy zwiększone możliwości percepcyjne – nowe zwroty i wyrażenia przyswajamy kilkakrotnie szybciej. Kinezylogia edukacyjna, której twórcą jest dr Paul Dennison, to prosta i skuteczna metoda, wspomagająca naturalny rozwój każdego z nas. Podstawowym jej zadaniem jest integracja myśli i działań, a więc idealna współpraca umysłu i ciała. Stosując ćwiczenia: relaksujące, rozciągające, energetyzujące, sprawiamy, że koncentracja, organizacja i komunikacja znacznie się poprawia. Zyskuje na tym całościowy proces uczenia się.

Ucząc się przyswajamy sobie wiadomości i umiejętności. Umiejętności oparte są na zrozumieniu wiadomości. Jeśli czegoś nie rozumiemy, nie potrafimy zastosować tego w praktyce. Przystępując do uczenia się musimy wiedzieć, czego mamy się uczyć.

Już 10 minut odprężenia w trakcie nauki daje dużo - ćwiczenia fizyczne, oddychanie, oderwanie wzroku (warto spojrzeć wtedy na zieleń - odpoczynek dla oczu). Najlepiej zapamiętujemy to, czego uczymy się przed odpoczynkiem. Przerwa w uczeniu – utrwala, sortuje wiedzę. Każdy, kto się uczy, powinien opanować umiejętności podstawowe, takie jak:

- aktywne słuchanie,
- aktywne korzystanie ze źródeł pisanych,
- szybkie i obrazowe notowanie.

Dzięki tym umiejętnościom można uczyć się szybko i skutecznie. Jeszcze bardziej efektywne uczenie się umożliwiają: szybkie czytanie i mnemotechnika.

Aktywne słuchanie polega na rozumieniu przekazu. Aby go lepiej zrozumieć, notujemy niezrozumiałe słowa i pytamy o ich znaczenie lub sprawdzamy je w słowniku. Słuchając zadajemy pytania i sporządzamy notatki. To pomaga w koncentracji i umożliwia późniejsze powtarzanie i utrwalanie materiału.

Prawidłowe korzystanie ze źródeł pisanych to szukanie określonych informacji. Podczas korzystania z podręczników trzeba wiedzieć, czego się szuka, umieć dotrzeć do właściwych księzek i umieć znaleźć w podręczniku to, czego się szuka. Podczas czytania podkreślamy słowa kluczowe, zakreślamy ważne fragmenty, sporządzamy notatki na marginesach. Rzeczy szczególnie ważne wypiszmy.

Szybkie czytanie

Normy szybkości czytania

150-200 słów na minutę – czytanie normalne.

200-250 słów na minutę – czytanie przyspieszone.

300 słów na minutę – czytanie szybkie.

Aby szybko i ze zrozumieniem czytać tekst, należy:

- aktywnie pojmować treść czytanego tekstu, starać się szybciej tę treść zrozumieć,
- obejmować jednym spojrzeniem równocześnie kilka wyrazów, odczytywać od razu całe grupy słów, a nie pojedyncze słowa,
- nie poruszać wargami ani językiem,
- unikać „mówienia wewnętrznego”,
- unikać powrotnych ruchów oczu wzdłuż czytanego wiersza,
- patrzeć na górną część wyrazów, a nie na dolną,
- ćwiczyć, stosując powyższe zasady tak długo, aż szybkie czytanie stanie się nawykiem.

Mnemotechniki

Mnemotechniki mają na celu ułatwienie zapamiętywania trudnego materiału pamięciowego, takiego jak liczby, daty, nazwy, wydarzenia, pojęcia, itd. Polegają one na sztucznym powiązaniu elementów trudnych do zapamiętania z elementami łatwiejszymi, kiedyś już przyswojonymi. Odbywa się to za pomocą wyobraźni oraz tworzenia obrazów pamięciowych np. mnemotechnika łańcuszka, słów – haków oraz inne.

Notatki

To, co zapisaaliśmy – utrwaliśmy. Gdy notujemy - łatwiej jest nam się skupić w czasie słuchania referatu, czytania. Notując, organizujemy informacje w przejrzystą strukturę, zapamiętujemy główne idee i tezy, wymuszamy koncentrację. Otrzymujemy gotowy półprodukt - materiał do wypracowania, rozprawki. Uruchamiamy twórcze myślenie.

Rodzaje notatek:

- linearne (streszczenie, konspekt, punkty - podpunkty),
- nielinearne (mapy myśli).

Mapy myśli

Mapy myśli to sposób notowania i opracowywania dużych partii materiału w sposób obrazowy. Podczas ich tworzenia aktywna współpracują obie półkule mózgu. W tworzeniu map obowiązuje zasada „od całości do szczegółu”:

- centralnie umieszczamy zagadnienie główne,
- liniami prostymi łączymy poszczególne zagadnienia,
- mapy tworzymy plastycznie i kolorowo,
- piszemy na mapach myśli drukowanymi literami.

Do uzyskania pożądaných efektów w szybkim uczeniu się dojdziemy wtedy, gdy będziemy odpowiednio zarządzać własnym czasem. Koncentrujmy się na sprawach istotnych dla osiągnięcia celów. Stosujmy selekcje spraw, którym mamy poświęcać swój czas.

Planujmy swój dzień, tydzień, miesiąc itd.. Zamiast ciężej i dłużej, pracujmy wydajniej. Zorganizujmy swoje miejsce pracy, aby miało odpowiednie oświetlenie, ergonomiczne krzesło i biurko, tablicę korkową do eksponowania notatek. ✦

OLIMPIADY KONKURSY

Alicja Szustakowska

nauczyciel bibliotekarz
w ZSO nr 3 w Słupsku

Wrocławski finał Ogólnopolskiego Konkursu Językowego „Słowo daję”

LITERATURA: ■ Chojnacka T.: Neuropedagogika – nowe podejście w nauczaniu i wychowaniu. [online]. [dostęp 1 lutego 2007]. Dostępny w World Wide Web: www.trendy.codn.edu.pl/doc/2005_01_trendy.pdf ■ Dryden G., Vos J.: Rewolucja w uczeniu. Poznań, 2003. ■ Dzierzowska I.: Na barykady... dyrektorze! „Dyrektor Szkoły” 2004, nr 5, s. 37-40 ■ Fisher R.: Uczymy jak się uczyć. Warszawa, 1999. ■ Łuszkiewicz M.: Sukces w szkole. Poznań, 1999. ■ Maciejewska J., Durda M.: Samodzielność uczniów. „Nowa Szkoła” 2005, nr 3, s. 13-16 ■ Sawiński J.P.: Dlaczego priorytetem jest „nauka o ludzkim mózgu”? „Nowa Szkoła” 2005, nr 8, s. 30-32 ■ Sawiński J.P.: Można uczyć się z przyjemnością. „Gazeta Szkolna” 2005, nr 40, s. 14-15 ■ Sawiński J.P.: Neurodydaktyka – moda czy potrzeba? Czy zakres zmian w naszych szkołach jest wystarczający? „Dyrektor Szkoły” 2005, nr 7-8, s. 111-114 ■ Smith J.: Przyspieszone uczenie się w klasie. Katowice, 1997. ISBN 83-86814-81-0 ■ Śnieżyński M.: O sztuce nauczania. „Nowa Szkoła” 2005, nr 3, s. 4-12 ■ Taraszkiewicz M.: Jak uczyć uczniów uczenia się? Edukacja bierna czy aktywna? [online]. [dostęp 1 lutego 2007]. Dostępny w World Wide Web: www.trendy.codn.edu.pl/doc/2006_09_trendy_festiwal.pdf ■ Taraszkiewicz M.: Neuropedagogika stanie się podstawą edukacji XXI wieku. „Gazeta Szkolna” 2005, nr 10, s. 21

Wielki Finał ogólnopolskiego konkursu językowego „Słowo daję” odbył się w auli Zakładu Narodowego im. Ossolińskich 3 marca. Uczestnicy spoza kraju przybyli do Wrocławia już w czwartek. W piątek uczniowie i ich opiekunowie z polskich szkół w Wilnie i we Lwowie mieli okazję zwiedzić Panoramę Raclawicką i obejrzeć część zbiorów Muzeum Narodowego. Miłą niespodzianką sprawiła kresowianom pani Jadwiga Jasińska – kierowniczka Działu Oświatowego, która po fachowym wprowadzeniu wręczyła lwowianom i wilnianom pamiątkowe książki. Potem goście specjaliści Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego podziwiali Aulę Leopoldina i Oratorium Marianum, korzystając z wyczerpujących objaśnień pracowniczki Działu Dokumentalnego.

W godzinach popołudniowych dołączyli do nich przybysze z całej Polski: od Szczecina, Stargardu Szczecińskiego, Więcborka, Słupska, Reszla, Suwałk, Białegostoku, Łomaz (Biała Podlaska), Końskowoli (Puławy), Chełma, Zagnańska (świętokrzyskie), Tuszyny (Mielec), Gliwic po Kluczbork, Częstochowę, Legnicę, Świdnicę, Ziębice, Wrocław, Wińsko (Wołów), Syców (Kalisz), Murzynowo Kościelne (Środa Wielkopolska), Jemielno (Góra), Zieloną Górę, Łódź, Konstancin (Opacz). Szczególne zainteresowanie konkursem przejawiały szkoły z mniejszych miejscowości. Orowadzani przez przewodników nauczyciele i uczniowie, z których większość nie знаła dotąd Wrocławia, nie kryli zaskoczenia i zachwytu nad pięknem wnętrza odnowionej Opery, a także wrocławskiego Rynku i Ostrowa Tumskiego.

Dzień pełen wrażeń zakończył się w gościnnym Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich - *Ossolineum*, które przygotowało multimedialną prezentację swoich zbiorów. Najwięcej emocji wzbudził wykład prof. Jana Miodka. Sięgając do historii, profesor zajmując obja-

śniał nazewnictwo związane z regionem. Uczniowie otwierali szeroko oczy, dowiadując się, że znajdują się prawie w samym sercu Śląska, a kolebką Ślążan była góra Ślęza niedaleko Wrocławia, i że podział na Górny i Dolny Śląsk nastąpił stosunkowo późno. Młodzi językoznawcy dowiedzieli się też, dlaczego jedzie się do Krakowa, ale nie do Wrocławia, tylko do Wrocławia; Ostrów Tumski, który niedawno zwiedzali, nie ma nic wspólnego z ostrością, raczej ze strugą, i jest to miejsce opływane przez wodę, czyli wyspa. A tum to po prostu dom, który w języku niemieckim oznacza katedrę. Profesor uspokajał, że zapożyczenia językowe nie zagrażają polszczyźnie i towarzyszą jej rozwojowi od zarania. Nawet nazwa starego i rdzennie polskiego Łañcuta wywodzi się z języka niemieckiego. Nikogo już nie zaskakuje, że młody górnik po tragedii w kopalni mówi: - *Ja muszę się zresetować*, a Kazimierz Staszewski pisze: *Ta myśl za nic nie dała się zdeletować*. Nie dziwią też nazwy: *e-klasa, e-pracownia, e-Wrocław*.

Słuchacze dowiedzieli się również, że wpływ na typ i formę zapożyczeń mają różne uwarunkowania, m. in. polityczne i kulturowe. Jeszcze 100 lat temu mówiło się u nas tak, jak się pisało: *business*. Nasz bezpośredni, powszechny kontakt z językami mówionymi, szczególnie zachodnimi, datuje się od niedawna; wcześniej poznawaliśmy je i utrwalaliśmy poprzez pismo, nic więc dziwnego, że śmiesznie brzmią w naszym uchu zwroty i wyrażenia w rodzaju: *iść do klubu* (klubu), *dobry byznes* (biznes). Od chwili odzyskania niepodległości wyrazy obce przyswajamy od razu w formie fonetycznej. Z zapożyczeń należy się cieszyć, bo są one znakiem cywilizacyjnego rozwoju Polski.

Wykładowca gratulował wszystkim finalistom rejonowym. Powiedział: „*Wasz przyjazd tutaj – mówił – już jest znakiem zwycięstwa. Jutro będziecie opowiadać i nie zapominajcie o specyfice wszelkich konkursów. Nie wszyscy mogą być zwycięzcami. I tak jesteście najlepsi*”. Dodajmy: najlepsi spośród ponad 8 tysięcy uczniów z 355 szkół podstawowych w Polsce, na Litwie (Wilno) i Ukrainie (Lwów), w których odbyły się eliminacje I stopnia.

Po wykładzie uczestnicy długo oblegali profesora, niepomni, że pora na kolację. Niemal wszyscy, z wypiekami na twarzy, prosili o autografy, profesor nieustannie żartował: „*To teraz walniemy sobie zdjęcie*”. Tych zdjęć było kilkadziesiąt: indywidualnych i zbiorowych.

W sobotni rano zawodnicy pojawili się w miejscu już oswojonym. Po napisaniu krótkiego testu z zadaniami zamkniętymi badającymi poprawność

językową, przystąpili do części ustnej – samodzielnie stworzonego w ciągu pół godziny opowiadania na jeden z dwunastu losowanych tematów, inspirowanych baśnią J. Ch. Andersena. Przykłady: *Był król o ptasim mózdzku. Oj, z jego państwem byłoby krucho, gdyby nie pewien mądrała o sokolim wzroku, który w porę wypatrzył głupotę władcy zamku. Opowiedz, co z tego wyniknęło. W zamku, na górze mieszkał strach, co miał wielkie oczy. Opowiedz historię mrozącą krew w żyłach*.

Jurorzy wysłuchali uważnie 34 opowieści i przyznali 3 nagrody rzeczowe wartości 1000, 700 i 500 zł, a dla ich nauczycieli 3 nagrody pieniężne w wysokości 1000 zł każda.

Oto kryteria oceny:

I. Treść – 5p.

1. Historia – czy jest ciągiem zdarzeń?
2. Dynamiczność – czy jest żywa, nierozwlekła?
3. Przejrzystość – czy jest jasna, klarowna dla słuchaczy?
4. Ciekawość – czy jest niebanalna, przyciąga słuchaczy?
5. Morał – czy zawiera pouczenie?

II. Wykonanie.

1. Kontakt - czy opowiadacz przyciąga „twarzą w twarz”?
2. Identyfikacja – czy jest autentyczny, bliski „historii”?
3. Rozbudzanie – czy porusza umysł, wyobraźnię, uczucia?
4. Mowa ciała – czy odpowiednio używa ruchów, gestów i mimiki?
5. Dykcja – czy mówi wyraźnie i donośnie?

I nagrodę otrzymała **Paulina Goździk** ze Szkoły Podstawowej nr 8 w Stargardzie Szczecińskim, nauczycielka - Bożena Terał, II – **Adam Baldy** z Publicznej Szkoły Podstawowej nr 2 w Kluczborku, nauczycielka – Anna Ogrodowiak, III – **Paulina Białoząb** z Zespołu Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Wińsku k/Wołowa, nauczycielka – Anna Kuczera. Pozostałym uczestnikom wręczono dyplomy i nagrody pocieszenia – pen drivery.

Po uroczystym zamknięciu eliminacji organizatorzy zaprosili uczniów i nauczycieli na spektakl do Teatru Lalek.

Zawody ogólnopolskie raz jeszcze potwierdziły, że opowiadanie przed publicznością stanowi dla uczniów dużą barierę; szkoła w poszukiwaniu nowych treści i metod kształcenia zapomina, niestety, o pielęgnowaniu m.in. tej podstawowej formy wypowiedzi narracyjnej, znanej od czasów Homera. Nauczyciele poloniści, zdeterminowani obowiązującymi standardami pomiaru osiągnięć uczniów, przygotowują ich głównie do rozwiązywania testów i pisanie krótkich, ograniczonych objętościowo prac. Stąd też pewnie rośnie zainteresowanie niedawno powstałym konstancińskim Muzeum Opowiadaczy Historii. Jak stwierdził prof. J. Miodek, w epoce oglądactwa i słuchania

kształcenie mówienia, w tym także zanikającej umiejętności opowiadania, powinno być jednym z podstawowych wyzwań stających przed szkołą. Jest zastanawiające, że pytani o to, co należałoby w konkursie zmienić, uczniowie często odpowiadali: - „Wyeliminować część ustną”. Dlaczego? – „Bo się stresujemy, bo wolimy napisać niż powiedzieć”. I rzeczywiście. Opowiadający otrzymywali zdecydowanie więcej punktów za treść niż za wykonanie. Nie mogli liczyć na wejście do czołówki ci, którzy w czasie przygotowania miast konspektu zapisywali całe opowiadanie i uczyli się go na pamięć. Albo ci, którzy nie potrafili zachować się swobodnie, lecz niemal recytowali, stojąc na baczność, nierzadko ze wzrokiem wbitym w podłogę lub sufit. Przecież ten rodzaj wypowiedzi kierowany jest do słuchacza, wymaga zwrócenia jego uwagi, nawiązania kontaktu z wykorzystaniem naturalnych walorów mowy: intonacji, barwy i natężenia głosu, akcentu, pauzy; także języka ciała. I jest to już problem nie tylko polonistyczny.

Dlatego najpierw zaprosiliśmy do naszego konkursu uczniów szkół podstawowych – zaczynamy od podstaw w poszukiwaniu przyszłych prawników, nauczycieli, księży polityków... Niebawem zwrócimy się do gimnazjalistów i licealistów - o ile poszerzy się krąg sprzymierzeńców, patronów i sponsorów.

Dziękujemy nauczycielom z ośrodków metodycznych w Polsce, na Litwie i Ukrainie, którzy podzielając nasz punkt widzenia, wsparli nas organizacyjnie, oraz nauczycielom ze szkół w kraju, we Lwowie i Wilnie, którzy – świadomi wagi mowy ojczystej - zaprosili swoich uczniów do tej przygody. Dziękujemy przyjaciółom, sponsorom i patronom.

Trzeba mieć nadzieję, że nie tylko rok 2006, ale i lata następne okażą się dla języka polskiego łaskawe.

Kilka (najczęściej powtarzających się w ankiecie) wypowiedzi uczniów:

„Poznałam podczas konkursu wielu interesujących ludzi”. „Mam satysfakcję, że tu się znalazłam”. „Czegoś się nauczyłam. Zawsze warto próbować”. „Podobają mi się wyzwania, a mówienie przed publicznością i prof. Miodkiem było dla mnie wyzwaniem”. „Najbardziej podobał mi się etap ogólnopolski, gdyż odbył się we Wrocławiu, a to piękne miasto”. „Mieliśmy wycieczkę po Wrocławiu, wszyscy byli bardzo mili i była przyjazna atmosfera”. „Wrocław oczarował mnie. Chciałbym bardzo tu mieszkać studiować w przyszłości”.

Wypowiedzi nauczycieli:

„Pomysł bardzo ciekawy. Cieszę się, że duży nacisk kładzie się na zagadnienia poprawnościowe”. „Wspaniale”. „Podobało mi się szczególnie, że nie było rywalizacji, a organizatorzy podnosili uczestników na duchu”. „Pragnę serdecznie podziękować za wspaniałą atmosferę i perfekcyjną organizację konkursowych zmagani uczestników Wielkiego Finału. Wrażenia i serdeczność Organizatorów na długo zostaną w naszej pamięci”. „Dziękuję za wszystko. Jestem zachwycona Wrocławem”.

Pomysłodawcy konkursu: Elżbieta Kielman, Jerzy Tarnacki (WCDN, Stowarzyszenie Ojczyzny Polskiej - w organizacji).

Konsultanci: prof. Jan. Miodek, dr Tadeusz Patrzalek.

Jurorzy: prof.dr Jan Miodek, dr Tadeusz Patrzalek (specjalista w zakresie pomiaru dydaktycznego), Barbara Sycianko – doradca metodyczny w Powiatowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Oleśnicy, Anna Urbaniak – nauczycielka Szkoły Podstawowej nr 1 we Wrocławiu, Jerzy Tarnacki – sekretarz Okręgowego Komitetu Olimpiady Literatury i Języka Polskiego we Wrocławiu.

Patronat honorowy: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Dolnośląskie Kuratorium Oświaty.

Sprzymierzeńcy: Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Władze miasta Wrocławia.

Organizator konkursu: Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Organizatorzy w 32 ośrodkach metodycznych w kraju, Wilnie i we Lwowie: doradcy metodyczni.

Główny sponsor: Wydawnictwo *Nova Era*.

Sponsorzy: Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego we Wrocławiu, Biuro Współpracy z Zagranicą Urzędu Miejskiego we Wrocławiu, Fundacja Edukacja dla Społeczeństwa. ♦

Jerzy Tarnacki

Konkurs Wychowanie do życia w rodzinie

W roku szkolnym 2006/2007 dla uczniów klas gimnazjalnych odbył się I i II etap I Wojewódzkiego Konkursu „Wychowanie do życia w rodzinie” zorganizowany przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

I etap szkolny przeprowadziły szkolne komisje konkursowe. Do eliminacji szkolnych zgłosiło się 148 uczniów. Wyłoniono finalistów.

Z każdego Gimnazjum 3 osoba reprezentacja z największą liczbą punktów.

23 kwietnia 2007 r. w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku o godz. 10:00 odbył się II etap konkursu, do którego zgłosiły się następujące zespoły:

Przebieg konkursu omówiła konsultant ds. wychowania do życia w rodzinie: Halina Krupa. Przewidziany czas na rozwiązanie zadań od godz. 10.20 do godz. 11.20

Uczestników oceniała komisja konkursowa w składzie:

Przewodnicząca: Halina Krupa ODN Słupsk.

Członkowie: Elżbieta Kowalczyk - ODN Słupsk, Janina Bohdanowicz - Zespół Szkół w Łupanie, Ewa Magott - Społeczne Gimnazjum Językowe LTO Lębork, Mirosław Sawicki - Zespół Szkół w Jezierzycach - Gimnazjum, Beata Studzińska Gimnazjum - Nr 5 w Słupsku.

W czasie sprawdzania prac przez komisję konkursową gimnazjaliści uczestniczyli w pokazie ratownictwa medycznego, prezentowanego przez młodzież z Wojewódzkiego Zespołu Szkół Policealnych w Słupsku.

Organizator konkursu dziękuje młodzieży z „Medyka” za współpracę.

Nagrody książkowe (słowniki i encyklopedie) otrzymali:

I miejsce Laśkiewicz Julia Zespół Szkół w Jezierzycach – 50, 5 pkt

II miejsce Kozłowska Katarzyna Społeczne Gimnazjum Językowe LTO Lębork - 49,5pkt.

III miejsce Dawidowska Joanna Społeczne Gimnazjum w ODN w Słupku

IV miejsce Nowak Arnold Zespół Szkół w Redzikowie - 45,0 pkt.

V miejsce Perłańska Justyna Zespół Szkół w Jezierzycach – 43,0 pkt.

Wszyscy uczestnicy **I Interdyscyplinarnego Wojewódzkiego Konkursu „Wychowanie do życia w rodzinie”** za udział otrzymali dyplomy i książki: „Zanim powiesz tak”.

Cieszymy się, iż mogliśmy zainteresować naszym konkursem grono młodzieży. Każdy, kto uczestniczył w zmaganiach miał możliwość sprawdzenia swoją wiedzę i umiejętności. Wszystkim laureatom i uczestnikom gratulujemy. ♦

Halina Krupa

konsultant ds. terapii pedagogicznej
i wychowania do życia w rodzinie
w ODN w Słupsku

Lp.	Nazwisko i imię ucznia	Szkoła	Imię i nazwisko nauczyciela
1.	Kozłowska Katarzyna	Społeczne Gimnazjum Językowe LTO Lębork	Ewa Magott
2.	Dawidowska Joanna		
3.	Ptaszyńska Aleksandra		
4.	Brokos Ewa	Zespół Szkół Samorządowych Gimnazjum im. Zjednoczonej Europy w Kobylnicy	Żaneta Miąskowska-Dusza
5.	Karpowicz Justyna		
6.	Rejkowska Monika		
7.	Laśkiewicz Julia	Zespół Szkół w Jezierzycach Gimnazjum	Mirosław Sawicki
8.	Perłańska Justyna		
9.	Drabina Agnieszka-rezerwowa		
10.	Leik Kamila		
11.	Nowak Arnold	Zespół Szkół w Redzikowie Gimnazjum	Jolanta Rodewald Małgorzata Brejt-Banaszak
12.	Walos Kamila		
13.	Fruba Joanna		
14.	Polak Paulina	Zespół Szkół w Łupanie	Janina Bohdanowicz
15.	Michalska Emilia		
16.	Wiśniewska Angelika		
17.	Kantak Agata	Gimnazjum Nr 5 im. Sejmu Polskiego w Słupsku	Beata Studzińska
18.	Danielkiewicz Agata		
19.	Pałgan Alicja		

Konkurs teatralny na parodię reklamy

Reklama ma za zadanie dostarczać informacji o towarach lub usługach, po to by zwrócić na nie uwagę i zachęcić do zakupu. Nie wszystkie jednak reklamy są rzetelne i uczciwe.

Reklamy bardzo silnie oddziałują na dzieci i młodzież. Kuszą, podsycają pragnienie posiadania reklamowanej nowości, powodują, że dzieci namawiają rodziców na modne gadzety, które tak naprawdę wcale nie są im do życia potrzebne.

Aby zwiększyć świadomość młodych odbiorców reklam, Państwowy Teatr Lalki „Tęcza” zorganizował konkurs dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na krótką scenkę teatralną o treści reklamowej. Konkurs przeznaczony był dla uczniów, którzy wcześniej obejrżeli przedstawienie „Telerodzina”. Polegał na opracowaniu krótkiej parodii reklamy telewizyjnej.

19 marca w teatrze „Tęcza” jury konkursu w składzie: Małgorzata Kamińska-Sobczyk, dyrektor teatru, Renata Sztabnik, kierownik literacki teatru i Iwona Poźniak, konsultant ODN, obejrzało siedem zgłoszonych do przeglądu prezentacji, przygotowanych przez uczniów szkół podstawowych i gimnazjów.

Zwyciężyła scenka „Stonka”, która była parodią reklamy supermarketu o podobnej nazwie. Przygotowali ją uczniowie SP 3 w Słupsku pod kierunkiem pana Huberta Gendiga. Drugie miejsce przyznano reklamie „Butlobutów”, przygotowanej przez uczniów z SP 10 w Słupsku pod kierunkiem pani Sylwii Gruber.

Zwycięzcy otrzymali nagrody rzeczowe wartości 100 złotych i 50 złotych, a obie scenki zostały dołączone do spektaklu „Telerodzina”, który wystawiono 24 marca podczas oficjalnych obchodów Międzynarodowego Dnia Aktora Lalkarza. Laureaci konkursu otrzymali również 50 bezpłatnych zaproszeń na ten spektakl dla swoich szkół.

Konkurs zorganizowany przez Teatr Lalki „Tęcza” był dla uczniów nie tylko wspaniałą okazją do zaprezentowania swoich umiejętności aktorskich, ale również był lekcją świadomego oglądania reklam i podchodzenia do nich z większym dystansem. ♦

Iwona Poźniak

konsultant ds. informacji pedagogicznej
i wydawnictw
w ODN w Słupsku

Łajba 2007

XI Festiwal Piosenki Marynistycznej

17 marca 2007 r. w sali Słupskiego Ośrodka Kultury odbył się XI Festiwal Piosenki Marynistycznej Łajba 2007. Inicjatorem pierwszego festiwalu była dyrekcja Szkoły Podstawowej nr 9 im. kmdra por S. Hryniewieckiego w Słupsku. Obecnie impreza ma charakter wojewódzki i obok Prezydenta Słupska – Macieja Kobylińskiego, patronuje jej dowódca Marynarki Wojennej RP admirał floty Roman Krzyżelewski. Współorganizatorami Festiwalu są **Bogusław Piechota** - dyrektor Urzędu Morskiego w Słupsku i komandor dyplomowany **Ryszard Filiński** - komendant Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce.

Eliminacje konkursowe rozegrane zostały w dwóch kategoriach: szkoły podstawowe i gimnazjalne. Wykonawców: sześć zespołów i dziesięciu solistów zakwalifikowanych do etapu finałowego oceniało jury w składzie: przewodniczący - **Wiesław Helinski**, Filharmonia Symfonia Baltica; członkowie - **Gabriela Janus-Keller**, MCK; **Zbigniew Maciąg**, CSzMW w Ustce; sekretarz - **Marzena Kujawska-Kożuchowska** SP 9 w Słupsku.

W kategorii szkół podstawowych wyróżnienie otrzymała **Katarzyna Szczygiel** z SP 8 w Słupsku, przygotowana przez **Bogusławę Plebanek**; III miejsce zajęła **Hanna Szczepaniak** z SP 2 w Ustce, przygotowana przez **Bożenę Świedzińską**; II miejsce przypadło **Marii Kiersnowskiej** z SP 3 w Słupsku, przygotowanej przez **Ewę Chowaniec**, a I miejsce zajęła Karolina Kasińska z Zespołu Szkół w Łupawie, przygotowana przez **Zuzannę Woźniak**.

W kategorii szkół gimnazjalnych jury wyróżniło zespół **Seccus** z Gimnazjum nr 2 w Słupsku, przygotowany przez **Violettę Wójcik** i Duet „My” z Gimnazjum nr 1 w Słupsku, przygotowany przez **Bogusławę Plebanek**. III miejsce zajął zespół **Szarada** z Gimnazjum nr 1 w Słupsku, przygotowany przez **Bogusławę Plebanek**, a II miejsce przypadło zespołowi **Crescendo** z Gimnazjum w Główczycach, którym opiekuje się **Ryszard Pałucki**. I miejsca w tej kategorii nie przyznano.

Grand Prix – model okrętu oraz „Bilet wycieczkowy” na kilkudniową wycieczkę szlakiem latorń morskich: Rowy – Ustka przyznano zespołowi **DO-RE-MI** ze SP 3 w Słupsku, przygotowanemu przez **Alicję Skrzypińską** i **Monikę Muszyńską**.

W przerwie festiwalu podczas obrad komisji na scenie SOK-u wystąpił zespół szantowy **Handszpaki**

w składzie: **Marek Rogala, Piotr Merecki, Maciej Sierosławski**. Publiczność mogła też wysłuchać szanty w wykonaniu zespół „Ahaba” z Gimnazjum nr 2 – laureatów Grand Prix X edycji Festiwalu.

W kularach Słupskiego Ośrodka Kultury można było nabyć płyty z poprzednich edycji Festiwalu, Gazetkę Festiwalową, książki wydane przez SP 9 i figurki marynistyczne.

„Od morza jesteśmy, od morza” – to credo zawarte w hymnie szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku. Wychowanie marynistyczne poprzez piosenkę, taniec i muzykę nie tylko podkreśla dziedzictwo kulturowe regionu, ale także daje okazję do rozwijania zainteresowań i talentów muzycznych dzieci i młodzieży.

VI Ogólnopolski Konkurs Dziennikarski o Laur Słupskich Kotwic „Ratownictwo morskie”

Rozstrzygnięty został VI Ogólnopolski Konkurs Dziennikarski o Laur Słupskich Kotwic, którego tematem w tym roku było ratownictwo wodne. Komisja konkursowa w składzie: **Zbigniew Babiarz-Zych**, Starostwo Słupskie, **Andrzej Obecny**, wydawca Mojego Miasta, radny miasta Słupska, **Marian Jarczyński**, rzecznik prasowy CSZMW w Ustce, **Daniel Klusek**, dziennikarz Głosu Pomorza, **Iwona Poźniak**, konsultant ds. informacji pedagogicznej i wydawnictw w ODN w Słupsku, **Danuta Nowakowska**, opiekun szkolnej gazety matematyczno – informatycznej „Liczydło”, nauczycielka matematyki w SP 9 w Słupsku, postanowiła w kategorii szkół podstawowych przyznać Złotą Kotwicę **Marcie Boguckiej** z SP 7 w Słupsku, za wywiad zatytułowany „Ich podziękowań nie zapomnę...”. Srebrną Kotwicę zdobyły **Monika Kopka, Karolina Blonkowska, Karolina Bąciaszek** i **Sylwia Hadas** z SP w Ojbeździe za rozmowę „To już 35 lat”. Brązowa Kotwica za wywiad z ratownikiem WOPR-u, Tomaszem Koniczukiem powędruje do **Wojciecha Musiałka** z SP 3 w Słupsku. Jury wyróżniło również za rzetelność przedstawionych informacji artykuł „Ratownictwo wodne” **Anny Janiszewicz** z SP 45 w Szczecinie i rozmowę „Być ratownikiem” **Julii Rogaczewskiej** z SP w Objeździe.

W kategorii szkół gimnazjalnych Złotej Kotwicy nie przyznano. Srebrną Kotwicę otrzymają: **Daria Szabat, Karolina Szymkiewicz** i **Martyna Wróblewska** z Gimnazjum 3 w Słupsku za artykuł „Jak ryba w wodzie”. Brązową Kotwicę przyznano **Annie Chodorowskiej** z Gimnazjum nr 5 w Słupsku za rozmowę

z ratownikiem WOPR „By nie utonąć. Pracę **Patrycji Kur** z Katolickiego Gimnazjum im. Stanisława Kostki w Szczecinie wyróżniono za wnikliwe i ciekawe przedstawienie tematu.

Dodatkowo Wydawca „Mojego Miasta” postanowił wyróżnić drukiem w miejskiej gazecie prace: **Marty Boguckiej** „Ich podziękowań nie zapomnę...” i **Wojciecha Musiałka** „Wywiad z ratownikiem WOPR, Tomaszem Koniczukiem”.

Wręczenie nagród i wyróżnień VI Ogólnopolskiego Konkursu Dziennikarskiego o Laur Słupskich Kotwic odbyło się 17 marca 2007 w sali Słupskiego Ośrodka Kultury przy ul. Braci Gierymskich. Największa niespodzianka spotkała zdobywczynię „Złotej Kotwicy” Ogólnopolskiego Konkursu dziennikarskiego” w kategorii szkół podstawowych, **Martę Boguckę**, która za swój artykuł otrzymała nagrodę specjalną – sprzęt do nurkowania, ufundowany przez Centrum Nurkowe z Ustki. Nagrodę laureatce wręczył przedstawiciel Centrum, **Jacek Janta-Lipiński**.

IX Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Moc natury – wody Bałtyku”

2 marca 2007 roku komisja IX Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego „Łajba 2007” – „Moc natury – wody Bałtyku” w składzie: **Witold Lubiniecki** – artysta plastyk – marynista z Ustki, **Bożena Niemczyk** – instruktor – plastyk CSZMW w Ustce, kmr por. **Andrzej Koziółek** – CSZMW w Ustce, **Brygida Skolarus** – nauczyciel-plastyk z SP 9 w Słupsku, **Elżbieta Wojciechowska** – nauczyciel-plastyk z SP 9 w Słupsku oceniła nadesłane prace plastyczne.

Kategoria: szkoły podstawowe - klasy I – III

Szkoła	Autor	Opiekun	Miejsce
Zespół Szkolno-Przedszkolny Główny	Damian Grzeszkowiak		I miejsce
Szkoła Podstawowa nr 2 Słupsk	Milena Kałuża	Iwona Ludwikowska	II miejsce
Szkoła Podstawowa nr 3 Słupsk	Paulina Durmaj	Wioletta Knapa-Przedborska	III miejsce
Szkoła Podstawowa Włynkówko	Agata Bieniasz Krzywiec	Agnieszka Derdzińska	Wyróżnienie
Zespół Kształcenia Podstawowego I Gimnazjalnego Kolbudy	Magda Temberska		Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 10 Słupsk	Monika Leśniak	Beata Siłka	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 7 Słupsk	Natalia Jeżewska	Barbara Pieślak	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa Charnowo	Patryk Piotrkowski	Aleksandra Kaszada	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 14 Gdańsk	Kacper Wilczkowski	Zdzisława Głowienka	Wyróżnienie

Kategoria: szkoły podstawowe - klasy IV - VI

Szkoła	Autor	Opiekun	Miejsce
Szkoła Podstawowa nr 2 Słupsk	Daniel Rynkiewicz	Anna Pietruszewska	I miejsce
Szkoła Podstawowa nr 2 Słupsk	Oksana Szkrawan	Ewa Szuchyta	II miejsce
Szkoła Podstawowa Kobylnica	Dominika Kostrubiec	Joanna Janulewicz-Nyc	III miejsce
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury Kalisz Pomorski	Julia Kapiszka	Teresa Staporek	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 14 Gdańsk	Kamil Głowienka	Ilona Orzechowska	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 3 Słupsk	Amanda Biega	Wioletta Małachowska	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 45 Gdańsk	Klaudia Zołopa	Bożena Bernaciak	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 34 Gdynia	Magdalena Nadolska	Alicja Budzińska	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 2 Słupsk	Eliza Sadowska	Ewa Szuchyta	Wyróżnienie
Szkoła Podstawowa nr 2 Słupsk	Klaudia Jarmuł	Iwona Ludwikowska	Wyróżnienie

Kategoria: szkoły gimnazjalne

Szkoła	Autor	Opiekun	Miejsce
Gimnazjum nr 2 Kwidzyn	Anna Kotowska	Joanna Staszak	I miejsce
Gimnazjum nr 3 Słupsk	Dominika Walkusz	Emilia Semeniuk	II miejsce
Gimnazjum nr 3 Kościerzyna	Mateusz Liedtke	Danuta Landowska	III miejsce
Gimnazjum nr 16 Gdańsk	Aleksandra Jaglak	Ewa Gadomska	Wyróżnienie
Zespół Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego Kolbudy	Sławomir Orłowski	Anna Artemiuk-Zięba	Wyróżnienie
Gimnazjum nr 3 Słupsk	Paulina Jędrzejczak	Emilia Semeniuk	Wyróżnienie
Gimnazjum nr 3 Kościerzyna	Joanna Mruk	Danuta Landowska	Wyróżnienie
Gimnazjum nr 2 Słupsk	Monika Storman	Violetta Miś	Wyróżnienie
Gimnazjum nr 16 Gdańsk	Alicja Stępień	Ewa Gadomska	Wyróżnienie

Przy ocenie jury szczególną uwagę zwracało na to, czy autor w swojej pracy uwidoczniał moc morskiego żywiołu i czy praca została wykonana samodzielnie. Liczył się także malarski profesjonalizm, wycucie kolorystyki, kompozycja pracy i oryginalny pomysł.

Organizatorzy dziękują wszystkim uczestnikom i ich opiekunom za udział w konkursie i zapraszają do udziału w kolejnych jego edycjach. Nagrody wręczono laureatom 17 marca 2007 r. o godz. 13.00 w Słupskim Ośrodku Kultury przy ul. Braci Gierymskich 1 w Słupsku podczas Festiwalu Piosenki Marynistycznej „Łajba”. ♦

Iwona Poźniak

konsultant ds. informacji pedagogicznej
i wydawnictw
w ODN w Słupsku

Wyniki Konkursu**Wiedzy o Krajach Niemieckiego Obszaru Językowego**

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Słupsku we współpracy z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli zorganizował I edycję konkursu „Wiedzy o Krajach Niemieckiego Obszaru Językowego”. Konkurs przeznaczony był dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Pracami związanymi z jego przygotowaniem i przeprowadzeniem kierowały Zofia Pstrągowska-Misiuk i Jolanta Selke.

Cele konkursu:

- pogłębianie wiadomości o innych krajach i kulturach,
- kształtowanie pozytywnego obrazu świata, a w szczególności krajów niemieckojęzycznych,
- utrwalenie znajomości nazw geograficznych, pojęć historycznych itp,
- uwrażliwienie na różnorodność narodową,
- rozwijanie kompetencji interkulturowej,
- uświadomienie znaczenia udziału w konkursach w celu pogłębienia umiejętności językowych.

Warunki uczestnictwa

Każda szkoła przeprowadziła wewnętrzny etap konkursu i wyłoniła 3 laureatów. Etap międzyszkolny odbył się 06 marca 2007 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Słupsku. Przystąpiło do niego 65 uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych Słupska, Bytowa, Lęborka, Miastka i Chojnic. Uczestnicy musieli wykazać się wiedzą o kulturze, historii, literaturze, geografii, nauce i społeczeństwie Niemiec, Austrii i Szwajcarii. Laureatami konkursu zostali:

1.	Robert Świątek - Brzeziński	52 pkt.	ZSO Miastko
2.	Maciej Barnowski Magdalena Odrowąż-Piramowicz	48 pkt.	SLO Słupsk II LO Lębork
3.	Michał Tatarczuk Małgorzata Walkusz	45 pkt.	ZSO nr 1 Lębork II LO Lębork
4.	Marta Klasa Manuela Rudnik	42 pkt.	II LO Słupsk ZSO Miastko
5.	Marcin Szymanowicz Dawid Żmuda-Trzebiatowski	41 pkt.	II LO Słupsk ZSO Miastko
6.	Karolina Kaczyńska	40 pkt.	ZSO nr 3 Słupsk

Laureaci i finaliści otrzymali dyplomy i nagrody książkowe, a ich opiekunowie specjalne podziękowania za przygotowanie uczniów do konkursu.

W przyszłym roku szkolnym planujemy zorganizowanie II edycji konkursu. ♦

Zofia Pstrągowska-Misiuk

konsultant ds. języka niemieckiego
w ODN w Słupsku

Konkurs matematyczny szkół ponadgimnazjalnych

Po raz piętnasty pod patronatem Słupskiego Stowarzyszenia Matematycznego „Kangur” i we współpracy z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku organizowany był Regionalny Konkurs Matematyczny – adresowany do uczniów klas I-II szkół ponadgimnazjalnych powiatów: słupskiego (grodzki i ziemski), bytowskiego, chojnickiego, człuchowskiego i lęborskiego.

Konkurs jest 2-stopniowy: etap szkolny i finał regionalny. W każdym etapie uczniowie rozwiązują 5 zadań. Proponowany zakres materiału obejmuje program matematyki klas I-II, z rozszerzeniem na działy pokrewne, z uwzględnieniem elementów geometrii płaskiej i przestrzennej (pola, obwody, powierzchnie, objętości).

Organizatorzy stawiają sobie za cel pobudzenie aktywności matematycznej uczniów nie tylko w tzw. „elitarnych” szkołach, ale również w pozostałych. Do finału regionalnego konkursu z każdej szkoły kwalifikowani są uczniowie, którzy uzyskali co najmniej 75% punktów za rozwiązywane zadania etapu szkolnego, natomiast w przypadku ich braku – jeden najlepszy uczeń ze szkoły (uzyskał co najmniej 50% punktów).

Nowością w tegorocznej edycji konkursu była organizacja etapu szkolnego – szkoły pocztą elektroniczną zgłaszały swój udział w konkursie i tą samą drogą zwrotną w dniu etapu szkolnego (18.04 br.) na godzinę przed jego rozpoczęciem otrzymywały zestaw zadań dla uczniów. Poprawność rozwiązanych zadań sprawdzali nauczycieli matematyki wg ujednoczonych kryteriów oceny, nadesłanych pocztą elektroniczną przez organizatora konkursu.

W etapie szkolnym konkursu matematycznego wzięli udział uczniowie 16 szkół ponadgimnazjalnych – do finału regionalnego zakwalifikowało się tylko 8 uczniów (wyłącznie klas II):

- po 1 uczniu z: LO w Czersku, II LO w Chojnicach, I LO w Słupsku,
- 2 uczniów ze Społeczne LO w Człuchowie,
- 3 uczniów z II LO w Słupsku.

W historii konkursów jest to swoisty i niewytłumaczalny rekord – w latach poprzednich kwalifikowało się od 15 do 60 uczniów.

Finał regionalny odbył się w dniu 19 maja 2007 r. w Słupsku – laureatami zostali:

- Jacek Gierszewski (Społeczne LO w Człuchowie – opiekun: Lech Dąbrowski) – I miejsce,
- Konrad Górski (II LO Słupsk – opiekun: Jerzy Paczkowski) – II miejsce,

- Wojciech Waśko (II LO Słupsk – opiekun: Bogusław Dyk) – III miejsce.

Ponieważ przesłanie do szkół pocztą elektroniczną zadań i kryteriów ich oceny sprawdziło się, ta forma organizacji etapu szkolnego będzie udoskonalana i kontynuowana w latach następnych.

Finalistom konkursu oraz ich nauczycielom gratulujemy! Zachęcamy wszystkich do udziału w następnych edycjach Regionalnego Konkursu Matematycznego dla uczniów klas I-II szkół ponadgimnazjalnych.

Jerzy Paczkowski

konsultant ds. jakości ewaluacji
oraz diagnozy pedagogicznej
w ODN w Słupsk

KSIĄŻKI CZASOPISMA

Podróże z literaturą w tle

Kairskie wróżby

Egipt to jeden z tych krajów, o których śni się i marzy niemal od dzieciństwa. Piramidy, faraonowie, mumie, pustynia nieodmiennie kojarzą się z egzotyką, przygodą, z tajemnicą. Dość długo sposobiałam się do tej podróży, czytając tradycyjnie wszystko, co się o Egipcie ukazało. Niesamowite wrażenie zrobiła na mnie książka egipskiego laureata Nagrody Nobla - Nadżiba Mahfuzza „*Opowieści starego Kairu*”. Chciałam wędrować uliczkami, o których pisze Mahfuz, a nawet zagubić się w ich labiryncie, skosztować nargili - fajki wodnej, którą pała tylko mężczyźni, wypić ulepek mocnej kawy w towarzystwie hałaśliwych Egipcjan. Poczuc smak i zapachy egzotycznych owoców, korzennych przypraw, wonnych kadzideł.

W pierwszym dniu wyprawy, w hotelu, podszła do nas (byłam z mężem) jedna z uczestniczek wycieczki, ładna, elegancka kobieta i zapytała, czy nie mielibyśmy nic przeciw temu, aby nam towarzyszyła w wędrowkach po Kairze (poza oficjalnym programem). Twarz kobiety była bardzo smutna, wyczuwało się w całej postaci jakąś tajemnicę. Wydawało się, że chcąc być z ludźmi, pragnie tak naprawdę pozostać sama z bólem, którego nie była w stanie ukryć. Nie pytaliśmy o nic. I tak staliśmy się nierozłączną trójką.

Kair poznawaliśmy w dzień i w nocy. Po ogromnej porcji podziwiania zabytków i rozczarowaniu piramidami (ach, jakie one małe!). Wieczorami wypuszczaliśmy się w nieznanne. Zakupy lub tylko oglądanie zachwycających przedmiotów, stały się codziennym rytuałem. Wszak Egipcjanie to urodzeni handlowcy. Niegdyś karawany z całej Afryki i Azji zwoziły towary na liczne kairskie bazy (Chan al-Chalili). Wiele z tej średnio-wiecznej atmosfery przetrwało do dziś w płataninie uliczek, gdzie tłumy kairczyków i turystów z całego świata

targują się o złotą i srebrną biżuterię, perfumy, skóry i barwne kobierce.

Aż w głowie się kręciło od nadmiaru wrażeń, gdy wędrowaliśmy przez ten kolorowy bazar, rozpoczynając spacer od targu korzennego, by po skręceniu w ulicę Muski znaleźć się na bazarze perfum. Idąc dalej na wschód Szari al-Muski doszliśmy do placu, przy którym stoi meczet Al -Azhar. Na tyłach zachodniej strony placu biegnie przejście, przy którym mieści się kawiarnia Al -Fiszawi. Tu spodziewałam się spotkać samego Mahfuzza, który przez kilkadziesiąt lat był niemal codziennym gościem kawiarni. Nie dane mi było spotkanie z pisarzem, ale za to historia, jaka rozegrała się, któregoś wieczoru, do dziś pozostaje w mojej pamięci.

W poszukiwaniu pamiątek z Kairu - pięknych skarabeuszy, trafiliśmy do bardzo starego sklepu, w którym klientów obsługiwał bardzo stary sprzedawca. Tu właśnie rozegrała się scena jak z filmu. Zagracone wnętrze, zapach perfum i kadzideł, piękne przedmioty i stary Egipcjanin, chciałoby się go nazwać Sinuhe. Starzec pytał o nasze imiona i proponował nam wróżby. Ja się bałam, więc odmówiłam, ale stary człowiek zaczął przepowiadać przyszłość mojemu mężowi. Mówi coś o chorobie. Nie chciałam wiedzieć, przerwałam mu. Gdy Anna podała swoje imię, sprzedawca popatrzył jej głęboko w oczy i zaczął mówić. Wsłuchiwałam się i spokojnie tłumaczyłam angielskie słowa starca, nie spodziewając się takiego obrotu sprawy, jaki za chwilę nastąpił. Po wyrazie twarzy Anny zorientowałam się, że zaszło coś zaskakującego i że Egipcjanin odkrywał właśnie jej wielką tajemnicę. Tłumaczyłam jego słowa i wypowiadając je głośno zdałam sobie sprawę, że mówił on o śmierci męża Anny, i że to stało się parę tygodni temu, a ona tutaj przyjechała, żeby zapomnieć. Egipcjanin powiedział, że smutek i cierpienie z czasem ukoją czas, a Anna spotka na swej drodze miłość, będzie podróżować i będzie szczęśliwa. Zaskoczona i oszołomiona Anna wybuchła płaczem i wybiegła ze sklepiku. Biegła uliczką w egipskie ciemności. Gdy się spotkaliśmy, była już spokojna. Rano wyjechaliśmy z Kairu.

Dziś wiem, że Anna jest szczęśliwa i dużo podróżuje po całym świecie. Czy odnalazła miłość? Niech to pozostanie tajemnicą jej i wróżbity z Kairu. ♦

Elżbieta Wisławska

Biblioteka ODN poleca...

Wojciechowska M.: Zarządzanie zmianami w bibliotece. Warszawa: 2006. ISBN 83-89315-61-7

Jest to publikacja przeznaczona zarówno dla studiujących, jak i dla praktyków, pragnących dostosować swoją bibliotekę do wymagań współczesności. Autorka analizuje problem skuteczności w działalności biblioteki, następnie rozważa zarządzanie zmianami, a najwięcej miejsca poświęca omówieniu metod skutecznego zarządzania działalnością biblioteki. Rozważania autorki poparte są omówieniem wyników badań z 300 polskich bibliotek. Książka ta jest ciekawą i pożyteczną lekturą dla wszystkich bibliotekarzy.

Biliński L.: Prawo biblioteczne na co dzień. Warszawa: 2006. ISBN 83-89316-59-5

Obszerna publikacja, zawierająca wyjaśnienia, komentarze, interpretacje wydawanych regulacji prawnych z obszaru bibliotekarstwa i dziedzin pokrewnych. Publikacja, którą proponujemy, winna się znaleźć w KAŻDEJ BIBLIOTECE.

Oto zawartość poszczególnych jej rozdziałów:

1. Podstawy prawne funkcjonowania bibliotek.
2. Organizacja i zarządzanie. Finansowanie bibliotek.
3. Zbiory biblioteczne – gromadzenie, zamówienia publiczne, ewidencja, ochrona, selekcja.
4. Ogólnopolski egzemplarz obowiązkowy i regionalny.
5. Udostępnianie zbiorów; przepisy prawa autorskiego, płatne i nieodpłatne usługi biblioteczne.
6. Kwalifikacje bibliotekarzy: kształcenie, urlopy. Awans zawodowy.
7. Obszerny aneks.

Książka dziecięca 1990-2005: konteksty kultury popularnej i literatury wysokiej. Pod red. Grzegorza Leszczyńskiego, Danuty Świerczyńskiej-Jelonek, Michała Zająca. Warszawa: ISBN 83-89316-62-5

Książka ta jest zespołowym przedsięwzięciem pracowników naukowych profesjonalnie związanych

z dydaktyką akademicką oraz badaniami książki i czytelnictwa młodego odbiorcy. Refleksja nad kondycją współczesnej literatury dziecięcej, kierunkami jej rozwoju, szansami obecności w kulturze naszej epoki jest potrzebą chwili. Książka zawiera siedemnaście artykułów najwybitniejszych polskich znawców literatury dziecięcej. Jest to pozycja dla bibliotekarzy, polonistów, pedagogów, studentów oraz zainteresowanych tą problematyką.

Andrzejewska J.: Edukacja czytelnicza i medialna: tablice dydaktyczne dla szkół ponadpodstawowych. Warszawa: 2006. ISBN 83-89316-63-3

Dr Jadwiga Andrzejewska to autorka bardzo dobrze znana i ceniona w środowisku bibliotekarzy zarówno publicznych, jak i szkolnych bibliotek. Pozycja, którą przedstawiamy jest solidnym kompendium wiedzy z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej. Stanowi nowatorskie ujęcie tematu w porównaniu z dotychczasowymi publikacjami. Edukacja czytelnicza i medialna jest ważnym elementem przygotowania uczniów do ustawicznego kształcenia – zgodnie z zaleceniem Komisji Europejskiej. Jest to pozycja także dla bibliotek publicznych, prowadzących pracę z dziećmi i młodzieżą.

Jamruszkiewicz J.: Kurs szybkiego czytania: poradnik z zestawem ćwiczeń. Katowice: 2002. ISBN 83-7183-215-X

Drugie wydanie popularnego poradnika dla tych, którzy muszą wiele czytać i przyswajać duże ilości informacji. Autorka zgromadziła tu materiał oparty na wieloletnich doświadczeniach pracy z młodzieżą w szkole, na kursach treningu pamięci, koncentracji uwagi i mnemotechniki. W sześciu pierwszych rozdziałach omówiła zagadnienia teoretyczne poparte ćwiczeniami (m.in. kontrola pracy oczu, gimnastyka oczu, techniki czytania). Drugą część stanowią zestawy 21 tekstów służących do praktycznej nauki szybkiego czytania. Uważna lektura tej książki pozwoli też poprawić pamięć, zdolność koncentracji i percepcji tekstu.

📖 **Bogacz M.: Vademecum skomputeryzowanego nauczyciela bibliotekarza.** Warszawa: 2005. ISBN 83-904529-9-5

Pierwsza w Polsce próba opracowania kompleksowego poradnika dla bibliotekarzy szkolnych, którzy rozpoczęli (lub zamierzają to uczynić) proces komputeryzowania biblioteki. Książka ta odwołuje się do doświadczeń praktycznych i przemyśleń nauczycieli bibliotekarzy. Dostarcza informacje, sygnalizuje problemy, proponuje rozwiązania, zainteresowanych odsyła do bardziej szczegółowych publikacji na dany temat. Odrębną częścią książki jest opracowanie Władysława Marka Kolasy: *Systemy dla bibliotek szkolnych i kryteria ich oceny*. Do książki dołączono płytę CD z wersjami demonstracyjnymi komputerowych systemów bibliotecznych (i nie tylko). Publikacja ta adresowana jest przede wszystkim do bibliotekarzy szkolnych, którzy zamierzają skomputeryzować bibliotekę oraz do opiekunów już istniejących centrów informacyjnych. ✦

Wybrała: *Elżbieta Pliszka*

konsultant ds. informacji pedagogicznej
w ODN w Słupsku

EDUKACJA TEATRALNA

Wybór materiałów ze zbiorów PBW

▪ Wydawnictwa zwarte

1. Barańska Krystyna. Uroczystości szkolne w edukacji humanistycznej. Wwa: Wydaw. SBP, 2002. - 118, [1] s.
2. Blaschke Anna. Co z was wyrośnie: scenariusze dla gimnazjum i liceum. Kraków: „Impuls”, 2004. - 122, [2] s.
3. Blaschke Anna. Każdy ubiera się inaczej: scenariusze dla klas 4-6. Kraków: „Impuls”, 2004. - 82, [2] s.
4. Broszkiewicz Barbara, Jarek Jerzy. Warsztaty edukacji teatralnej - teatr dziecięcy. - Wrocław: „Europa”, 2001. - 240 s.
5. Fürl Elke. Teatr w przedszkolu i świetlicy: od pierwszego pomysłu do przedstawienia. - Kielce: „Jedność”, 2004. - 139 s.
6. Jezierska-Wiejak Elżbieta. Między dramą a teatrem - wychowanie do wartości. W: Dylematy edukacji artystycznej. T. 2 [...] / pod red. nauk. W. Limont i K. Nielek-Zawadzkiej. - Kraków: „Impuls”, 2006. - 360-376 s.
7. Kubiczek Maria. Kółko teatralne w szkole podstawowej i gimnazjum. - Wwa: WSiP, 2003. - 103 s.
8. Kwietniewska Marzena. Pani na opak: miniatury sceniczne. - Kraków: „Impuls”, 2002. - 89 s.
9. Mały teatr - wielkie emocje: scenariusze imprez szkolnych / pod red. Cecylii Antosik Kielce: Wydaw. Pedagogiczne ZNP, 2004. - 109 s.
10. Mégrire D. Zabawy teatralne w przedszkolu: 100 propozycji / przeł. [z fr.] Andrzej Wróblewski. - Wwa: „Cyklady”, 2000. - 139 s.
11. Nowak Dorota. Na spotkanie tęczy...: scenariusze spektakli dla dzieci i młodzieży. Toruń: Wydaw. „Ak-sjomat”, 2005. - 104 s.
12. Okońska Halina, Pawińska Magdalena. Skąd przychodzi bajka: scenariusze zajęć przedszkolnych oraz wczesnoszkolnych na codzienne ćwiczenia i niecodzienne okazje. - Rzeszów: „Fosze”, 2005. - 111 s.
13. Stadtmüller Ewa. Nasz teatrzyk: scenariusze dla przedszkolaków. - Kraków: eSPe, 2005. - 158 s.
14. Szelağ Hanna. Czas na scenę: scenariusze przedstawień szkolnych / Hanna Szelağ. Kraków: „Impuls”, 2005. - 150, [1] s.
15. Szkolne uroczystości w pigułce: wybór scenariuszy dla klas 1-3: praca zbiorowa / [red. D. Kitowska] Złotów: Pracownia Wydawniczo-Edukacyjna K&K, 2002. - 56 s.
16. Tarkowski Cezary. Inscenizacje na cały rok. Kielce: „Jedność”, 2006. - 134 s.

17. Teatr: terapia - edukacja - asertywność - twórczość - rozwój: praca zbiorowa / pod red. Mirosława Glinieckiego i Lucyny Maksymowicz. - Słupsk: Słupski Ośrodek Kultury: Teatr „Stop”, 2004. - 196 s.
  18. Teatr edukacyjny - komunikacja bez granic: praca zbiorowa / pod red. Mirosława Glinieckiego i Lucyny Maksymowicz Słupsk: Słupski Ośrodek Kultury; [Koszalin]: Teatr „Stop”, 2001. - 230 s.
  19. Warsztaty edukacji twórczej / pod red. Elżbiety Olinkiewicz i Ewy Repsch. - Wrocław: „Europa”, 2001. - 185 s.
  20. Włoch Agnieszka. Edukacja teatralna w szkołach i placówkach pozaszkolnych. W: Dylematy edukacji artystycznej. T. 1, Edukacja artystyczna wobec przemian w kulturze / pod red. nauk. W. Limont i K. Nielek-Zawadzkiej. - Kraków: „Impuls”, 2005. - 163-175 s.
- **Artykuły z czasopism**
1. „Młodość - poszukiwaniem, Teatr – drogowskazem”. [amatorski teatr z Redy] / Michalski Michał // Edukacja Pomorska. - 2003, nr 5, s.19-20
  2. „Na szkolnej scenie”: program edukacji teatralnej dla klas I-III / Muda E., Grabowska-Wójcik M. // Wszystko dla szkoły. - 2005, nr 7-8, s.1-4
  3. „Wielopole, Wielopole”, czyli teatr totalny Tadeusza Kantora / Szmyd Anna // Polonistyka. - 2003, nr 9, s.523-527
  4. „Wizyta starszej pani” - rzecz o moralności i działaniu / Obara-Grączewska Ewa // Polonistyka. - 2003, nr 9, s.545-550
  5. Aktor „ulalkowiony” w teatrze Mirona Białoszewskiego, czyli „metafora w działaniu” / Kopciński Jacek // Dialog. - 2006, nr 3, s.148-173
  6. Animacje teatralne źródłem aktywności edukacyjnej dziecka / Oziemblewska Beata // Życie Szkoły. - 2001, nr 5, s.297-301
  7. Autentyczny teatr Sarah Kane / Borowski Mateusz // Polonistyka. - 2003, nr 9, s.528-533
  8. Cykl lekcji poświęconych edukacji teatralnej w klasie II / Drzewiecka Anna // Życie Szkoły. - 2000, nr 3, s.146-153
  9. Czy teatr sprawdza się w szkole? / Strzemecka Tamara // Nowa Szkoła. - 2006, nr 9, s.35-38
  10. Do Fredry ze Stanisławskim. [adaptacja „Ślubów panieńskich” w LO] / Ziętek-Ptak Anna // Polonistyka. - 2003, nr 9, s.540-544
  11. Drama i teatr / Maksymiuk-Jankiewicz J., Taracha A. // Wychowanie w Przedszkolu. - 2005, nr 2, s.48-50
  12. Drama i teatr jako terapia / Kwaśniowska Jolanta // Polonistyka. - 2003, nr 9, s.551-555
  13. Działanie teatralne drogą ku rozpoznawaniu wspólnoty europejskiej / Scelina Iwo // Dyrektor Szkoły. - 2002, nr 6, s.17-18
  14. Dziecko i teatr... / Drzewiecka Anna // Życie Szkoły. - 2001, nr 10, s.604-605
  15. Edukacja teatralna w przedszkolu. [wkładka] / Dworak M., Pietrzak K. // Wychowanie na co dzień. - 2004, nr 7-8, s.6-7
  16. Edukacja teatralna / Magda Marzenna // Wychowanie na co dzień. - 2001, nr 1-2, s.29-32
  17. Gry narracyjne: czyli o niebezpiecznych związkach teatru i filmu raz jeszcze / Kletowski Piotr // Dialog. - 2006, nr 7, s.60-65
  18. Jak pracuję z wierszem A. Mickiewicza „Przyjaciele” na lekcjach języka polskiego w klasie IV / Wróblewska Teresa // Informator Oświatowy. - 2004, nr 5, s.19-21
  19. Jeffrey Hatcher - solidny rzemieślnik. [o warsztacie dramaturga] / Zawrzykraj Agata // Dialog. - 2006, nr 3, s.106-115
  20. Koło literacko-teatralne: propozycja programu dla gimnazjum / Rafałowicz Wioletta // Biblioteka w Szkole. - 2006, nr 2, s.1-3
  21. Koło teatralne to szkoła współpracy, akceptacji i tolerancji / Zdrojewska-Bielawska Urszula // Nowa Szkoła. - 2004, nr 2, s.40-43
  22. Kółko teatralne w naszej szkole / Konieczna Arleta // Edukacja i Dialog. - 2006, nr 5, s.56-58
  23. Ku inscenizacji Romea i Julii / Bonarek Izolda // Polonistyka. - 2004, nr 3, s.35-39
  24. Legenda w teatrze i kinie: scenariusz warsztatów przedmiotowych z języka polskiego dla klasy IV / Krenz Sylwia // Wszystko dla szkoły. - 2005, nr 11, s.1-2
  25. Magia teatru: scenariusz konkursu wiedzy o teatrze dla uczniów klas IV-VI / Mizerkiewicz M., Skitek W. // Biblioteka w Szkole. - 2003, nr 1, s.26
  - Edukacja teatralna w szkole / Pulkowska Jadwiga // Nauczycielska Edukacja. - 2006, nr 2, s.17-18
  - teatralnych zajęciach z dziećmi i młodzieżą słabo widzącą / Polaszek Ryszard // Szkoła Specjalna. - 2002, nr 2, s.109-114
  26. Oddziaływanie sztuki teatralnej na osobowość uczniów / Fijałkowska Bożena // Nowa Szkoła. - 2005, nr 8, s.34-36
  27. Odgrywanie historii. [przedstawienia teatralne o tematyce historycznej] / Rokem Freddie // Dialog. - 2004, nr 4, s.5-17
  28. Polski Matrix. [o dramaturgii polskiej lat 1999-2006] / Drewniak Łukasz // Dialog. - 2006, nr 4, s.5-23
  29. Scenariusz zajęć teatralnych. [budowanie emocji] / Adameczyk Monika // Poradnik Bibliotekarza. - 2004, nr 1, s.34-35
  30. Scenka teatralna jako forma działań w profilaktyce uzależnień [wkładka] / Cieślak Iwona, Cieślak Lech // Wychowanie na co dzień. - 2005, nr 10-11, s.1-3
  31. Scenografia - wypowiedź poprzez sztukę / Grodz Iwona // Polonistyka. - 2004, nr 5, s.31-36

32. Sposób na spędzanie wolnego czasu.[scenariusz zajęć o teatrze] [wkładka] / Kotwińska B., Goldstein A. / *Gazeta Szkolna*. - 2004, nr 2, s.10
33. Tajemnice kuchni teatralnej. Cz. 1 / Czajkowska Anna // *Gazeta Szkolna*. - 2005, nr 44, s.16-17
34. Tajemnice kuchni teatralnej. Cz. 2 / Czajkowska Anna // *Gazeta Szkolna*. - 2005, nr 45, s.20-21
35. Teatr - dziecko – edukacja / Asyngier-Kozieł Anna // *Kwartalnik Pedagogiczny*. - 2003, nr 3, s.119-132
36. Teatr szkolny w nauczaniu zintegrowanym. [maszynopis] / Łaska Małgorzata // *Teczka-XV*. - 2003, nr 27, s.1-3
37. Teatr w rewalidacji dziecka upośledzonego umysłowo (z doświadczeń opiekuna teatru szkolnego) / Ćwiek Marek // *Wszystko dla szkoły*. - 2002, nr 10, s.23-24
38. Teatralne ABC: konkurs dla uczniów klasy VI / Orzeł Marzena // *Wszystko dla szkoły*. - 2002, nr 2, s.21-22
39. Teatry profilaktyczne / Szymańska Joanna // *Remedium*. - 2003, nr 6, s.6-7
40. Teatryk szkolny - teatr lalkowy [zestawienie bibliograficzne] / Korzeniewska Jolanta // *Teczka-XIII*. - 2004, nr 11, s.1-3
41. Terapia teatrem / Graj Marcin // *Dialog*. - 2006, nr 3, s.176-181
42. VERBA SAKRA - radość czytania Biblii [projekt teatralny] / Basiński Przemysław // *Polonistyka*. - 2005, nr 8, s.57-60
43. Warsztaty edukacji teatralnej - teatr dziecięcy / Pejcz Beata // *Życie Szkoły*. - 2002, nr 6, s.379-382
44. Warsztaty teatralne z elementami psychodramy jako metoda pracy z dziećmi niepełnosprawnymi intelektualnie w stopniu lekkim / Bąk-Buczak Edyta // *Wszystko dla szkoły*. - 2006, nr 3, s.9-10
45. Wspomaganie rozwoju osób niepełnosprawnych z wykorzystaniem działań teatralnych / Baszura K., Dobrzyńska M. // *Wychowanie na co dzień*. - 2004, nr 3, s.I-IV
46. Zabawa w teatr alternatywną formą spędzania czasu wolnego / Lisowska Alicja, Grunwald Wiesława // *Wszystko dla szkoły*. - 2005, nr 12, s.17-18 ♦

Opracowanie: *Jolanta Janonis*

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny WBP

Nadzór pedagogiczny, zarządzanie, kierowanie szkołą, hospitacje, dyrektor szkoły...

Wybór materiałów ze zbiorów PBW w Słupsku

Nadzór pedagogiczny

▪ Wydawnictwa zwarte

1. MEN o nadzorze pedagogicznym. Cz. 1 / zeszyt oprac. Elżbieta Kielbasińska i in. Wwa: MEN, 2000. - 104 s.
2. Nowy model kształcenia zawodowego poprzez licea profilowane: poradnik dla dyrektorów i nauczycieli liceów profilowanych oraz pracowników organów je prowadzących i nadzorujących / pod red. Janusza Moosa. - Poznań: „eMPI2”, 2002. - 128 s.
4. Durda Marek, Maciejewska Jadwiga. Jak badać i podnosić jakość pracy szkoły? Poradnik dla dyrektorów, rad pedagogicznych i organów nadzorujących szkoły. - Poznań: „eMPI2”, 2002.-86 s.
5. Gawrecki Lechosław. Kompetencje menedżera oświaty: poradnik dla dyrektorów szkół i innych placówek edukacyjnych oraz pracowników prowadzących i nadzorujących. - Poznań: „eMPI2”, 2003.-232 s.
6. Olejniczak Tomasz, Pielachowski Józef. Nadzór pedagogiczny i organizacyjny nad szkołami i placówkami oświatowymi: zadania, przepisy i procedury. - Poznań: „eMPI2”, 2004. - 199 s.

▪ Wydawnictwa ciągłe

1. Co w prawie piszczy? Co się zmieniło w nadzorze kuratora? / Pery Andrzej // *Dyrektor Szkoły*. 2007, nr 2, s.35-36
2. Hospitacja jako tzw. element nadzoru pedagogicznego / Sienkiewicz Małgorzata // *Dyrektor Szkoły*. 2002, nr 3, s.12-13
3. Jakościowo inny nadzór / Chłastosz Marek // *Dyrektor Szkoły*. 2001, nr 12, s.27-29
4. Manipulacja zamiast wychowania w sprawowaniu nadzoru pedagogicznego przez dyrektora szkoły / Biłos Renata // *Dyrektor Szkoły*. 2007, nr 2, s.10-13
5. Mierzenie jakości pracy szkoły - wewnętrzna sprawa szkoły, czy domena zewnętrznego nadzoru pedagogicznego? / Popowicz Tadeusz // *Nowa Edukacja Zawodowa*. 2002, nr 2, s.25-30
6. Nadzór bez nadzoru / Wojcieszak Benedykt // *Głos Nauczycielski*. 2007, nr 4, s.10
7. Nadzór pedagogiczny: od mierzenia jakości do diagnozy i oceny pracy szkoły / Jaśko Małgorzata // *Dyrektor Szkoły*. 2007, nr 2, s.40-41

8. Nadzór pedagogiczny, czyli jakość sterowana / Lorens Roman // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 12, s.20-21
9. Nowe rozporządzenie o nadzorze. [z dn.23.04.2004; D.U. 2004 Nr 89 poz. 845] / Dzierzgowska Irena // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 6, s.38-40
10. Planowanie nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły / Majkowska Aleksandra // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 1, s.14-15
11. Uwagi do propozycji zmian w systemie nadzoru / Książek Wojciech / oprac. // Gazeta Szkolna. 2006, nr 44-45, s.3
12. Uzupełniają, wspierają [...edukatorzy]. Cz. 4 [wkładka] / Sielatycki Mirosław // Gazeta Szkolna. 2003, nr 39, s.6
13. Uzupełniają, wspierają, łączą: edukatorzy w polskim systemie oświatowym. Cz. 1 [wkładka] / Sielatycki Mirosław // Gazeta Szkolna. 2003, nr 36, s.1-2

ZARZĄDZANIE SZKOŁĄ

Wydawnictwa zwarte

1. Vademecum menedżera oświaty: praca zbiorowa / pod red. Czesława Plewki i Henryka Bednarczyka. Radom: Wyd. i Zakład Poligrafii Instytutu Technologii Eksploatacji, 2000. - 483 s.
2. Grabarczyk Iwona. Podstawy prawne i organizacyjne oświaty: źródła i materiały. Cz. 1. - Olsztyn: Wydaw. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 2002. - 215 s.
3. Nowosad Inetta. Perspektywy rozwoju szkoły: szkice z teorii szkoły. - Wwa: Instytut Badań Edukacyjnych, 2003. - 195 s.
4. Wawak Sławomir. Zarządzanie jakością: teoria i praktyka. - Gliwice: „Helion”, 2006. - 268 s.

Wydawnictwa ciągłe

1. Kreowanie wizerunku szkoły / Kazimierowicz Marek // Nowa Szkoła. 2006, nr 4, s.25-28
2. Public relations w zarządzaniu oświatą / Dacko Zdzisław // Dyrektor Szkoły. 2001, nr 9, s.3-6
3. Sami klienci, czyli recepta na jakość szkoły. [TQM, kompleksowe zarządzanie jakością] / Pielachowski Józef // Edukacja Medialna. 2002, nr 2, s.5-12
4. Szkolne public relations / Juśko Edmund // Edukacja i Dialog. 2006, nr 10, s.45-48
5. Szkoła jako organizacja wiedzy / Bednarska-Wnuk Izabela // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 9, s.26-27
6. Techniki zarządzania / Dzierzgowska Irena // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 11, s.30-33
7. Zarządzanie klasą szkolną / Bardziejewska Mariola // Edukacja. 2003, nr 1, s.75-86
8. Zarządzanie szkołą poprzez budowanie zespołu / Kazimierowicz Marek // Nowa Szkoła. 2005, nr 1, s.31-34

Kierowanie szkołą

Wydawnictwa zwarte

1. Kirkpatrick Donald. Cztery poziomy oceny efektywności szkoleń / [przekł. Jarosław Teodorowicz]. - Wwa: „Studio Emka”, 2001. - 204 s.
2. Komorowski Tadeusz. Prawo w praktyce oświatowej: poradnik dla nauczycieli i kadry kierowniczej oświaty. - Wyd. 6. - Stan prawny na 6 grudnia 2004 r. - Poznań: „eMPI”, 2005. - 271 s.
3. Kordziński Jarosław. Hospitacja może być przydatna. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2004. - 40 s.
4. Kordziński Jarosław. Po co szkole regulamin: zasady projektowania, wdrażania i realizacji uregulowań wewnętrznych. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2004. - 42 s.
5. Pielachowski Józef. Trzy razy szkoła: uczniowie, nauczyciele, organizacja: książka dla nauczycieli, rodziców i dyrektorów szkół. - Poznań: „eMPI”, 2002. - 158 s.

Wydawnictwa ciągłe

1. „Szkoły uczące się”. [program wspierający budowanie jakości] / Kordziński Jarosław // Gazeta Szkolna. 2002, nr 6, s.4
2. Akademia Zarządzania 7: praca zespołowa nauczycieli. [wkładka] / Wlazło Stefan // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 3, s.1-8
3. Akademia Zarządzania. Cz. 2 Decyzje [wkładka] / Dzierzgowska Irena // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 10, s.1-8
4. Autonomia jako cecha współczesnej szkoły / Nowosad Inetta, Błaszczuk Klaudia // Nowa Szkoła. 2005, nr 7, s.4-7
5. Być liderem Wewnętrznej Szkoły Doskonalenia Nauczycieli. [WDN] / Belcar Bożena // Dyrektor Szkoły. 2003, nr 7-8, s.5-7
6. Dać oblicze szkole. [budowanie systemu jakości w nowotworzonym gimnazjum] [wkładka] / Borys Elżbieta // Nowe w Szkole. 2002, nr 7-8, s.5-7
7. Demokratyczne zarządzanie szkołą / Sielatycki Mirosław // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 12, s.12-15
8. Dyrektor szkoły w relacji z nauczycielami pełniącymi „funkcje poziome” / Sielatycki Mirosław // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 10, s.15-18
9. Działania marketingowe a wizerunek placówki oświatowej / Trembowliska Małgorzata // Nauczycielska Edukacja. 2005, nr 4, s.28
10. Kreowanie wewnętrznej szkoły prawa oświatowego. [wkładka] / Starego Daniel // Nowe w Szkole. 2001, nr 7, s.2-6
11. Kultura organizacyjna w szkole / Ziętek Anna // Nowa Edukacja Zawodowa. 2002, nr 5, s.27-28
12. Lider WDN kreatorem sytuacji uczących w radzie

- pedagogicznej / Elsner Danuta // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 7-8, s.55-60
13. Marketing imprez rekreacyjnych jako promocja szkoły / Fronczek Ewa // Lider. 2006, nr 12, s.20-21
  14. Menedżer zarządzania jakością - warto czy nie warto? / Turska Lidia // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 7-8, s.40-41
  15. Niegroźny diabeł negocjacji. [podmiotowość ucznia i partnerstwo w szkole] / Stróżyński Klemens // Dyrektor Szkoły. 2003, nr 12, s.32-34
  16. Nowoczesne koncepcje zarządzania szkołą. [wkładka] / Dzierzgowska Irena // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 10, s.1-8
  17. Od WDN do szkoły jako uczącej się organizacji / Elsner Danuta // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 6, s.30-35
  18. Od WDN do szkoły jako uczącej się organizacji. Cz. 2 / Elsner Danuta // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 7-8, s.50-55
  19. Organizacja narad w szkole / Kordziński Jarosław // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 9, s.8-13
  20. Plan rozwoju i program wychowawczy szkoły w aspekcie bezpieczeństwa / Nowak Grzegorz // Edukacja dla Bezpieczeństwa. 2006, nr 3, s.2-6
  21. PR zaczyna się w domu, czyli komunikowanie się z pracownikami szkoły / Wojnarowska Małgorzata // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 7-8, s.59-62
  22. Program zarządzania wiedzą dla polskiej szkoły / Fazlagić Amir // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 9, s.19-22
  23. Samodzielność finansowa szkoły / Pery Andrzej // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 10, s.8-9
  24. Siedem zadań instytucji zarządzającej wiedzą [wkładka] / Dzierzgowska Irena // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 11, s.1-2, 7-8
  25. Style kierowania w teorii i praktyce. [wkładka] / Milecka B., Nawrocka B. // Nowe w Szkole. 2002, nr 10, s.1-3
  26. Szkolne public relations / Orłowska-Talik Anita // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 7-8, s.56-57
  27. Szkoła dobra, czyli dobrze zorganizowana: pięć obszarów dobrej organizacji szkoły. [wartości etycznych, jakościowy, zarządzania, współpracy z lokalnym środowiskiem, rozwojowy] / Pielachowski Józef // Edukacja Medialna. 2003, nr 3, s.5-14
  28. Sztuka kreowania szkolnej kultury jakości. [TQM] / Stankiewicz Dariusz // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 7-8, s.51-52
  29. Uprawnienia organów szkoły: rady pedagogicznej, rady szkoły, rady rodziców i samorządu szkolnego // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 8, s.49-53
  30. Zarządzanie wiedzą - wyzwanie chwili obecnej i konieczność w dążeniu do przyszłości / Kokczyński Waldemar // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 10, s.18-22

Hospitacje

Wydawnictwa ciągłe

1. Dyrektor diagnozuje w czasie hospitacji / Kruszewski Andrzej // Gazeta Szkolna. 2005, nr 10, s.14-15
2. Hospitacja - problem nadal otwarty / Fosiewicz Maria // Wszystko dla szkoły. 2002, nr 9, s.12-14
3. Hospitacja diagnozująca / Kwiatkowska I., Rzemieniuk B. // Życie Szkoły. 2005, nr 7, s.27-37
4. Hospitacja diagnozująca - wskazówki ku lepszej praktyce / Wal Iwona // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 2, s.8-10
5. Hospitacja diagnozująca i jej wpływ na jakość edukacji / Skubis-Rafalska Agnieszka // Nowa Szkoła. 2006, nr 6, s.19-21
6. Hospitacja diagnozująca jako narzędzie mierzenia i monitorowania jakości pracy szkoły / Stefańska Kazimiera // Nowa Szkoła. 2004, nr 2, s.14-17
7. Hospitacja diagnozująca na lekcji historii w szkole podstawowej / Gorłewska Anna // Wszystko dla szkoły. 2005, nr 9, s.12-16
8. Hospitacja diagnozująca narzędziem mierzenia jakości pracy szkoły / Talik Maria // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 4, s.44-46
9. Hospitacja diagnozująca w bibliotece / Żarów Anna // Biblioteka w Szkole. 2005, nr 10, s.2-4
10. Hospitacja diagnozująca w szkole podstawowej / Dymek Anna // Matematyka. 2003, nr 3, s.149-150
11. Hospitacja diagnozująca w szkole ponadgimnazjalnej / Chodura Małgorzata // Matematyka. 2004, nr 1, s.26-28
12. Hospitacja diagnozująca z języka niemieckiego / Tomala Bożena // Języki Obce w Szkole. 2004, nr 5, s.81-83
13. Hospitacja diagnozująca / Głowacka M., Huszcza B. // Gazeta Szkolna. 2004, nr 5, s.X
14. Hospitacja lekcji jako diagnozujący element mierzenia jakości pracy szkoły [wkładka] / Półtorak Witold, Warchoł Krzysztof // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. 2006, nr 8-9, s.2-6
15. Hospitacja w świetle nowego rozporządzenia o nadzorze / Jaśko Małgorzata // Nowa Szkoła. 2004, nr 8, s.13-17
16. Hospitowanie diagnozujące, zalety i dylematy / Olejniczak Tomasz // Edukacja Medialna. 2003, nr 4, s.7-11
17. Superwizja koleżeńska jako forma ewaluacji pracy pedagogów specjalnych / Chmielewska Agnieszka // Szkoła Specjalna. 2004, nr 4, s.252-261

Dyrektor szkoły

Wydawnictwa zwarte

1. Gawrecki Lechosław. Kompetencje menedżera oświaty: poradnik dla dyrektorów szkół i innych

placówek edukacyjnych oraz pracowników prowadzących i nadzorujących. - Poznań: „eMPI” 2003. - 232 s.

2. Gut Jerzy, Haman Wojciech. Psychologia szefa: szef to zawód: jak motywować podwładnych, uczyć ich odpowiedzialności oraz chronić czas, nerwy i interesy szefa?. - Gliwice: „Helion”; Wwa: Wydaw. Grupa Szkoleniowa Kontrakt-OSH, 2004. - 236 s.
3. Komorowski Tadeusz, Pielachowski Józef. Dyrektor szkoły w roli pracodawcy: poradnik prawno-organizacyjny. - Poznań: „eMPI”, 2001. - 249 s.

▪ **Wydawnictwa ciągłe**

1. Decyzje administracyjne dyrektora szkoły // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 8, s.43-45
2. Demokratyczne zarządzanie szkołą / Sielatycki Mirosław // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 12, s.12-15
3. Dyrektor szkoły jako współczesny szef firmy / Pawelski Leszek // Nauczycielska Edukacja. 2005, nr 1, s.18-19
4. Dyrektor szkoły w relacji z nauczycielami pełniącymi „funkcje poziome” / Sielatycki Mirosław // Dyrektor Szkoły. 2005, nr 10, s.15-18
5. Jak rozbudzić dyrektorską kreatywność / Sawiński Julian Piotr // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 10, s.26-29
6. Kadra w szkole jako organizacji uczącej się [ROS] / Potulicka Eugenia // Nowa Szkoła. 2006, nr 8, s.19-23
7. Kompetencje społeczne dyrektora szkoły / Kordziński Jarosław // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 12, s.50-51
8. Kreowanie wizerunku szkoły / Kazimierowicz Marek // Nowa Szkoła. 2006, nr 4, s.25-28
9. Manipulacja zamiast wychowania w sprawowaniu nadzoru pedagogicznego przez dyrektora szkoły / Biłos Renata // Dyrektor Szkoły. 2007, nr 2, s.10-13
10. Model kompetencji dyrektora szkoły / Sielatycki Mirosław // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 10, s.11-16
11. Planowanie nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły / Majkowska Aleksandra // Dyrektor Szkoły. 2004, nr 1, s.14-15
12. Siedem zadań instytucji zarządzającej wiedzą [wkładka] / Dzierzgowska Irena // Dyrektor Szkoły. 2006, nr 11, s.1-2, 7-8 ♦

Opracowała: *Jolanta Janonis*

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny PBW

Stan gotowości

*Krany gotowe są już do walnej bitwy,
ściany jak nowe niosą głos, hut gonitwy,
zmiany zatarły się przez noc, nie ma śladu,
nie ma nic, nie ma znaku*

*piętra badają własny stan odliczaniem,
piętra skrcają czasy na odłączanie,
po sygnale lufy drzwi wyplują szyk,
serca wybiją jeden rytm, ramie w ramie*

*raz, dwa, trzy,
równaj i,
raz, dwa, trzy,
naprzód,
na raz na raz na raz na raz
naprzód,
raz, dwa, trzy,
jeden, siedem*

*po sygnale lufy drzwi wyplują szyk,
fale wytoczą jeden rytm ramie w ramie*

Jacek Skubikowski

OTRZYMUJĄ**INFORMATOR OŚWIATOWY****JEST DOSTĘPNY**

- Biblioteka Narodowa - Ośrodek ISSN
- Biblioteka Jagiellońska - Sekcja Egzemplarza Obowiązkowego
- Mediateka Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie
- Pomorskie Kuratorium Oświaty w Gdańsku
- Delegatura Pomorskiego Kuratorium Oświaty w Słupsku
- Urząd Marszałkowski w Gdańsku - Departament Polityki Społecznej
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
- inne ośrodki doskonalenia w kraju
- prenumeratorzy (placówki oświatowe i indywidualni czytelnicy)
- autorzy publikacji

prenumerata <
sprzedaż <
w siedzibie ODN
w Księgarni Szkolnej
w Słupsku
ul. Wojska Polskiego 28
udostępnianie <
w Bibliotece ODN
w Pedagogicznej Bibliotece
Wojewódzkiej w Słupsku

WSKAZÓWKI DLA PRZYGOTOWUJĄCYCH PUBLIKACJĘ

- *Artykuły i opracowania przeznaczone do publikacji należy dostarczać w postaci wydruku komputerowego i dyskiety zawierającej zapisany tekst.*
- *Tekst nie powinien przekraczać 6 stron formatu A4. Powinien być napisany czcionką wielkości 12 pkt., z zachowaniem marginesu i podwójnego odstępu między wierszami (lub 3 strony formatu A4, czcionka wielkości 12 pkt. i z zachowaniem pojedynczego odstępu między wierszami).*
- *Tekst należy podpisać własnoręcznie. Ponadto konieczne są następujące informacje: a) imię i nazwisko autora, b) miejsce pracy i ewentualnie pełniona funkcja (nauczyciel przedmiotu, pedagog, dyrektor, wicedyrektor itp.), c) adres domowy i (ewentualnie) numer telefonu.*
- *Do tekstu należy dołączyć oświadczenie stwierdzające, że materiał nie był opublikowany.*
- *Tabele, wzory matematyczne i rysunki należy stosować tylko wtedy, gdy jest to niezbędne.*
- *Należy stosować ogólnie przyjęte oznaczenia i symbole; unikać skrótów.*
- *Tekst powinien być komunikatywny, nienaganny pod względem poprawności językowej.*
- *W wykazie literatury podać należy te pozycje, z których autor korzystał, tj. książki, czasopisma, inną dokumentację.*
- *W przypadku artykułów o tematyce ogólnej (teoretycznej) oraz cytowania innych autorów bibliografia jest obowiązkowa (wzór opisu bibliograficznego w Nr 1/05 "Informatora Oświatowego" oraz na stronie www.odn.slupsk.pl).*

UWAGA:

- *Prosimy poprzedzać opisem sytuacji dydaktycznej w danym zespole uczniów:*
  - konspekty
  - scenariusze zajęć
  - scenariusze imprez szkolnych.

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 2/07 ISSN 1505-0904

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Jolanta Gierszewska, Dorota Iwanowicz, Renata Kołosowska, Lech Kowalewski, Jerzy Paczkowski, Elżbieta Pliszka, Iwona Poźniak, Marzena Tuliszka, Maria Grażyna Wieczorek

WSPÓŁPRACA: Małgorzata Buczak, Elżbieta Dudka, Jerzy Byczkowski, Irena Czyż, Władysława Hanuszewicz, Lucja Knop, Elżbieta Kowalczyk, Małgorzata Kowalska, Tamara Anna Kropiowska, Halina Krupa, Grażyna Maciejewska, Ewa Misiewicz, Grażyna Przybylak, Zofia Pstragowska-Misiuk, Dorota Werbińska, Elżbieta Wild, Marek Wróblewski

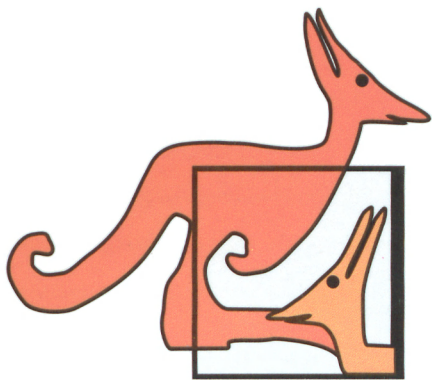
SKŁAD KOMPUTEROWY: Marzena Tuliszka **KOREKTA:** Iwona Poźniak

WYKONANIE TECHNICZNE: Marta Jedlińska **OKŁADKA:** Drukarnia BOXPOL

WYDAWCA: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Bałtycka 29, tel/fax sekretariat (059) 842-35-67, centrala (059) 842-34-62, redakcja (059) 842-42-18; www.odn.slupsk.pl; e-mail: odn@odn.slupsk.pl; sekretariat@odn.slupsk.pl; kursy@odn.slupsk.pl

Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać na dyskietkach lub e-mailem: odn@odn.slupsk.pl Numer zamknięto 30.04.2007r.

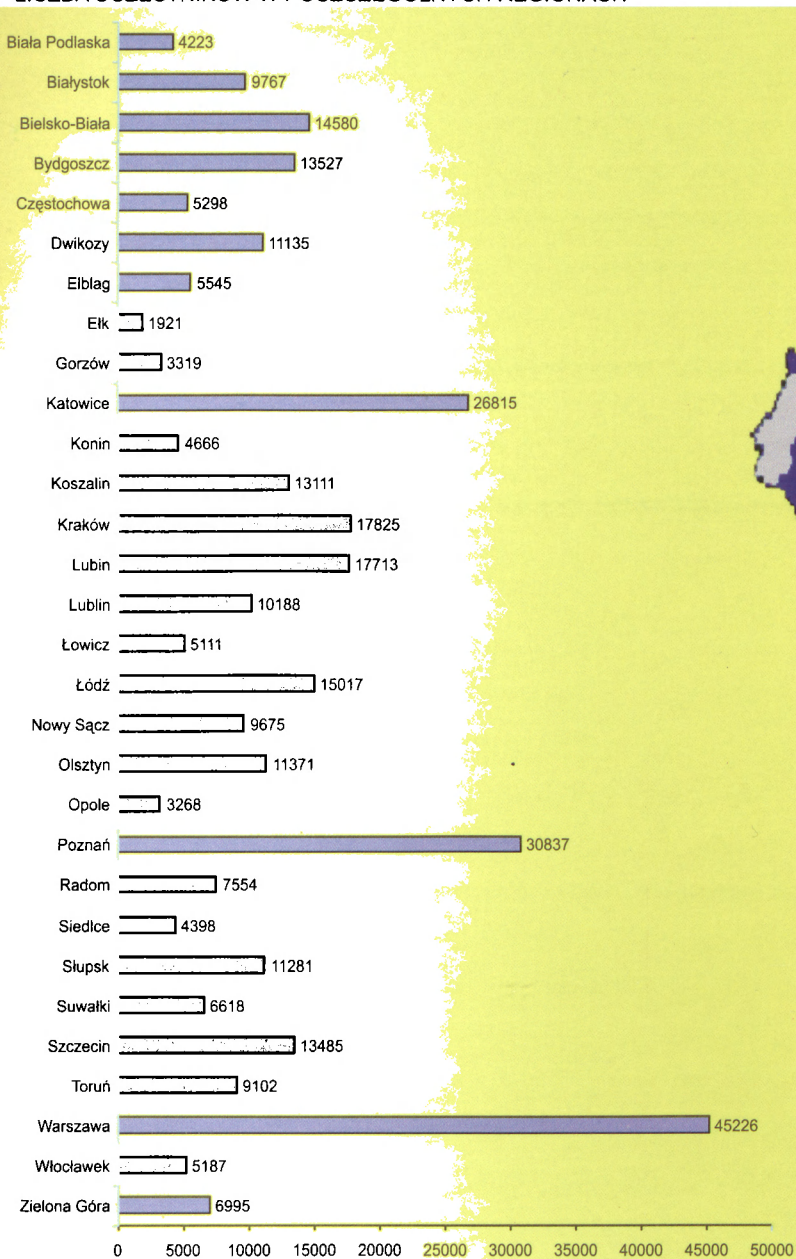

Towarzystwo Upowszechniania Wiedzy i Nauk Matematycznych

Wydział Matematyki i Informatyki
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
www.mat.uni.torun.pl/kangur

KANGUR 2007

LICZBA UCZESTNIKÓW W POSZCZEGÓLNYCH REGIONACH

Kategorie:

Maluch

klasy 3 i 4 szkół podstawowych

Beniamin

klasy 5 i 6 szkół podstawowych

Kadet

klasy I i II gimnazjów

Junior

klasy III gimnazjów, I liceów
i techników, klasy I, II, III ZSZ

Student

klasy II i III liceów i techników